

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Система управління залученими коштами в банку та її удосконалення

Студентки 2 курсу 3м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Йорш Ольги
Анатоліївни

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Плісак Тетяна
Олександрівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ В БАНКУ.....	6
1.1. Економічна сутність, класифікація та нормативно-правове забезпечення формування і використання залучених коштів банку.....	6
1.2. Механізм управління залученими коштами.....	13
ДІАГНОСТИКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....	20
2.1. Аналіз динаміки та структури залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	20
2.2. Організаційно-методичні засади управління залученими коштами в АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	37
2.3. Оцінка ефективності використання залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	44
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....	54
3.1. Світовий досвід управління залученими коштами	54
3.2. Удосконалення інструментарію управління залученими коштами....	58
3.3 Прогноз залучених коштів банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	64
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність дослідження. Залучені кошти являють собою значну частину ресурсів банку, які займають першочергове значення у діяльності будь-якого банку. Без наявності достатньої кількості ресурсів банк не може ефективно здійснювати свою діяльність та отримувати бажані обсяги прибутків, тому дослідження системи залучених коштів банку є актуальним на сьогодні, адже залучені кошти являють собою основне джерело проведення активних операцій, від їх обсягів та структури залежать види кредитних та інвестиційних операцій, ефективне управління даним видом коштів забезпечує підтримку ліквідності банку на належному рівні та організація ефективної системи управління залученими коштами банку є запорукою прибуткової діяльності банку.

Теоретичними дослідженнями сутності залучених коштів та системи управління залученими коштами займалися такі науковці, як Рябініна Л. М. [25], Дзюблюк О.В. [45], Косова Т.Д. [27], Череп А.В. [24], Андросова О.Ф. [24], Арбузов С.Г. [18], Капран В.І. [44], Прасолова С.П. [26], Демківський А.В. [58], Савлук М.І. [57], Вовчак О.Д. [69], Коробова Г.Г. [48] та інші. Значний доробок вчених у сфері системи управління залученими коштами є значним, однак ізплинністю часу та змін в економіці та світу вимагають актуалізації дослідження вище зазначеної категорії та інструментів її удосконалення. Відповідно було сформовано мету та завдання роботи.

Метою дослідження є розкриття теоретичних аспектів системи управління залученими коштами, її завдань та інструментів реалізації, а також надання пропозицій щодо їх удосконалення.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі **завдання**:

- провести огляд літературних джерел та дослідити сутність залучених коштів, та системи управління залученими коштами банку та її складових;
- дослідити класифікацію залучених коштів банку та нормативно-правове забезпечення і використання даного виду ресурсів;
- дослідити механізм управління залученими коштами банку;

- провести аналіз обсягу, динаміки та структури залучених коштів на основі даних АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- дослідити організаційно-методичне забезпечення управління залученими коштами банку в АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- провести оцінку ефективності використання залучених коштів в АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- розробити шляхи вдосконалення інструментарію управління системи залученими коштами;
- здійснити прогноз залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Об'єктом дослідження виступає система управління залученими коштами.

Предмет дослідження – складові системи управління залученими коштами.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці, нормативні документи НБУ та законодавство України у сфері регулювання залучених коштів. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності системи управління залученими коштами, її складових та інструментів реалізації; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу – для дослідження проведених розрахунків, щодо ефективності функціонування системи управління залученими коштами банку.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти України, офіційні дані Національного банку України та АТ «Райффайзен Банк Аваль», дослідження та наукові публікації вчених.

Наукова новизна одержаних результатів. Було запропоновано уточнення поняття «система управління залученими коштами банку».

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть бути використані АТ «Райффайзен Банком Аваль» для вдосконалення системи управління залученими коштами.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Апробація результатів дослідження. Результати наукового дослідження стали основою для доповіді на науковій конференції «Стратегія розвитку фінансового ринку України» (м. Київ, 22-23 листопада 2018 р.) на тему «Механізм управління залученими коштами у банку».

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення у науковій статті: Йорш О.А. Аналіз залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль» // Стратегії розвитку фінансового ринку України.: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання // відп. ред. Н.П. Шульга. – К: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2018. – 365 с. (с.)

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 85 сторінку. В роботі представлено 20 таблицю, 6 рисунків, 22 додатків та використано 89 наукових джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ В БАНКУ

1.1 . Економічна сутність, класифікація та нормативно-правове забезпечення формування і використання залучених коштів банку

Сутність діяльності банківських установ полягає в акумулюванні вільних грошових ресурсів від суб'єктів господарювання, населення та розміщення цих ресурсів на кредитному, валютному та фондових ринках. Саме тому для банків особливого значення мають операції з акумулювання коштів, від яких залежить розмір ресурсів банку, масштаби його діяльності, а також розмір отримуваних прибутків. Згідно із Глосарієм банківської термінології [30], розміщеної на сайті Національного банку, банки формують свої ресурси за допомогою проведення пасивних операцій. Слід зазначити, що у сучасній літературі немає єдиного визначення банківських ресурсів, що ускладнює не лише обґрунтування сутності явищ, що розглядаються, з точки зору теорії, а й позначається на практичній реалізації процесів формування й управління банківськими ресурсами [25; стр 86-87]. Згідно із науковими працями Савлука М.І.[57], Вовчака О.Д.[69], Стойко О.Я. [46], Черепа А.В.[24], Волохатої К.О., Волохатої В.Є.[55] «ресурси банку» – сукупність грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні банку і використовуються ним для здійснення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій. У наукових дослідженнях таких вчених, як Федосік І.М., Васюренко О.В.[53], Рисін В.В.[77], Заруба О.Д.[61], Мороз А.М [28], Коцовська Р.Р [68], Рябініна Л. М [25], Коваль С.Л.[36], Лаврушин О.І.[49], Едвін Дж. Долан [33], Кутідзе Л.С.[81], Коробова Г.Г.[48], Присяжнюк О.П.[32], Антонов Н.Г.[31] надано поняття «ресурси банку» з уточненням їх структури та джерел формування, а саме: «ресурси банку» – це сукупність власних, залучених та запозичених коштів від юридичних та фізичних осіб, що перебувають у розпорядженні банку, і які використовуються для проведення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій та надання послуг з метою отримання прибутку.

Визначення сутності ресурсів банку дозволяє перейти до дослідження сутності та класифікації залучених коштів. Відповідно до Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні №806 від 11.12.2014 залучені кошти – це кошти юридичних і фізичних осіб у національній та в іноземній валюті (у тому числі в банківських металах) [8]. Так, до залучених коштів законодавець відносить кошти, які обліковуються на поточних, вкладних (депозитних) рахунках юридичних та фізичних осіб, а також залучені кошти, що належать юридичним і фізичним особам та відображені в балансі банку на інших рахунках бухгалтерського обліку.

Визначення надане законодавцем не надає чіткого тлумачення поняттю «залучені кошти», тож доцільно порівняти наукові думки відомих вчених за допомогою методу аналізу наукових джерел. Результати представлені у Додатку А.

Отже, проаналізувавши тлумачення поняття «залучені кошти», надані у Додатку А., можна сказати, що погляди науковців суттєво різняться та не можна виділити єдине визначення, яке в повній мірі характеризує сутність залучених коштів. Головною проблемою при визначенні сутності залучених коштів є ототожнення залучених коштів із запозиченими коштами та зобов'язаннями банку в цілому. Тому для уникнення розбіжностей та неточностей у тлумаченні поняття «залучені кошти» слід дослідити поняття «запозичені кошти» банку. Результати наведені у Додатку Б.

Отже, дослідивши поняття «запозичених коштів» у Додатку Б, можемо узагальнити, що запозичені кошти – це кошти кредиторів, інвесторів, мобілізовані банком на умовах платності, строковості, забезпеченості, поверненості та цільового характеру на міжбанківському та фондовому ринках у вигляді емісій та продажу облігацій, та кредитів, отриманих в інших банків, у тому числі в НБУ.

Серед запозичених ресурсів, які необхідні для забезпечення діяльності банку, є найбільш поширеними наступні:

- Міжбанківський кредит;
- Кредит рефінансування Національного банку України;

- Операції РЕПО;
- Емісія цінних паперів власного боргу [42].

Таким чином, проаналізувавши тлумачення понять залучених та запозичених коштів різними науковцями, можемо зробити висновок, що існує суттєва відмінність між розглянутими вище поняттями (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні відмінності між залученими та запозиченими коштами*

Порівняльна характеристика	Залучені кошти	Запозичені кошти
Ініціатива запозичення	Від клієнтів (вкладників), позиція банку пасивна	Від банку, оскільки він займає активну позицію
Суб'єкт визначення плати за користування коштами	У більшості випадків банк	Плату за користування визначає кредитор
Термін користування коштами та їх кількість	Визначає вкладник з огляду на власні потреби та інтереси	Визначає банк-позичальник
Основні напрямки використання коштів	Для здійснення активних операцій	Для підтримання ліквідності
Необхідність додаткових витрат	Маркетингові витрати для отримання конкурентних переваг	Не потребує додаткових маркетингових витрат
Можлива кількість кредиторів	Банк залучає кошти одночасно від багатьох вкладників	Отримати наступну позику можливо за умови погашення попередньої (у більшості випадків)

*Примітка: складено автором за джерелом [14]

Хоча дані категорії відносяться до кредиторської заборгованості, є зобов'язаннями банку, проте з економічної точки зору між ними спостерігаються наступні відмінності: при мобілізації залучених коштів роль банків є пасивною, тобто залучені кошти є добровільними внесками та перерахуваннями власних коштів клієнтами банку на поточні, депозитні та інші рахунки, строки та терміни вище зазначених операцій визначається клієнтами з огляду на власні потреби; при запозиченні – ініціатором операцій є банк, який самостійно визначає, скільки і на який період потрібно мобілізувати кошти. Також, при залученні та запозиченні коштів банк переслідує різну мету мобілізації: залученні кошти спрямовуються на проведення активних операцій, тоді як метою запозичення коштів є підтримка ліквідності та платоспроможності банку. Варто додати, що у банківській практиці залучені кошти називають депозитними зобов'язаннями, у той час як запозичені кошти – недепозитними зобов'язаннями.

Отже, з огляду на вище зазначене, можемо визначити місце залучених коштів у структурі банківських ресурсів та чітко охарактеризувати їх сутність (рис.1.1).

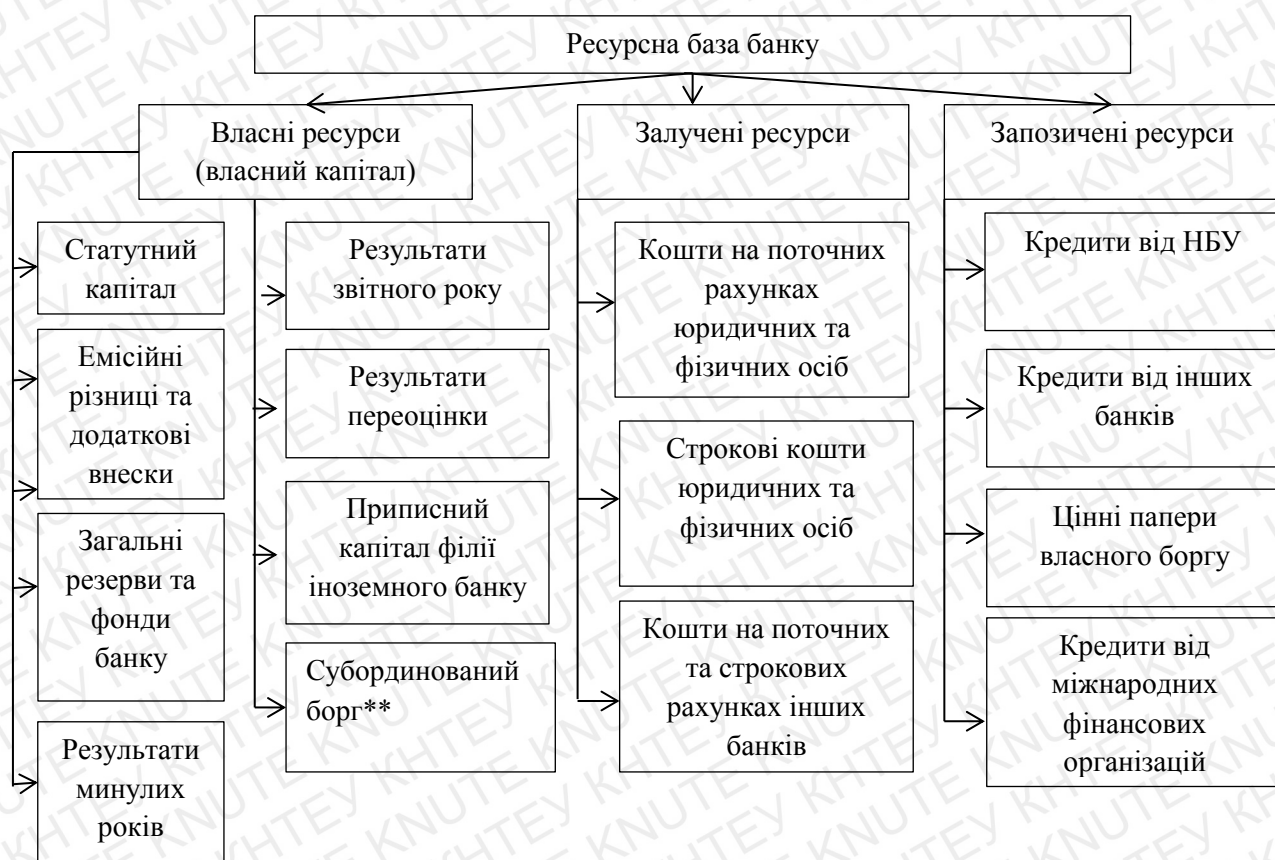

Рис. 1.1 Структура ресурсної бази банку*

*Примітки: складено автором за джерелом: [50]

**3 урахуванням нормативних вимог Інструкції Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні №368 від 28.08.2001р [14]

Залучені кошти – це ресурси банку, які сформовані за рахунок добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, які обліковуються на поточних, депозитних та інших рахунках банку, і використовуються банком для проведення активних операцій з метою отримання прибутку. До структури залучених ресурсів відносимо: кошти на поточних рахунках юридичних та фізичних осіб, строкові кошти юридичних та фізичних осіб, кошти на поточних та строкових рахунках інших банків.

Із визначенням сутності залучених коштів, доцільно буде дослідити сутність та особливості поняття депозиту (вкладу). (Додаток В).

Згідно із законодавством України, поняття «вклад» і «депозит» є тотожними, тобто банківський депозит може мати форму грошових коштів, а також предметом банківських депозитів можуть бути цінні папери, банківські метали, вкладниками є фізичні й юридичні особи.

Отже, розглянувши визначення терміну «депозит», можемо узагальнити, що депозит – це кошти в готівковій або безготівковій формі, у національній або іноземній валюті, які розміщені у банку у формі вкладу на визначений строк зберігання чи без визначення такого строку, і підлягають поверненню власнику із виплатою процентів або доходу в іншій формі відповідно до договору банківського вкладу.

На сьогодні існує чимала класифікація залучених коштів за різними ознаками (Додаток Г).

Залучені кошти відіграють вагомую роль у діяльності банку:

- залучені кошти є основним джерелом проведення активних операцій, від їх обсягів та структури залежать види кредитних та інвестиційних операцій;
- ефективне управління пасивами забезпечує ліквідність банків;
- ресурси, сформовані за рахунок залучених коштів, є дешевшими, ніж міжбанківські кредити;
- зростання обсягу залучених коштів є суттєвим фактором не тільки збільшення обсягів банківських ресурсів, але й зниження процентних ставок за активними операціями;
- істотне збільшення обсягів дешевих банківських ресурсів може забезпечити зниження процентних ставок до рівня, необхідного для кредитування реального сектора з поступовим нарощуванням у кредитних портфелях банків частки середньострокових та довгострокових кредитів.

Водночас операції із залучення коштів мають певні недоліки:

- залучення коштів пов'язане зі значними маркетинговими зусиллями, грошовими і матеріальними витратами банків;
- мобілізація коштів залежить від вкладників, а не від банку;

- загальний обсяг тимчасово вільних грошових коштів у рамках окремого банку або регіону об'єктивно обмежений [62].

Слід зазначити, що сьогодні управління залученими коштами не розглядається окремою категорією, а є складовою управління фондуванням банку.

Фондування – це ресурси, використовувані банком для забезпечення своєї основної діяльності. Джерелами фондування можуть бути кошти на депозитних, розрахункових і поточних рахунках клієнтів, запозичення на українських і міжнародних ринках капіталу, міжбанківські кредити та ін. [40].

Тобто управління фондуванням банку включає у себе управління залученими та запозиченими коштами банку. Хоча, слід зазначити, що на сьогодні основною складовою фондування банків є кошти клієнтів.

У сучасних умовах функціонування банківської системи України, розвиток товарно-грошових відносин є неможливим без створення чіткої системи мобілізації грошових коштів та перетворення їх у капітал. Тому, відносини які виникають з приводу акумуляції і перерозподілу фінансових ресурсів є істотним і невід'ємним елементом економіки будь-якої держави. За цих умов виникає необхідність створення ефективного, злагодженого та дієвого правового механізму регулювання у сфері мобілізації і цільового використання залучених коштів.

Дослідивши нормативно-правове забезпечення, що регулює діяльність щодо залучення коштів банками та їх використання, можемо сказати, що дане питання на державному рівні є достатньо врегульованим. Так, регулювання діяльності здійснюється Цивільним Кодексом України, у якому параграф 3 глави 71 присвячений правовій регламентації відносин з приводу укладання, виконання та реалізації прав і обов'язків сторін договору банківського вкладу (депозиту) [1], Законом України "Про банки та банківську діяльність" прийнятий 7 грудня 2000 року [2], Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах № 492 від 12 листопада 2013 року [12], Положенням про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами № 516 від 03.12.2003 року [4], Інструкцією про порядок регулювання діяльності

банків в Україні №368 від 28.08.2001 [50], Положенням про порядок регулювання діяльності банківських груп №254 від 20.06.2012 [6], Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку банків України №89 від 11.09.2017 [13], Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України №14 від 21.02.2018 [11], Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України №373 від 24.10.2011 [15], Методичними рекомендаціями щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України №965 від 29.12.2016 [16], Правилами бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України №17 від 27.02.2018 [9], Правилами організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України №129 від 01.03.2016 [10].

Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України №14 від 21.02.2018 передбачає запровадження Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 (МСФЗ 9), який передбачає нову модель знецінення фінансових інструментів на основі концепції очікування. Визначає принципи фінансової звітності щодо фінансових активів і фінансових зобов'язань, які забезпечать надання користувачам фінансової звітності доречної та корисної інформації, необхідної для виконання ними оцінки сум, строків і невизначеності майбутніх грошових потоків суб'єкта господарювання.

Однак, вище зазначені інструкції та положення, які регулюють діяльність банку із залученими коштами не зобов'язують банки подавати інформацію про свою діяльність абсолютно однаково: банки подають і розкривають інформацію у квартальних та річних фінансових звітностях по-різному, не шаблонно. Дана ситуація впливає на можливість співставлення даних для порівняльного аналізу діяльності банків. Дану ситуацію врегульовує Національний банк України, який на офіційному сайті розміщує агреговані показники діяльності усіх банків України. До такої інформації належить висвітлення показників фінансової діяльності (активи, зобов'язання та капітал банків), а також показники фінансових результатів банків.

Національним банком України було встановлено вимоги обов'язкового резервування за залученими коштами. Так, за коштами вкладів юридичних і

фізичних осіб у національній та іноземній валютах на вимогу і коштами на поточних рахунках встановлено норматив 6,5%, а за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у національній та іноземних валютах банки зобов'язані зарезервувати на своєму кореспондентському рахунку в НБУ 3% від даного виду зобов'язань [73].

На ринку фінансових послуг України особливу роль відіграє Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, мета існування якого є захист прав і законних інтересів вкладників банку. Разом з тим, участь банків у Фонді гарантування вкладів фізичних осіб є обов'язковою. Банк набуває статусу учасника Фонду в день отримання ним банківської ліцензії. Банк зобов'язаний сплачувати до Фонду збори, дотримуватися інших вимог Закону та нормативно-правових актів Фонду. Фонд виключає банк з числа учасників Фонду в разі прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку. У разі визнання банку неплатоспроможним та прийняття рішення про ліквідацію банку, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб здійснює виконання зобов'язань банку, який знаходиться в ліквідації, перед вкладниками фізичними-особами. Тому, доцільно розглянути нормативно-правові акти, які регулюють відносини між банками та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. До даних регулюючих актів відносимо: Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [3], Положення про порядок розрахунку, нарахування і сплати зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб №1 від 02.07.2012 [7] та Правила надання звітності учасниками Фонду гарантування вкладів фізичних осіб №4 від 09.07.2012 [17].

1.2. Механізм управління залученими коштами

На сьогодні система управління залученими коштами є недостатньо дослідженою вітчизняними вченими, і не можна знайти єдиного правильного визначення, яке б повністю описувало сутність даного питання. Варто зазначити, що об'єктом досліджень сучасними вченими є переважно депозитні операції, не беручи до уваги дослідження коштів до запитання населення, але, зважаючи на сучасні тенденції, де у структурі зобов'язань банків переважають

кошти до запитання, дослідження питання системи управління залученими коштами набуває особливого значення.

Для того, щоб дати ґрунтовну характеристику поняттю «система управління залученими коштами», спершу треба дослідити поняття «система управління».

Отже, система управління – це упорядкована сукупність взаємозв'язаних елементів, які відрізняються функціональними цілями, діють автономно, спрямовані на досягнення загальної мети; являє собою організаційне складне ціле, що складається з безлічі взаємодіючих елементів, у тому числі об'єкта й суб'єкта управління [78].

В процесі управління реалізуються функції менеджменту – планування, організація, мотивація, контроль, регулювання.

Так, планування передбачає визначення мети керуючого впливу та розробку заходів, спрямованих на їх досягнення. Організація – це структурування робіт з досягнення мети між виконавцями. Завдання мотивації полягає в забезпеченні належного виконання обов'язків, що делеговані певним виконавцям, у відповідності до затвердженого плану. Контроль – це процес забезпечення досягнення поставленої мети. Функція регулювання передбачає виконання поточних заходів, пов'язаних з усуненням відхилень від заданого режиму керуючого впливу [39, 222-224]

Відповідно до поняття залучені кошти, дослідженого в підрозділі 1.1, можемо зробити висновок, що система управління залученими коштами являє собою комплекс взаємопов'язаних елементів, взаємодія яких відбувається через процес формування, прийняття та реалізацію стратегічних та тактичних рішень щодо заходів залучення та розміщення тимчасово вільних грошових коштів фізичних та юридичних осіб з метою отримання прибутку банківською установою, та яка базується на виконанні основних функцій менеджменту – плануванні, організації, мотивації, контролі та регулюванні. У даному випадку система управління залученими коштами має наступний вигляд (Додаток Д).

Отже, відповідно до вище зазначеного, система залучених коштів складається із суб'єктів управління, об'єктів управління та механізму

управління залученими коштами. Відповідно, суб'єктами управління в системі управління залученими ресурсами банку виступають всі ланки та рівні організаційної структури банку, на які покладено відповідальність за формування цих ресурсів. Дані суб'єкти управління визначають інструменти та спосіб їх застосування (механізм) у процесі регулювання залучених ресурсів банку. Управління залученими ресурсами відбувається на трьох рівнях управління: стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. До об'єктів управління у межах системи управління залученими коштами відносимо усю сукупність залучених коштів у всій їх різноманітності. Так, усі управлінські рішення впливають на процес формування певного обсягу, структури та якості залучених ресурсів, які формуються в банку. Під механізмом управління залученими ресурсами банку слід розуміти сукупність важелів впливу (принципів, методів, функцій), які використовуються у процесі управління залученими ресурсами банку і які забезпечують взаємодію між двома підсистемами: керуючою та керованою [56].

Принципи являють собою основоположні засади, яким повинні відповідати дії суб'єктів, або підпорядковуватися системи та процеси. Дотримання встановлених принципів забезпечує реалізації встановлених цілей в рамках певної системи. Управління залученими ресурсами здійснюється на принципах, які науковці поділяють на загальні та специфічні принципи (табл.1.2.).

Таблиця 1.2

Принципи системи управління залученими коштами банку*

	Принцип	Характеристика принципу
	Науковості	Управління залученими ресурсами повинно здійснюватися із дотриманням основних економічних законів та закономірностей з використанням науково-обґрунтованих методів та інструментів.
Загальні	Цілеполягання	Всі управлінські дії повинні забезпечувати досягнення певних, встановлених цілей; даний принцип є фундаментальним в системі управління залученими коштами.
	Економічності	Управління залученими ресурсами банку має здійснюватися на засадах економічної ефективності [44].
Специфічні	Ієрархічності та узгодженості	Управління залученими ресурсами банку повинно розподілятися та здійснюватися на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях, узгоджено та послідовно.

Продовження таблиці 1.2

Специфічні	Комплексності	Даний принцип полягає в тому, що управління залученими ресурсами банку повинно здійснюватися з урахуванням всіх факторів, які впливають на процес формування залучених ресурсів банку [51, 66]
	Безперервності	Система управління залученими ресурсами банку потребує постійного і безперервного управління [66]
	Адаптивності	Передбачає гнучкість системи управління залученими ресурсами банку в умовах динамічної зміни зовнішніх та внутрішніх факторів) [51]
	Оперативності	Система управління залученими ресурсами банку має забезпечувати своєчасність у прийнятті управлінських рішень у разі зміни кон'юнктури ринку фінансових послуг.
	Забезпечення ліквідності	Даний принцип передбачає, що формування залучених ресурсів банку повинно здійснюватися при умові забезпечення заданого рівня ліквідності.

*Примітка: Складено автором за джерелами: [44;51;66]

Управління залученими ресурсами банку, а тобто забезпечення бажаної структури, обсягів та рівнів витрат за даними ресурсами, здійснюється з використанням певних методів управління, які умовно поділяють на цінові та нецінові методи.

Сутність цінових методів полягає у використанні відсоткової ставки за депозитами як головного важеля в конкурентній боротьбі за вільні грошові кошти фізичних і юридичних осіб. Так, підвищення пропонованої банком ставки дозволяє залучити додаткові ресурси. І, навпаки, банк, перенасичений ресурсами зберігає чи знижує депозитні ставки. До цінових методів також відносимо умови нарахування та виплати відсотків за вкладом та мінімальну суму відкриття депозитного рахунку [70] (Додаток Е).

Основними факторами, які впливають на рівень відсоткової ставки банків за залученими коштами є: норми обов'язкових резервів за зобов'язаннями банків, попит і пропозиція грошових коштів на ринку, рівень конкуренції, структура та умови вкладу, умови нарахування та виплати відсотків, попит на кредити, демпінгова політика банків на ринку.

До переваг застосування цінових методів можемо віднести простоту застосування даного методу та низькі адміністративні витрати по залученню коштів. Недоліками у використанні цінових методів є: велика залежність від умов ринку, використання цінових методів не передбачає удосконалення організації діяльності в сфері надання банківських послуг щодо залучення ресурсів банку; залучення додаткових ресурсів, а отже збільшення відсоткової

ставки за даним видом коштів, призводить до зростання процентних витрат банку та скорочення маржі; із зниженням процентної ставки на залучені ресурси знижується позитивне ставлення клієнтів до банку та кількість лояльних споживачів банківських послуг; існує певний часовий лаг реакції клієнтів на змінення процентної ставки на залучені ресурси [56].

Нецінові методи управління залученими коштами банку базуються на використанні різноманітних прийомів заохочення клієнтів, які прямо не пов'язані зі зміною рівня депозитних ставок. Наприклад, до таких прийомів належать: реклама; поліпшений рівень обслуговування; розширення спектра пропонуваного банком рахунків та послуг; комплексне обслуговування; додаткові види безкоштовних послуг; розташування філій у місцях, максимально наближених до клієнтів; пристосування графіка роботи до потреб клієнтів [60]. До переваг використання нецінових методів залучення коштів можемо віднести те, що їх застосування дає можливість підвищити конкурентоспроможність банку, сформувати позитивний імідж банку, проводити своєчасне інформування клієнтам банку про нові продукти та послуги, які розробляються та впроваджуються банком. Крім того, використання нецінових методів збільшує кількість лояльних клієнтів банку та ставить нові вимоги до технічного та інформаційного забезпечення банку [56] (рис 1.2).

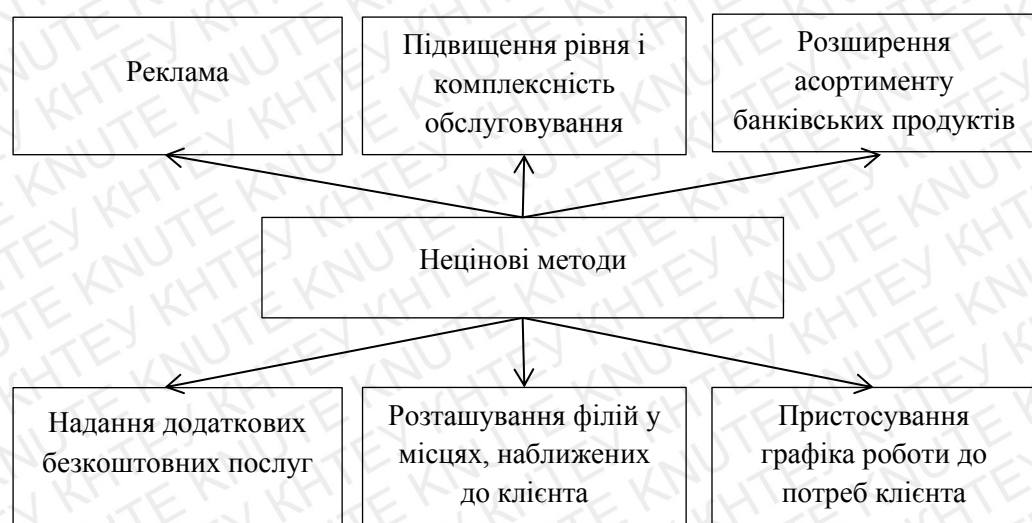

Рис. 1.2 Нецінові методи управління залученими коштами банку

*Примітки: складено автором за джерелом: [37]

Однак, нецінові методи залучення коштів супроводжуються великою затратністю на їх реалізацію, адже їх розробка базується на маркетингових дослідженнях того сегменту ринку, де банк працює, вивченню потреб клієнтів, розробці нових послуг та операцій, що будуть пропонуватися клієнтам. Тому, при визначенні методу управління залученими коштами необхідно порівняти витрати, пов'язані із підвищенням депозитної ставки, та витрати, що супроводжуватимуть впровадження нецінових прийомів [72].

В основі залучення коштів фізичних осіб лежить депозитна політика – стратегія і тактика банку щодо залучення грошових коштів вкладників і визначення найефективнішої комбінації їх джерел [34].

Депозитна політика — це комплекс заходів комерційного банку з формування портфеля депозитних послуг, різноманітних форм і методів здійснення цих заходів, визначення його конкурентних позицій на даному сегменті ринку та забезпечення стійкості й надійності ресурсної бази [68].

Основна мета депозитної політики - визначення пріоритетних напрямів розвитку та удосконалення банківської діяльності в процесі залучення й акумулювання ресурсів, розвитку депозитних операцій та підвищенні їх ефективності [34].

Комерційному банку важливо розробляти депозитну політику насамперед тому, що це дає можливість регулювати, управляти, раціонально організовувати взаємини між банком і його клієнтами щодо зворотного руху коштів, а також є важливою складовою стратегії банку в управлінні активами та пасивами, оскільки сприяє формуванню коштів для проведення активних операцій з метою отримання прибутку.

Кожен банк розробляє свою власну політику з огляду на економічну, політичну ситуацію в країні в цілому та регіонах і галузях економіки, в яких працює банк. У тому випадку, якщо банк не розробляє своєї депозитної політики, або розробляє політику невисокої якості, то тим самим підвищується сукупний ризик діяльності банку, що може призвести до значних збитків.

З метою ефективного здійснення депозитної політики банківські установи розробляють відповідний документ - меморандум. Розробці меморандуму депозитної політики приділяють особливу увагу. Єдиної схеми меморандуму депозитної політики не існує, так як цей документ відноситься до управлінської звітності банку та є конфіденційним.

Призначення меморандуму є визначення стратегії банку щодо цільових ринків та клієнтів, обсягів, структури депозитів юридичних і фізичних осіб, методів та пріоритетів депозитної діяльності.

Меморандум закріплює напрямки депозитної політики, виходячи з цілей, завдань комерційного банку, визначених у його статуті: отримання максимального прибутку при збереженні банківської ліквідності [21, с.454].

При розробці меморандуму депозитної політики необхідно врахувати такі принципи:

- максимізація прибутку;
- забезпечення стійкості ресурсної бази та рівня ліквідності;
- гнучкість асортиментної і цінової політики та пристосування окремих параметрів збуту до вимог клієнтів.

Особливу увагу приділяють принципу ліквідності, так як цей принцип є обов'язковою умовою проведення будь-яких банківських операцій, у тому числі депозитних. Зумовлено це тим, що розміри і структура пасивів банку визначають його можливості щодо проведення активних операцій як за ступенем ризику, так і терміном укладення коштів. У свою чергу, характер активних операцій, попит на них і з боку клієнтів банку потребують формування адекватної ресурсної підтримки. При такому підході первинну роль відіграють структура й розміри ресурсів банку, в тому числі депозитних[23].

Необхідність чіткої документальної розробки депозитної політики на ринку роздрібних послуг, узгоджену з основною стратегією банку, є в сучасних умовах функціонування банківської системи України одним з найважливіших питань, оскільки саме на цьому ринку відстежуються негативні зрушення в бік відпливу депозитів, а також переведення тих що залишились, у більш короткострокові.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

2.1. Аналіз динаміки та структури залучених коштів в банку-об'єкта дослідження

Формування ресурсної бази, в тому числі і стабільної бази залучених коштів, є одним із найважливіших завдань для забезпечення стабільної діяльності банку. Банківська установа повинна мати сукупність ресурсів, достатніх як для кредитування фізичних та юридичних осіб, так і для розвитку інвестиційної діяльності, формування відповідних резервів і підтримки власної ліквідності. Обсяг фінансових ресурсів визначає попит на фінансовому ринку й безпосередньо впливає на розмір процентних ставок як за пасивними, так і за активними операціями [83].

На обсяг та динаміку залучених ресурсів впливає чимало факторів, які розділяють на дві групи: внутрішні і зовнішні. До внутрішніх факторів відносять стабільність залучених коштів, спектр пропонованих банківських послуг, цінова політика, клієнтура банку, кваліфікація і досвід персоналу, обсяг витрат банку на реалізацію політики щодо залучення коштів. До зовнішніх факторів, які впливають на діяльність банку із залучення коштів, відносять зміни в реальному секторі економіки, пріоритети монетарного й макроекономічного регулювання [83]. Серед макроекономічних показників на обсяг і строковість залучених коштів найбільший вплив має рівень ВВП, реальні доходи населення, рівень інфляції, середньомісячна заробітна плата.

Зростання реального валового внутрішнього продукту України в 3 кварталі 2018 році становило 0,4% порівняно з попереднім кварталом. Згідно із даними Держстату, зростання ВВП становило 2,8% порівняно з третім кварталом попереднього року. Варто зазначити, що українська економіка зростає вже одинадцять кварталів поспіль. За 2016 рік ВВП країни збільшився на 2,3% після спаду на 9,8% у 2015 році та 6,6% - у 2014 році. У 2017 році поквартальне зростання ВВП (до аналогічного кварталу попереднього року) поступово уповільнювалося: з 2,5% у першому кварталі до 2,3% - у другому, 2,1% - в

третьому і 1,9% в четвертому. Національний банк України на початку лютого 2018 року оцінив зростання ВВП України в четвертому кварталі 2017 року 1,5%, а загалом за минулий рік - у 2,2%. Раніше НБУ підвищив прогноз зростання ВВП на 2018 рік до 3,4% з 3,2%, водночас погіршивши прогноз на 2019 рік до 2,9% з 3,5%.

Валютний ринок був в цілому стабільним, було надано один транш кредиту від МВФ, а валютні резерви зросли до більш задовільного рівня.

Щодо показника середньої номінальної заробітної плати штатних працівників, то у червні 2018 року даний показник збільшився на 13%, порівняно з червнем 2017 року. Порівняно з травнем-2018, реальна зарплата зросла на 4,8%. Про це свідчать дані Державної служби статистики.

При цьому середня номінальна заробітна плата штатних працівників в червні, порівняно з травнем, зросла також на 4,8%, а в річному вимірі – на 24,2%. Середня номінальна заробітна плата в червні становила 9 141 грн [52].

Згідно з вище наведеною інформацією, зростання показників ВВП та середньої заробітної плати створює потенціал для додаткового залучення коштів банками, однак, слід зважати на показник інфляції, який в 2017 році прискорився до 13,7% порівняно з 12,4% у 2016 році, що, значно нижче за показники минулих років: 2015 рік - 43,3%, 2014 рік - 24,9%. Слід зауважити, що незважаючи на оптимістичні цільові орієнтири інфляції на поточний рік, у вересні інфляція в Україні у річному вимірі (8,9%) виявилася вищою, ніж прогнозував НБУ через послаблення обмінного курсу гривні та зростання цін на паливо внаслідок різкого подорожчання нафти на світових ринках, що може негативно вплинути на динаміку залучених коштів банками України. Враховуючи зростаючий ризик для цінової стабільності, Національний банк України перейшов на жорсткішу монетарну політику, тому після політики зниження облікової ставки впродовж останніх 2х років підвищив її до 14,5% у грудні 2017 року, яка впродовж цього періоду продовжує зростати, і станом на 24.10.2018 становить 18%.

Слід зазначити, що негативний вплив на вітчизняну економіку і, у тому числі на банківську систему, може становити той факт, що впродовж 2018-2020 років уряд України та Національний банк України мають сплатити за зовнішнім

боргом понад 16 мільярдів доларів США, і для збереження макрофінансової стабільності є критично важливим продовження співпраці з МВФ у рамках не лише поточної, а й нової програми, що створює додатковий ризик на 2018 рік, який може призвести до погіршення очікувань бізнесу та населення, що в свою чергу негативно вплине на обсяг залучених коштів банків.

На обсяг залучених коштів впливає загальний стан не лише економіки країни, але і окремого регіону, у якому банк здійснює свою операційну діяльність. Це стосується зовнішніх ризиків, які не пов'язані з роботою банку або його клієнта. Очевидно, що в умовах нестабільного розвитку економіки банківська система повинна бути стійкою, попри те, що вона випробовує на собі всі наслідки інфляції, кризи неплатежів, бюджетного дефіциту, падіння ВВП і т. ін [71].

Для дослідження системи управління залученими коштами було обрано АТ «Райффайзен Банк Аваль».

АТ «Райффайзен Банк Аваль» приймає вклади від фізичних, юридичних осіб та бюджетних установ, надає кредити, здійснює платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, здійснює операції з обміну іноземних валют, розрахунково-касового обслуговування та надає інші банківські послуги своїм клієнтам. Банк має значну історію діяльності в Україні.

Акціонерний комерційний банк «Аваль» (далі – Банк) був зареєстрований 27 березня 1992 року Національним банком України як акціонерне товариство відкритого типу. У квітні 1994 року Банк був перереєстрований як Акціонерний Поштово-Пенсійний Банк «Аваль». Починаючи з 1999 року Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Із жовтня 2005 року банк став частиною банківської групи Райффайзен Інтернаціональ Банк-Холдинг АГ (із жовтня 2010 р. — Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ). «Райффайзен-Ляндесбанкен-Холдінг ГмбХ», здійснює контроль прямого власника — материнського банку «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ», тобто «Райффайзен-Ляндесбанкен-Холдінг ГмбХ», є найвищою контролюючою стороною Банку. Банк здійснює свою діяльність на підставі Загальної банківської ліцензії №10 від 18 червня 2018 року та згідно з чинним законодавством України. Станом на 30 червня 2018 року структура акціонерів

Банку складала: «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ» володіє 68,27 % акцій, Європейський банк реконструкції та розвитку – 30,00% акцій, інші юридичні особи – 1,34%, фізичні особи – 0,37, частка викуплених власних акцій становить – 0,02%. Станом на 30 червня 2018 року Банк має 5 філій та 499 безбалансових відділень по всій Україні.

У впливових рейтингових проектах – і в Україні, і за її межами – «Райффайзен Банк Аваль» отримує найвищі відзнаки. Так, одразу декілька міжнародних видань назвали його кращим банком в Україні: журнал Euromoney – у межах конкурсу Awards for Excellence 2017, журнал Global Finance – у рейтингу кращих банків світу Best Bank Award 2017, видання EMEA Finance – у рейтингу Europe Banking Awards.

Райффайзен Банк Аваль вкотре очолив рейтинг 15-ти найнадійніших найбільших банків України, складений журналом «Новое время» та інвестиційною компанією Dragon Capital. Впродовж 2017 року Райффайзен Банк Аваль продовжував очолювати рейтинги надійності великих та найбільших банків України, які щоквартально складав журнал «Гроші». Банк був лідером і в рейтингу стійкості банків, які кожні 3 місяці традиційно формує портал «Мінфін». Неодноразово Райффайзен Банк Аваль визнавали лідером рейтингу життєздатності українських банків, складеного бізнес-порталом Mind. За результатами опитування сільськогосподарських виробників у рамках Всеукраїнського конкурсу «Агробренд-2017» Райффайзен Банк Аваль третій рік поспіль визнано переможцем у номінації «Краща фінансова установа АПК». За версією рейтингового агентства «Стандарт-Рейтинг» депозити Райффайзен Банку Аваль за підсумками всіх кварталів 2017 року відзначали як найнадійніші. Також, Банк посів перше місце в рейтингу «ТОП-20 кращих банків для МСБ», підготовленому порталом «Дело.ua». Його було названо найкращим банком для здійснення розрахунково-касового обслуговування представниками малого та середнього бізнесу в рейтингу журналу «Власний рахунок». Банк увійшов також до 20 найкращих компаній-роботодавців країни за результатами дослідження «Рейтинг роботодавців України», проведеного кадровим порталом HeadHunter Україна.

Основою діяльності банку є його ресурсна база, що формується з капіталу та зобов'язань, тому доцільним є дослідити склад, динаміку та структуру пасивів АТ «Райффайзен Банк Аваль», що наведено у Додатку Ж.

Впродовж досліджуваного періоду спостерігаємо, що обсяг пасивів Банку має тенденцію до збільшення: від 45367 млн грн. у 2013 році до 69001 млн грн. у 2 кварталі 2018 року, окрім 2014 року, де спостерігаємо зменшення обсягу пасивів на 426 млн. грн. Найбільшу частку у пасивах займають зобов'язання, яка впродовж досліджуваного періоду 2013- 2 квартал 2018 року коливалась від 79,9% у 2013 році до 90,18% у 2014 році. Частка капіталу становила 21,1% та 9,82% відповідно. Станом на 2 квартал 2018 року частка зобов'язань та капіталу становила 86,49% та 13,51% відповідно. Найбільшу питому вагу у структурі пасивів, і відповідно у структурі зобов'язань Банку (Додаток 3) впродовж досліджуваного періоду займають саме залучені кошти, а точніше такі статті балансу, як заборгованість перед кредитними установами та заборгованість перед клієнтами, сукупна частка яких у структурі пасивів становила у 2013 році - 72,29% та 77,87% у 2 кварталі 2018 році. Найбільше значення даного показника спостерігаємо у 2015 році – 82,45%, а найменше у 2013 році – 72,29%.

У структурі зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль» частка залучених коштів у 2013 році становила 90,47% та 90,03% - у 2 кварталі 2018 році. Найбільшу частку залучених коштів у структурі зобов'язань Банку спостерігаємо у 2016 році – 97,98%.

Отже, у структурі зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль» найбільшу питому вагу займають залучені кошти. Дані висновки слід порівняти із показниками по банківській системі та фокус-групою, та дослідити чи переважання частки залучених коштів у зобов'язаннях характерна виключно для АТ «Райффайзен Банк Аваль», чи дана ситуація характерна для банківської системи та фокус-групи в цілому. До фокус-групи було віднесено банки, які Національним банком України були віднесені до групи «Банки іноземних банківських груп». Результати дослідження наведено у Додатку И.

До фокус-групи було віднесено 25 банків. Було розраховано частку залучених коштів у зобов'язаннях та пасивах банків, та визначено питому вагу

залучених коштів досліджуваних банків у банківській системі в цілому, та загальну частку залучених коштів по визначеній фокус-групі у банківській системі. Отже, загальна питома вага залучених коштів всієї фокус-групи у банківській системі впродовж 2013-2017 року коливалась від 26,5 % у 2013 році до 38,88% у 2015 році. Станом на 2017 рік даний показник складає 33,28%. Серед досліджуваних банків найбільшу питому вагу залучених коштів у банківській системі в цілому займають такі банки як: ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «Укрсоцбанк», ПАТ «Сбербанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль». Частку залучених коштів у структурі зобов'язань досліджуваних банків фокус-групи є дуже високою, і коливається від 61,28% до 99,06%. По АТ «Райффайзен Банк Аваль» даний показник варіює від 83,95% у 2014 році до 96,57% у 2016 році. Частка залучених коштів у пасивах досліджуваних банків фокус-групи коливається від 45,81% до 88,89%. Даний показник по АТ «Райффайзен Банк Аваль» варіює від 72,62% у 2013 році до 81% у 2015 році. Частка залучених коштів у зобов'язаннях по банківській системі та частка залучених коштів по пасивах по банківській системі коливається від 77,41% до 84,24% та від 71,37% до 74,97% відповідно. Отримані результати дають змогу зробити висновок, що висока питома вага залучених коштів у зобов'язаннях та пасивах по АТ «Райффайзен Банку Аваль» не є виключною та притаманна, як досліджуваним банкам фокус-групи, так і всій банківській системі в цілому.

Відповідно до зроблених вище висновків, залучені кошти становлять левову частку у ресурсах АТ «Райффайзен Банк Аваль», і для подальшого вивчення даної складової ресурсів Банку, слід розглянути динаміку та структуру залучених коштів у розрізі строковості коштів та у розрізі клієнтів Банку. Результати наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Структура залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Кошти клієнтів, у тому числі:	26 419	28 800	39 214	43 729	52 281	55 832
Частка, %	81,46	84,26	94,46	98,60	96,86	94,41

Продовження таблиці 2.1

Кошти юридичних осіб, у тому числі	11 787	14 593	23 072	26 674	30 259	33 065
Частка, %	36,34	42,70	55,58	60,14	56,06	55,91
Кошти фізичних осіб, у тому числі	14 633	14 207	16 142	17 055	21 678	22 413
Частка, %	45,12	41,57	38,88	38,45	40,16	37,90
Кошти банків, у тому числі	6 012	5 378	2 300	622	1 694	3 309
Частка, %	18,54	15,74	5,54	1,40	3,14	5,59
Всього залучених коштів	32 431	34 179	41 514	44 351	53 975	59 141

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [65].

Проаналізувавши таблицю, можемо зробити наступні висновки, що у структурі залучених коштів найбільшу частку займають кошти клієнтів, а саме фізичних та юридичних осіб, частка яких станом на 3 квартал 2018 року становить 94,41%, найменша питома вага даного показника була зафіксована у 2013 – 81,46%, а найбільша – 98,60% у 2016 році. Частка коштів банків станом на 3 квартал 2018 року становить 5,59%, найменша питома вага даного показника, 1,40%, було зафіксовано у 2016 році, найбільшу, 18,54%, у 2013 році. Розглянемо детальніше структуру коштів клієнтів. У даній статті найбільшу питому вагу займають кошти юридичних осіб: впродовж досліджуваного періоду питома вага даної статті варіювала від 36,34% у 2013 році до 60,14% у 2016 році. Станом на 3 квартал 2018 року питома вага даної статті у залучених коштах Банку становить 55,91%. Питома вага коштів фізичних осіб у 3 кварталі 2018 році становить 37,90%, найбільшу питому вагу коштів фізичних осіб у структурі залучених коштів було зафіксовано у 2013 році – 45,12%, а найменшу у 2016 – 38,45%.

Доцільно порівняти структуру залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль» із структурою залучених коштів по банківській системі в цілому та фокус-групою (Додаток К).

Відповідно до розрахунків, наведених у Додатку К, можемо сказати, що по обраній фокус-групі банків іноземних банківських груп та по банківській системі в цілому у структурі залучених коштів найбільшу питому вагу займають кошти клієнтів, 93,84% по банківській системі та 87,19% по фокус-групі станом на 3 квартал 2018 року. Однак, по банкам іноземних банківських

груп можемо помітити, що по статті «кошти клієнтів» більшу питому вагу займають кошти юридичних осіб – 50,65% станом на 3 квартал 2018 року, тоді як по банківській системі спостерігаємо невелике превалювання у 5% коштів фізичних осіб, 48,43%, над коштами юридичних осіб, 43,13%.

Необхідно розглянути залучені кошти юридичних та фізичних осіб за терміном залучення (табл. 2.2). За даним критерієм виділяємо кошти на вимогу та строкові кошти.

Таблиця 2.2

Структура залучених коштів юридичних та фізичних осіб за терміном залучення АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017 рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Кошти до запитання, у тому числі:	16 628	17 305	26 099	33 520	41 609	44019
Частка, %	51,27	50,63	62,87	75,58	77,09	74,43
Кошти юридичних осіб до запитання	10 240	10 906	17 564	23 162	26 278	28373
Частка, %	31,57	31,91	42,31	52,22	48,69	47,98
Кошти фізичних осіб до запитання	6 388	6 400	8 534	10 359	15 330	15 645
Частка, %	19,70	18,72	20,56	23,36	28,40	26,45
Строкові кошти, у тому числі:	9 792	11 495	13 115	10 209	10 328	11 459
Частка, %	30,19	33,63	31,59	23,02	19,14	19,38
Строкові кошти юридичних осіб	1 547	3 687	5 508	3 513	3 981	4 691
Частка, %	4,77	10,79	13,27	7,92	7,38	7,93
Строкові кошти фізичних осіб	8 245	7 808	7 607	6 696	6 348	6 767
Частка, %	25,42	22,84	18,32	15,10	11,76	11,44
Всього залучених коштів юридичних та фізичних осіб	26419	28800	39214	43729	51937	55 477
Частка, %	81,46	84,26	94,46	98,60	96,22	93,81
Всього залучених коштів	32 431	34 179	41 514	44 351	53 975	59 141

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [65].

У цілому по Банку переважають кошти на вимогу, питома вага яких за досліджуваний період коливалась від 50,63% у 2014 році до 77,09% у 2017 році. Станом на 3 квартал 2018 року частка даного показника у структурі залучених коштів становить 74,43%. Варто додати, що у структурі коштів на вимогу превалюють кошти на вимогу юридичних осіб, частка якого станом на останній досліджуваний період становить 47,98%. Відповідно, питома вага коштів на

вимогу фізичних осіб становить 26,46 % станом на 3 квартал 2018 року. Питома вага строкових коштів варіювала від 19,14% у 2017 році до 33,63% 2014 році. Станом на 3 квартал 2018 року даний показник займає 19,38% залучених коштів усього по Банку. Варто додати, що у структурі строкових коштів клієнтів переважають строкові кошти фізичних осіб, питома вага показника даної статті станом на останній досліджуваний період становить 11,44%. Варто зазначити, що частка строкових коштів фізичних осіб впродовж досліджуваного періоду має тенденцію до зниження: від 25,42% у 2013 році до 11,44% станом на 3 квартал 2018 року.

Наступним слід дослідити структуру залучених коштів банків за терміном залучення (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Структура залучених коштів банків за терміном залучення
АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017 рр (станом на 31.12), 2018
(станом на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Кошти до запитання	210	146	573	425	1 607	2 744
Частка, %	0,64	0,41	1,36	0,94	2,97	5,10
Строкові кошти	5 400	5 233	1 727	197	93	575
Частка, %	16,47	14,86	4,09	0,44	0,17	1,07
Всього залучених коштів банків	5 610	5 378	2 300	622	1 700	3 318
Частка, %	17,11	15,28	5,44	1,38	3,15	6,17
Всього залучених коштів	32 794	35 207	42 245	44 999	54 039	53 800

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64].

Відповідно до даних наведених у таблиць 2.2 та 2.3 можемо сказати, що кошти банків займають найменшу частку в структурі залучених коштів. Найбільшу частку займають кошти до запитання банків, яка станом на останній досліджуваний період становить 5,10% усіх залучених коштів по Банку в цілому та є найбільшим показником за весь досліджуваний період. Частка строкових коштів Банку за досліджуваний період коливалась від 1,38% у 2016 році до 17,11% у 2013 році.

Результати таблиці 2.2. та 2.3 проілюстровано на рис. 2.1.

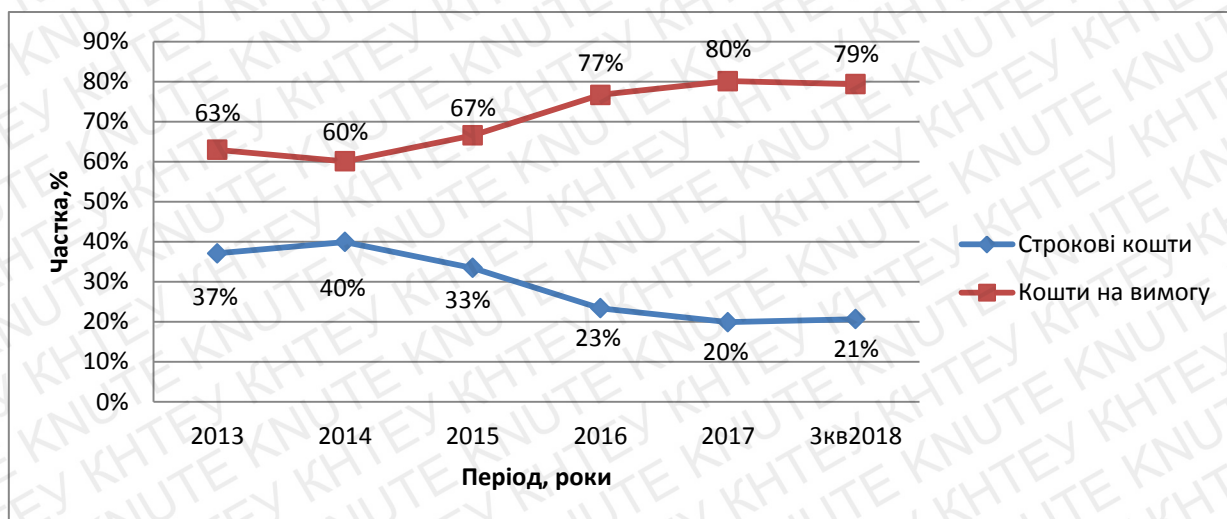

Рис. 2.1 Структура залучених коштів за терміном залучення АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09),%*

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64].

Отже, за допомогою рис 2.1 можна чітко побачити, що у структурі залучених коштів найбільшу питому вагу займають кошти на вимогу, частка яких стрімко почала зростати починаючи із 2014 року.

Необхідно також порівняти результати дослідження залучених коштів за терміном залучення по АТ «Райффайзен Банк Аваль» із показниками по банківській системі та по групі банків іноземних банківських груп (Додаток Л).

Відповідно до даних, наведених у Додатку Л, можемо зробити висновок, що ситуація превалювання коштів до запитання по АТ «Райффайзен Банк Аваль» не є виключною, по групі банків іноземних банківських груп частка кошти до запитання становить 56,10% станом на 2017 рік, превалюють кошти до запитання юридичних осіб – 39,18%. Однак, по банківській системі найбільшу частку у залучених коштах займають строкові кошти - 52,75 % станом на 2017 рік, превалюють строкові кошти фізичних осіб – 33,69%.

Наступним кроком в дослідженні залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль» є дослідження динаміки даного видів ресурсів впродовж 2013-3кв 2018рр (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Динаміка залучених коштів АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2013-2017 рр
(станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Кошти клієнтів, у тому числі:	26 419	28 800	39 214	43 729	52 281	55 832
у млн до попереднього року	-	2381	10413	4515	8551	3552
темп приросту, %	-	9,01	36,16	11,52	19,55	6,79
Кошти юридичних осіб, у тому числі	11 787	14 593	23 072	26 674	30 259	33 065
у млн до попереднього року	-	2806	8479	3602	3585	2806
темп приросту, %	-	23,81	58,10	15,61	13,44	9,27
Кошти фізичних осіб, у тому числі	14 633	14 207	16 142	17 055	21 678	22 413
у млн до попереднього року	-	-425	1934	913	4623	735
темп приросту, %	-	-2,91	13,61	5,66	27,11	3,39
Кошти банків, у тому числі	6 012	5 378	2 300	622	1 694	3 309
у млн до попереднього року	-	-634	-3078	-1678	1073	1614
темп приросту, %	-	-10,54	-57,24	-72,96	172,44	95,28
Всього залучених коштів	32 431	34 179	41 514	44 351	53 975	59 141
у млн до попереднього року	-	1 748	7 335	2 837	9 624	5 166
темп приросту, %	-	5,39	21,46	6,83	21,70	9,57

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [65]

Проаналізувавши динаміку залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль», можемо сказати, що в цілому по банку динаміка залучених коштів є позитивною, хоча у 3 кварталі 2018 року спостерігаємо зменшення темпу приросту до 9,57% в порівнянні із 2017 роком, де темп приросту залучених коштів становив 21,70%. Кошти клієнтів впродовж досліджуваного періоду мають позитивну динаміку, хоча найменший темп приросту даного показника було зафіксовано у 3 кв 2018 року - 6,79%. Дане зменшення приросту залучених коштів клієнтів зумовлено суттєвим зменшенням темпу приросту коштів юридичних осіб до 9,27% у 3 кварталі 2018 року, зменшився приріст коштів фізичних осіб, який становив 3,39%. Необхідно розглянути динаміку залучених коштів за терміном залучення (табл. 2.5). За даним критерієм виділяємо кошти на вимогу та строкові кошти.

Таблиця 2.5

Динаміка залучених коштів юридичних та фізичних осіб за терміном залучення АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2013-2017 рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Кошти на вимогу, у тому числі	16628	17305	26099	33520	41609	44019
у млн до попереднього року		678	8793	7422	8088	2410
темп приросту, %		4,08	50,81	28,44	24,13	5,79
Кошти юридичних осіб на вимогу	10 240	10 906	17 564	23 162	26 278	28 373
у млн до попереднього року		666	6659	5597	3117	2095
темп приросту, %		6,50	61,06	31,87	13,46	7,97
Кошти фізичних осіб на вимогу	6 388	6 400	8 534	10 359	15 330	15 645
у млн до попереднього року		12	2135	1824	4972	315
темп приросту, %		0,19	33,36	21,37	47,99	2,06
Строкові кошти, у тому числі	9792	11495	13115	10209	10328	11459
у млн до попереднього року		1704	1620	-2906	119	1130
Темп приросту, %		17,40	14,09	-22,16	1,17	10,94
Строкові кошти юридичних осіб	1 547	3 687	5 508	3 513	3 981	4 691
у млн до попереднього року		2141	1821	-1995	468	710
темп приросту, %		138,39	49,37	-36,22	13,31	17,85
Строкові кошти фізичних осіб	8 245	7 808	7 607	6 696	6 348	6 767
у млн до попереднього року		-437	-201	-911	-349	420
темп приросту, %		-5,30	-2,57	-11,98	-5,21	6,62
Кошти банків	6 012	5 378	2 300	622	1 694	3 309
у млн до попереднього року		-634	-3078	-1678	1073	1614
темп приросту, %		-10,54	-57,24	-72,96	172,44	95,28
Всього залучених коштів	32 431	34 179	41 514	44 351	53 975	59 141
у млн до попереднього року		1 748	7 335	2 837	9 624	5 166
темп приросту, %		5,39	21,46	6,83	21,70	9,57

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [65]

Відповідно до розрахованих показників, можемо зробити наступні висновки, що динаміка коштів на вимогу впродовж 2013- 3 кварталу 2018 років була позитивною, найбільший приріст було зафіксовано у 2015 році – 50,81%, у 3 кварталі 2018 спостерігаємо зниження темп приросту до 5,79%. На даний результат вплинуло зменшення коштів на вимогу фізичних осіб до 2,06% та зменшення коштів банків до 95,28% в порівнянні із 2017 роком. Динаміка коштів на вимогу юридичних осіб впродовж досліджуваного періоду мала позитивний темп приросту, найбільше значення якого було зафіксовано у 2015

році – 61,06%, а найменше у 2014 році - 6,50%. Динаміка строкових залучених коштів впродовж 2015-2016 років має від’ємний приріст коштів, -22,16%. У 3 кварталі 2018 року темп приросту становить 10,94%. Дані зміни в динаміці відбулись завдяки збільшенню строкових коштів фізичних осіб та строкових коштів юридичних осіб.

Більш детально розглянемо динаміку коштів банків за терміном залучення (табл.2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка залучених коштів банків АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2013-2017 рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Кошти банків на вимогу	210	146	573	425	1 607	2 744
у млн до попереднього року	-	-64	428	-148	1 182	1 137
темپ приросту, %	-	-30,64	293,30	-25,90	278,16	70,76
Строкові кошти банків	5 400	5 233	1 727	197	93	575
у млн до попереднього року	-	-167	-3 506	-1 530	-104	482
темп приросту, %	-	-3,08	-67,01	-88,59	-52,72	516,87
Всього коштів банків	5 610	5 378	2 300	622	1 700	3 318
у млн до попереднього року	-	-232	-3 078	-1 678	1 078	1 619
темп приросту, %	-	-4,13	-57,24	-72,96	173,32	95,21
Всього залучених коштів	32794	35207	42245	44999	54039	58939
у млн до попереднього року	-	2413	7038	2754	9040	4901
темп приросту, %	-	7,36	19,99	6,52	20,09	9,07

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Відповідно до даних таблиці 2.6 строкові кошти банків впродовж періоду 2013-2017рр мали негативний темп приросту, лише у 3 кварталі 2018 року спостерігаємо збільшення даного показника на 516,87% в порівнянні з 2017 роком.

Отже, у складі залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль» значно переважають кошти клієнтів, а саме: кошти юридичних та фізичних осіб. Однак, слід також звернути особливу увагу, що у залучених коштах АТ «Райффайзен Банк Аваль» значну частку займають кошти на вимогу.

Дослідження залучених коштів неможливе без дослідження активів банку, так як метою залучення коштів є подальше їх спрямування в активні операції

зادля отримання прибутку. Так як банк є цілісною системою, та стабільність його діяльності оцінюється в комплексі, тобто між збалансованістю депозитною та кредитною політиками, тому для більш повного аналізу необхідно також проаналізувати активи АТ «Райффайзен Банку Аваль» за період 2013-3 квартал 2018рр (Додаток М).

Відповідно до розрахункових даних можемо зробити наступні висновки, що у структурі активів АТ «Райффайзен банк Аваль» впродовж досліджуваного періоду 2013 - 3 квартал 2018 року найбільшу частку займає кредитний портфель, та станом на 3 квартал 2018 року його частка становить 64,26%, що є негативною ознакою, так як це вказує на низьку диверсифікацію активів. Найбільшу питому вагу у структурі активів займають наступні статті: грошові кошти та їх еквіваленти становлять 16,72%, інвестиційні цінні папери – 6,93%, заборгованість кредитних установ складають 4,87%, основні засоби займають від загальної сукупності активів 2,89% відповідно.

Дослідивши структуру активів АТ «Райффайзен Банк Аваль», можемо визначити бізнес-модель Банку, використовуючи дані Додатку М. Відповідно до даних найбільшу питому вагу у структурі кредитного портфелю займають кредити надані сегменту «Великі підприємства», а саме – 72,26% станом на 2017 рік. У структурі залучених коштів питома вага коштів юридичних осіб та фізичних осіб складає 50,06% та 40,16% станом на 2017, проте слід враховувати, що частка строкових коштів фізичних осіб перевищує даний показник по юридичним особам та становить 11,76% та 7,38% станом на 2017 рік, що вказує на те, що фондування Банку є здебільшого збалансованим, проте перевищення в абсолютному та відносному вимірі коштів юридичних осіб має значення. Отже, можемо зробити висновок, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» має збалансоване фондування з невеликим перевищенням коштів юридичних осіб та кредитує юридичних осіб.

Слід також дослідити частку залучених коштів в іноземній валюті по АТ «Райффайзен Банк Аваль». Відповідно до даних, наведених у Додатку Н, частка залучених коштів в іноземній валюті станом на 3 квартал 2018 року складає 29,82%. Варто зазначити, що найбільша частка залучених коштів в іноземній валюті було зафіксовано у 2013 році – 40,05%, а найменшу – 26,99% - у 2016

році. Якщо досліджувати питому вагу залучених коштів в іноземній валюті у за термінами залучення коштів, то виявимо, що найбільшу питому вагу становлять кошти до запитання юридичних осіб – 14,94% станом на 3 квартал 2018 року. Результати розрахунків зображено на рис. 2.2.

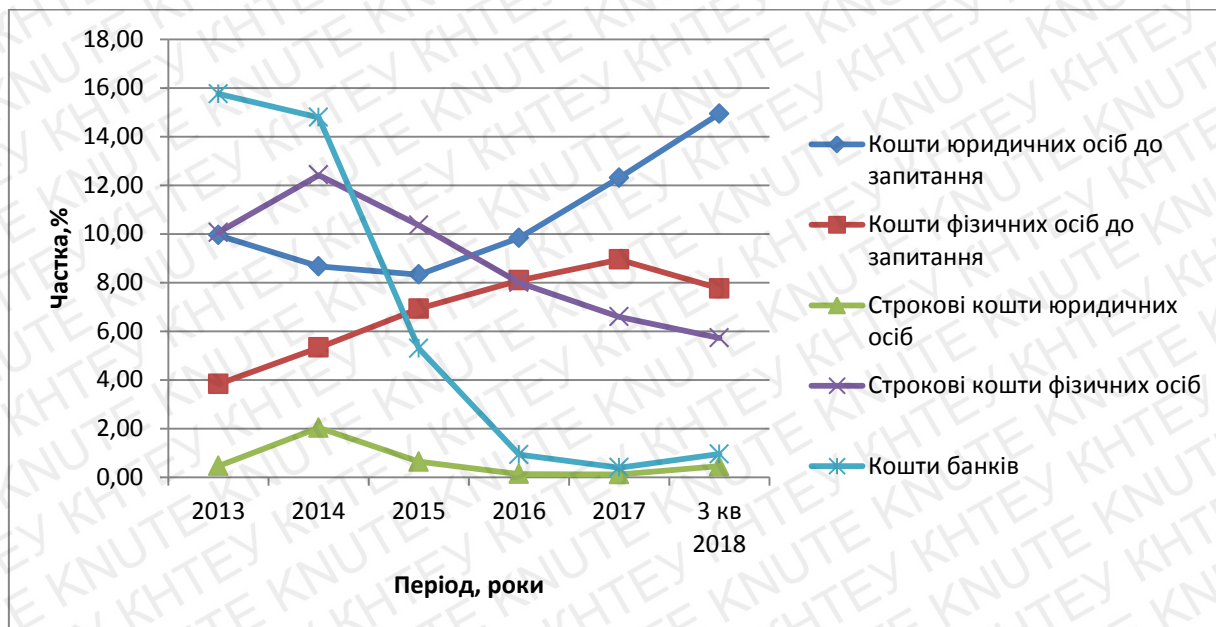

Рис. 2.2 Динаміка частки залучених коштів в іноземній валюті за термінами залучення АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09),%

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [65]

Дослідимо структуру залучених коштів за галузями за допомогою таблиці, яка наведена в Додатку П. З даної таблиці зрозуміло, що найбільшу питому вагу у структурі залучених коштів займають кошти фізичних осіб, хоча впродовж досліджуваного періоду частка даного сегменту скоротилася із 52,3% у 2013 до 36,9% у 2017 році. Дані таблиці із Додатку Е також свідчать, що збільшилася частка залучених коштів у торгівельній сфері із 13,2% у 2013 році до 23% у 2017 році, збільшилась також частка залучених коштів у сільськогосподарській сфері, із 5,9% у 2013 році до 11,9% у 2016 році, у 2017 році частка даної галузі скоротилася до 9,5%. У структурі залучених коштів також збільшуються питома вага залучених коштів представників таких галузей економічної діяльності, як: медіа та ІТ, виробництво, соціальна інфраструктура, будівництво, консалтинг, транспорт, хімічна промисловість, видобувна

промисловість та металургія та ін. Розподіл залучених коштів за клієнтами станом на 2017 рік наведено у рис 2.3.

Відповідно до рис 2.2 можемо зробити наступні висновки: розподіл залучених коштів за сегментами має наступний вигляд: найбільшу частку у структурі залучених коштів займають кошти фізичних осіб - 37%, частка представників сфери торгівлі у залучених коштах банку складає – 23%, сільського господарства – 9%, Медіа та інформаційні технології – 5%, Виробництво – 4%, Соціальна інфраструктура – 3%, Будівництво – 3%. До категорії Інше представлена наступними галузями економіки: консалтинг – 2,3%, транспорт і зв'язок – 2%, хімічна промисловість – 2%, видобувна промисловість та металургія – 1,8%, машинобудування – 1,7%, фінансові послуги – 1,4%.

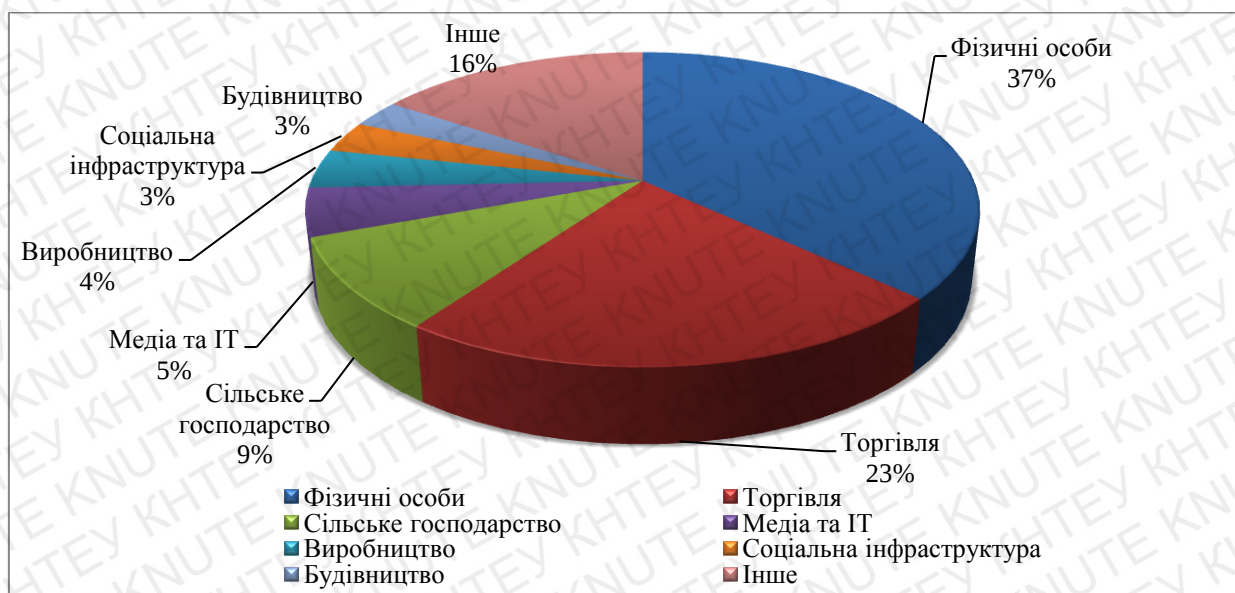

Рис. 2.3. Сегментація залучених коштів за клієнтами банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на 31.12.2017*

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Дослідивши структуру залучених коштів у розрізі клієнтів, слід тепер проаналізувати продуктивний ряд АТ «Райффайзен Банку Аваль». Банк залучає кошти фізичних та юридичних осіб у національній та іноземних (євро та долар США) валютах на такі рахунки: «Універсальний», «Класичний», «Ощадний», «Бонус», «Капітал», «Лідер», «Партнер», «Депозитна лінія». Умови вкладів наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Характеристика депозитних продуктів АТ «Райффайзен банк
Аваль» станом на 30.09.2018р***

Назва вкладу	Мінімальна сума вкладу, грн	Термін вкладу	Процентна ставка	Валюта вкладу	Можливість сплати відсотків
Депозитні продукти для малого та середнього бізнесу					
Вклад "Капітал"	1000	від 1 до 36 місяців	14% (гривня) / 0,01% (, дол. США)	гривня, дол. США	в кінці періоду
Вклад "Лідер"	1000	від 1 до 36 місяців	14% (гривня) / 0,01% (дол. США)	гривня, дол. США	щомісячно або в кінці періоду
Вклад "Депозитна лінія"	-	1 рік та 1 день	9% / 0,01 % (дол. США)	гривня, дол. США	часткове зняття коштів
Депозитні продукти для приватних осіб					
Вклад "Класичний"	2000	від 1 до 12 місяців	6,55-10,5% (гривня)/0,01-0,15% (дол США)	гривня, дол. США	в кінці періоду
Вклад "Ощадний"	500	від 3 до 12 місяців	9,25-14,00% (гривня)/0,01% (євро/дол США)	гривня, дол. США	щомісячна сплата або капіталізація
Вклад "Бонус"	2000	1 місяць + п'ять обов'язкових пролонгацій	10-19%, зростання щомісяця	гривня, дол. США	щомісячна сплата або капіталізація
Вклад на вимогу "Універсальний"	100	безстроковий	10%	гривня, дол. США	часткове зняття коштів

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту АТ «Райффайзен банк Аваль» [76]

Проаналізувавши таблицю, можемо зробити висновок, що продуктова політика АТ «Райффайзен банк Аваль» є диференційованою. Слід зауважити, що рівень відсоткових ставок є набагато нижчим за ринкові пропозиції, особливо, що стосується залучення коштів в іноземній валюті (Додаток Р).

Варто зауважити, що в цілому по банківській системі спостерігається тенденція до спрощення пропозиції асортименту депозитних продуктів, за якого залишиться лише два види депозитів: строкові без права зняття та ощадні з вільним рухом коштів. Так, чотири банки за період січень–липень 2017 року закрили пропозиції термінового депозитного продукту з правом поповнення, внаслідок чого тільки 12 банків з топ-25 учасників ринку пропонують такі

продукти. Ще рідкіснішим різновидом є накопичувальний депозит з правом дострокового розірвання договору, що лишився лише у 10 установах, та й простий строковий вклад класичного типу можна знайти тільки в 11 банках першої 25-ки лідерів [67].

2.2. Організаційно-методичні засади управління залученими коштами в АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Система управління залученими коштами складається із керуючої підсистеми та керованої підсистеми. Відповідно, керуюча підсистема являє собою комплекс підрозділів банку, який розробляє комплекс заходів та здійснює організацією робіт із залучення коштів та розподіл відповідальності за їх виконання, здійснює мотивацію персоналу до належного виконання власних обов'язків, контроль реалізації плану із залучення грошових коштів і виявлення відхилень від нього, регулювання раніше виявлених відхилень і розробку заходів з їх усунення. Безпосереднім виконавцем плану залучення грошових коштів є персонал з обслуговування клієнтів.

Організаційна структура АТ «Райффайзен Банку Аваль» включає функціональні служби та підрозділи, кожен з яких виконує певні операції і має свої права та обов'язки. Основними управлінськими структурами, які регулюють процес управління залученими коштами є Спостережна рада, Правління банку, Комітет з управління активами і пасивами, Казначейство, Підрозділ управління ризиками, а також функціональні підрозділи з вкладних операцій, аналізу, планування, звітності (Додаток С).

Методичне забезпечення АТ «Райффайзен Банку Аваль» стосовно управління залученими коштами регламентується чинним законодавством, постановами НБУ, а також внутрішніми нормативними положеннями банку.

Варто наголосити на тому, що банківській діяльності притаманні ризики, управління якими в сучасних економічних кризових реаліях має пріоритетне значення. Банківська діяльність на сьогодні є ризик-орієнтованою, що означає, що система управління ризиками є невід'ємною складовою банківського менеджменту, тобто вона є інтегрованою системою управління ризиками. Це означає, що відбувається безперервний та постійний процес управління

ризиками на усіх рівнях менеджменту: координація ризик-менеджменту відбувається на рівні вищого керівництва банку та кожен співробітник сприймає ризик-менеджмент у межах своїх повноважень. Відбувається стратегічне управління ризиками в загальну стратегію управління банку [82, стр 76]. Відповідно до вище зазначеного, управління залученими коштами у банку методично входить до загального процесу управління ризиками, який являє собою зважений та системний підхід до оцінки ризиків, прийняття рішень відбувається із врахуванням ризиків, які найбільше притаманні даному виду ресурсів банку, а саме ризику ліквідності та ринковому ризику.

Чинники, що можуть спричинити кризу ліквідності поділяються на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх факторів відносимо:

- зміни в законодавстві, що встановлюють правові обмеження на рух коштів між резидентами та нерезидентами;
- зміни монетарної політики НБУ;
- урядові кризи;
- кризи банківської системи;
- ризик країни;
- тероризм тощо.

До внутрішніх факторів відносимо:

- надмірне короткострокове фінансування;
- надмірний обсяг портфелю довгострокового фінансування;
- погана якість кредитного портфелю або погіршення його якості;
- дефолт за великими кредитами;
- брак ліквідних активів, в тому числі таких, що можуть бути надані у заставу НБУ;
- не диверсифікованість короткострокових клієнтських коштів;
- надмірне зняття клієнтами депозитів;
- зниження розміру/втрата відкритих кредитних ліній на міжбанківському грошовому ринку;

- раптове вилучення значного обсягу коштів кредитором, в тому числі материнською компанією;
- непрогнозоване використання наданих кредитних ліній у значних обсягах;
- надмірний розмір валютної позиції – різниця між активами і пасивами у визначеній валюті;
- різке зменшення рівня адекватності капіталу;
- рейдерська атака або поява негативної інформації у ЗМІ, що може вплинути на фінансову стабільність банку;
- зниження рейтингу (реальне або чутки);
- втрата банком репутації.

Відповідно до вище зазначеного, можемо розкрити сутність організаційно-методичного забезпечення у АТ «Райффайзен Банк Аваль». Правління банку розробляє меморандум депозитної політики та здійснює впровадження, контроль та загальне управління політики із залучення коштів, а також здійснювати коригування даної політики. Правління банку також затверджує внутрішні документи банку, що стосуються управління залученими коштами, а саме: правила, процедури, положення, типові договори.

Внутрішні положення щодо залучених коштів є внутрішньобанківськими нормативними документами, що регламентують механізм відкриття рахунків та строкових вкладів юридичними та фізичними особами, спрямований на мінімізацію ризиків і підвищення надійності залучених коштів банку, а також уніфікацію процедури відкриття рахунків в усіх структурних підрозділах банку. Спостережна рада затверджує дану політику, а також встановлює ліміти на проведення операцій із залучення коштів.

Служба внутрішнього аудиту оцінює ефективність роботи систем управління ризиками, відповідність цих систем видам та обсягу здійснюваних банком операцій в цілому по банку та в контексті управління залученими коштами, оцінює інформаційно-технічне забезпечення управління та проведення даних операцій, перевіряє правильність та достовірність бухгалтерського обліку, перевіряє відповідність кваліфікаційним вимогам та виконання професійних обов'язків працівниками банку.

Комітет з управління активами та пасивами (далі – КУАП) несе відповідальність за досягнення цілей ліквідності та їх контроль, щомісячно розглядає собівартість пасивів та прибутковість активів і приймає рішення щодо політики процентної маржі, розглядає питання відповідності строковості активів та пасивів та надає відповідним підрозділам банку рекомендації щодо усунення розбіжностей у часі, що виникають. Прийняті Комітетом управлінські рішення виконуються працівниками казначейства банку та інших структурних підрозділів з відповідних напрямів діяльності. Слід додати, що Банк створив підрозділи з управління ризиками, які працюють незалежно від інших напрямків діяльності та несуть відповідальність за впровадження та дотримання процедур, пов'язаних із управління ризиками для забезпечення незалежного процесу контролю.

Головна роль при управлінні залученими коштами припадає на Казначейство банку.

Даний підрозділ відповідає за управління активами та зобов'язаннями банку, за загальну фінансову структуру, здійснює управління поточною, коротко-, середньо- та довгостроковою ліквідністю банку. Так, Казначейство відповідальне за:

- управління активами та пасивами банку та системою трансфертного ціноутворення;
- дотримання вимог обов'язкового резервування коштів та відповідного стану коррахунку банку;
- здійснює аналіз внутрішніх та зовнішніх показників, що впливають на стан ліквідності банку та здійснюють прогноз показників ліквідності у розрізі валют.
- дотримання нормативів ліквідності, визначення дефіциту чи надлишку ліквідності та надання пропозицій щодо приведення показників ліквідності до нормативних значень у випадку відхилень;
- здійснює аналіз макроекономічних показників та показників діяльності банківської системи, а також здійснює підготовку прогнозних значень даних показників.

Казначейство є учасником міжбанківського ринку та здійснює укладання угод по залученню та розміщенню депозитів на міжбанківському ринку України та міжнародних ринках; здійснює розробку та впроваджує тарифну політику по даним операціям.

Одним із пріоритетних напрямків роботи Казначейства є ефективне управління рухом грошових коштів та досягнення оптимального балансу між ризиком, прибутком та ліквідністю банку.

Управління ліквідністю у АТ «Райффайзен Банк Аваль» передбачає підтримання резерву ліквідності, зниження ризику концентрації зобов'язань, розширення ресурсної бази на внутрішньому та зовнішньому ринках, встановлення, у разі необхідності, додаткових обмежень на активні операції банку, аналіз ситуації на ринку, аналіз динаміки активів та зобов'язань з метою виявлення відхилення від запланованих показників, дотримання лімітів, а також визначення подій, які дозволяють класифікувати кризу ліквідності у банку, визначити рівень загроз, та у відповідності до даних подій розробляють заходи дій та процедури щодо врегулювання ситуації та виведення банку із кризи ліквідності та визначаються резервні джерела ліквідності. Так, одним із заходів є створення спеціального Комітету з управління ліквідністю в умовах кризи, якому Правління банку делегує повноваження, які необхідні для подолання кризи ліквідності.

Основними джерелами фінансування АТ «Райффайзен Банк Аваль» виділяє в національній валюті – депозити клієнтів, депозити міжбанківського ринку; в іноземній валюті – короткострокові та довгострокові міжбанківські кредити, включаючи позики міжнародних фінансових організацій), а також депозити клієнтів.

Підрозділ управління ризиками здійснює вимір ризику ліквідності у АТ «Райффайзен Банк Аваль», який вимірюється за трьома основними сценаріями: на основі договірних потоків коштів, на основі очікуваних потоків коштів, відповідно до очікуваної поведінки окремих продуктів банку за звичайних ринкових умов (сценарій поточної ситуації) та на основі кризового сценарію (стрес-тестування).

Основними показниками ступеня ризику ліквідності є: співвідношення активів до пасивів у певних часових інтервалах, який застосовується при виміру ризику ліквідності у випадку сценарію за договірними строками погашення, та рівень кумулятивних розривів між активами та пасивами в групах часових інтервалів потоків коштів, рівень очікуваного надлишку ліквідності, який вимірюється у випадку сценаріїв поточної ситуації та стрес-тестування, та значення попереджуваних індикаторів кризи ліквідності.

Кредитний портфель не має повинен перевищувати депозитний портфель, проте зараз у АТ «Райффайзен Банк Аваль» спостерігається ситуація із перевищенням кредитного портфеля над депозитним. Відповідно для врегулювання ситуації Підрозділом управління ризиками встановлюються щоденні ліміти на активні операції.

Критичний рівень відповідного показника визначається величиною встановлених банком лімітів, контроль за дотриманням яких здійснюється на щоденній основі. На щоденній основі також формується звіт про невідповідність між активами та пасивами за строками до погашення та досліджуються відповідні розриви за часовими проміжками окремо в розрізі матеріальних валют. Банк також відслідковує поведінку продуктів без заздалегідь визначеного строку погашення (поточні рахунки клієнтів, дебетові та кредитні картки, овердрафти), а також строкових продуктів, для яких можлива пролонгація з метою визначення впливу на ліквідність. Досліджує також різноманітні стресові сценарії, які можуть вплинути на ліквідність, відокремлюючи сценарій фінансової кризи та репутаційної кризи банку.

На щоденній основі АТ «Райффайзен Банк Аваль» проводиться стрес-тестування ліквідності Банку. Материнською групою встановлені 3 сценарії: ринковий, репутаційний та комбінований. Розрахунковий період встановлений 3 місяці, та найбільше навантаження на Банк очікується впродовж першого тижня. По кожному із сценаріїв стрес-тестування визначенні умови його проведення, наприклад, по сегментах клієнтів встановлено відповідні відсотки відтоків коштів та встановлено умови відпливу коштів найбільших клієнтів. Варто зазначити, що сценарії стрес-тестування постійно коригуються у відповідності до українських реалій.

Також досліджуються додаткові джерела ліквідності, які можна використовувати в екстрених ситуаціях, встановлюються ліміти на кумулятивні розриви ліквідності окремо для кожного часового проміжку. Інформація щодо позиції з ліквідності презентується на кожному засіданні Комітету з управління активами та пасивами банку.

Необхідною складовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо залучених коштів банку є наявність багатоаспектного та достовірного інформаційного забезпечення. Традиційно, науковці вирізняють фінансову та статистичну звітність.

До джерел фінансової інформації для аналізу залучених коштів банку відносимо Звіт про фінансовий стан (Баланс), Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати), Звіт про рух грошових коштів, примітки до фінансових звітів: Примітка 4. Основні положення облікової політики; Примітка 7. Грошові кошти та їх еквіваленти; Примітка 8. Обов'язкові резерви в національному банку України; Примітка 20. Заборгованість перед кредитними установами; Примітка 21. Заборгованість перед клієнтами; Примітка 29. Управління ризиками; Примітка 30. Аналіз активів та зобов'язань за строками їх погашення;

Джерела статистичної звітності для аналізу залучених коштів банку наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Джерела статистичної звітності*

№ Форми	Назва документу	Періодичність надання
Форма №10	Оборотно-сальдовий баланс	Щомісячна
Форма №310	Звіт про суми і процентні ставки за наданими кредитами та залученими депозитами (за класифікаціями контрагентів і рахунків)	Щомісячна
форма № 350Д	Звіт про суми і вартість депозитів (у процентах річних)	Щоденна
Форма №360	Звіт про депозити та процентні ставки за непогашеними сумами (за класифікаціями видів депозитів та контрагентів)	Щомісячна
Форма №363	Звіт про цінні папери, емітовані банком, іншу заборгованість, похідні фінансові інструменти, доходи та витрати банку (за класифікаціями контрагентів і рахунків)	Щомісячна

Продовження таблиці 2.8

Форма №381	Довідка про залучені кошти та їх залишки на кореспондентському рахунку	Щомісячна
Форма №381А	Довідка про залучені кошти і стан перерахування коштів обов'язкових резервів на окремий рахунок у Національному банку України	Щомісячна
Форма №410	Звіт про кількість клієнтів банків та кількість відкритих клієнтами рахунків	Річна
Форма №502	Звіт про планові операції в іноземній валюті з цінними паперами та за депозитними договорами з нерезидентами	Щомісячна
Форма №527	Звіт про оборот готівкової іноземної валюти та фізичних обсягів банківських металів	Щомісячна
Форма №618	Звіт про залишки коштів, що розміщені в інших банках та залучені від інших банків	Декадна – на 1,11,21 число
Форма №631	Звіт про структуру активів та пасивів за строками	Декадна – на 1,11,21 число
Форма №612	Звіт про дотримання вимог щодо достатності регулятивного капіталу та економічних нормативів банківською групою та її підгрупами	Щоквартальна

*Примітка: Складено автором на основі джерела [10]

Таким чином, система управління залученими коштами являє собою двокомпонентне утворення, що складається з керуючої та керованої підсистем, взаємозв'язок між якими зумовлює формування власної ресурсної бази банку шляхом реалізації керуючого впливу комплексу банківських підрозділів, що виконують управління депозитними операціями, на процеси, пов'язані з формуванням і використанням залучених коштів.

2.3. Оцінка ефективності використання залучених коштів банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Метою дослідження ефективності проведення банком операцій із залученими коштами є визначення раціональності формування ресурсної бази банку та пошуків шляхів оптимізації їхньої структури, що в свою чергу має визначальний вплив на стабільність та надійність банку загалом.

Необхідність і значна роль ефективного управління залученими коштами визначається наступними основними положеннями. По-перше, ефективно організована діяльність із залучення коштів, яка знаходить своє відображення у депозитній політиці банку, є вагомим фактором фінансового стану банку, його

стабільності, передумовою досягнення платоспроможності та надійності. По-друге, ефективне управління залученими коштами забезпечує ліквідність та фінансову рівновагу банку в процесі його стратегічного розвитку. Темп та стабільність даного розвитку визначаються перш за все тим, наскільки різні види залучених коштів синхронізовані між собою за об'ємами та часом. Так, високий рівень даної синхронізації забезпечує суттєве прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку банку. Окрім того, дослідження ефективності залучення та використання залучених коштів неможливе без урахування вимог кредитної політики. Неможливо формувати депозитну політику окремо від кредитної, адже метою проведення операцій із залучення коштів є подальше їх направлення в активні операції.

Одним із способів визначення ефективності проведення операцій із залученими коштами є розрахунок відповідних показників, які наведені у Додатку Т. Результати представлені у табл.2.9

Таблиця 2.9

**Показники діяльності АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2013-2017
(станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09)***

Показник \ Період	Оптимальне значення	2013	2014	2015	2016	2017	3 кв 2018
Стабільність ресурсної бази в цілому по банку	Більше 1	0,59	0,66	0,50	0,30	0,25	0,26
Стабільність ресурсної бази фізичних осіб	Більше 1	1,29	1,22	0,89	0,65	0,41	0,43
Стабільність ресурсної бази юридичних осіб	Більше 1	0,15	0,34	0,31	0,15	0,15	0,17
Коефіцієнт розвитку клієнтської бази	Не нижче 0,15; Максимальна межа 0,3-0,4	0,46	0,43	0,58	0,73	0,68	0,65
Коефіцієнт співвідношення капіталу та строкових депозитів	0,15-0,2	0,74	0,53	0,48	0,99	1,13	0,95
Коефіцієнт надійності	0,25-0,3	0,20	0,15	0,14	0,22	0,19	0,16
Коефіцієнт депозитної бази	Показує скільки гривень поточних депозитних коштів припадає на 1 гривню залучених коштів	0,30	0,34	0,32	0,23	0,19	0,19

Продовження таблиці 2.9

Коефіцієнт використання депозитів	Показує, який відсоток від загального обсягу депозитів розміщений у кредити	2,45	0,98	0,99	1,30	1,71	1,89
Витратність строкових депозитів	Показує, скільки банк витрачає коштів на кожну гривню залучених ресурсів у вигляді строкових депозитів	0,17	0,16	0,18	0,14	0,12	0,12
Коефіцієнт співвідношення позик і депозитів	0,7-0,8	0,83	0,61	0,61	0,63	0,86	0,79

*Примітка: складено автором за даними таблиць 2,1-2,2

Коефіцієнт стабільності ресурсної бази вказує на співвідношення строкових коштів до коштів до запитання, оптимальне значення має перевищувати 1, тобто сума строкових коштів має перевищувати суму коштів до запитання. Як бачимо розрахункові дані не відповідають оптимальним значенням, що свідчить про нестабільність ресурсної банку, тобто про переважання коштів до запитання над строковими коштами. Більш детально можемо розглянути стабільність ресурсної бази фізичних та юридичних осіб. Як бачимо із розрахункових даних, впродовж досліджуваного періоду найбільш стабільною є ресурсна база фізичних осіб, навіть в період 2013-2014 років строкові кошти переважали кошти до запитання.

Коефіцієнт розвитку клієнтської бази показує частку коштів до запитання у сумарних зобов'язаннях банку. Як бачимо із таблиці, розрахункові показники значно перевищують рекомендовані значення, що свідчить про велику концентрацію коштів до запитання у зобов'язаннях банку.

Коефіцієнт співвідношення капіталу та строкових депозитів вказує, яка частина строкових коштів захищена власним капіталом банку. Як бачимо, розрахункові дані значно перевищують оптимальні значення, що є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт надійності розраховується як відношення капіталу до його сумарних зобов'язань. Його динаміка свідчить про фінансовий стан банку: у разі зростання показника, стійкість підвищується і знижується, якщо падає його

значення. Як бачимо розраховані показники не відповідають оптимальному значенню, що свідчить про низький рівень стійкості.

Коефіцієнт депозитної бази характеризує скільки гривень строкових депозитних коштів припадає на 1 гривню залучених коштів. Як бачимо з таблиці, даний показник впродовж досліджуваного періоду має тенденцію до зменшення. Дана ситуація не є позитивною, так як характеризує посилення нестабільності залучених коштів.

Коефіцієнт співвідношення позик до залучених коштів характеризує здатність банку залучати кошти для підтримки своїх кредитних операцій і надавати їх у кредит. Оптимальним значенням даного показника є 0,7-0,8, що є оптимальним співвідношенням між дохідністю і ліквідністю. Розрахункові значення відповідають оптимальним значенням. Недоліком розрахунку даного показника є те, що він не дає уявлення про терміни погашення кредитів, ні про якість кредитного портфеля.

Підґрунтям для планування дій банку із залучення та розміщення ресурсів є аналіз ліквідності банку. Проведення аналізу ліквідності банку є важливою складовою, так як в поєднанні з іншими елементами аналізу дає змогу робити висновки про поточну та майбутню фінансову стійкість банку, ефективність та рівень ризику його діяльності, є підґрунтям для прийняття менеджментом банку правильних рішень, як у ході управління залученими коштами банку, так і по діяльності банку в цілому.

У процесі аналізу ліквідності розрізняють: ліквідність банку, ліквідність балансу та ліквідність активів.

Ліквідність банку – це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками і сумами і напрямками використання коштів [50].

Ліквідність банку тісно пов'язана з поняттям ліквідності балансу. Цей показник визначається співвідношенням вимог (статей активу) і зобов'язань (статей пасиву) на певний момент часу. Отже, ліквідність банківського балансу є складовою загальної ліквідності банку, а відтак, процедура визначення ліквідності балансу є необхідним етапом аналізу рівня ліквідності банку.[29]

Баланс вважається ліквідним, якщо його стан дозволяє за рахунок швидкої реалізації коштів по активу покривати термінові зобов'язання по пасиву. Можливість швидкого перетворення активів банку в грошову форму для виконання його зобов'язань визначається рядом чинників, серед яких вирішальним є відповідність термінів розміщення коштів термінам залучення ресурсів. В такому випадку забезпечується рівновага в балансі між сумою і терміном вивільнення коштів по активу в грошовій формі і сумою і терміном майбутнього платежу по зобов'язаннях банку [29].

Ліквідність залежить також від структури пасивів балансу. Якщо по вкладах до запитання вкладники вправі зажадати гроші в будь-який момент, то строкові вклади знаходяться в розпорядженні банку більш-менш тривалий період, і, отже, за інших рівних умов, підвищення питомої ваги вкладів до запитання і зниження частки строкових вкладів знижує банківську ліквідність[29]. Проте слід зазначити, що занадто високий рівень ліквідності банку, або надлишкова ліквідність, яка являє собою перевищення платіжних можливостей над грошовими зобов'язаннями [5], є негативним показником для діяльності банку, що означає неспроможність банку управляти своїми ресурсами, що може спричинити збитки банківській установі.

Наступні розраховані показники характеризують ліквідність банку (табл.2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок показників ліквідності АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018р (станом на 30.09)*

Показник \ Період	Оптимальне значення	2013	2014	2015	2016	2017	3 кв 2018
Коефіцієнт загальної ліквідності	Не менше 1	1,25	1,11	1,14	1,22	1,20	1,17
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	Не менше 0,2	0,33	0,36	0,46	0,30	0,24	-
Співвідношення високоліквідних активів до робочих активів	Не менше 0,2	0,16	0,19	0,28	0,19	0,18	0,19
Співвідношення власного капіталу до зобов'язань	0,25 – 0,3	0,25	0,11	0,14	0,22	0,19	0,16

*Примітка: складено автором за даними Додатку Ж

Коефіцієнт загальної ліквідності, або коефіцієнт покриття дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яка сума активів припадає на одну

гривню зобов'язань. Як бачимо, розрахункові показники відповідають оптимальним значенням в 2015 та 2017 роках, та в інших досліджуваних періодах перевищують 1, що свідчить про те, що банк володіє значним обсягом вільних ресурсів, та зможе у разі необхідності погасити свої зобов'язання.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності встановлюється для контролю за здатністю банків забезпечити своєчасне виконання своїх зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (коштів у касі та на кореспондентських рахунках) впродовж одного дня. Нормативне значення коефіцієнта має бути не менше 20%, тобто ризику можуть бути піддані не більше 80% зобов'язань, або не менше 20% зобов'язань мають покриватися високоліквідними активами. Отже, як бачимо з таблиці, розрахункові значення відповідають оптимальним та коливаються від 0,24 до 0,46, що свідчить про те, що клієнти банку можуть бути впевненими у вільному доступі до своїх коштів, що перебувають в управлінні банку. Проте, значне перевищення даного показника свідчить про неналежно організоване управління ліквідністю.

Результати розрахунку співвідношення високоліквідних активів до робочих активів лише за 2015 рік перевищує оптимальне значення та становить 0,28, в інші періоди даний показник наближений до нормативного значення та коливається від 0,16 до 0,19. Варто уточнити, що різниця між робочими активами та високоліквідними активами становлять підпроцентні активи. Тобто якщо зростає частка високоліквідних активів в загальній сумі робочих активів, то це означає, що знижується частка доходних активів.

Показник співвідношення власного капіталу до зобов'язань свідчить про стійкість банку. Як бачимо, розраховані показники відповідають оптимальним значенням тільки у 2013 році. Значне коливання даного показника свідчить про збільшення ризику втрат по формуванню стійкої ресурсної бази та проблем із ліквідністю.

Показники ліквідності в різних країнах мають різноманітні назви, неоднакові методики їх визначення, що пов'язано зі сформованою практикою і традиціями і залежать від спеціалізації і величини банків, проведеної політики в області кредиту й ряду інших обставин.

Національним банком України встановлено обов'язкові нормативи ліквідності Н4, Н5 та Н6 (Додаток У). Доцільно буде розглянути рівень виконання АТ «Райффайзен Банк Аваль» нормативних вимог ліквідності та порівняти їх із відповідними показниками по всій банківській системі України (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Виконання нормативних вимог ліквідності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та банківською системою за період 2013-2017 рр (станом на 31.12), %*

Показник \ Період	2013	2014	2015	2016	2017
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)					
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	30,40	38,29	76,54	63,56	41,14
Банківська система	50,85	44,94	72,25	59,30	45,61
Норматив поточної ліквідності (Н5)					
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	73,79	68,92	69,16	68,42	56,74
Банківська система	85,81	81,38	78,76	87,40	106,67
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)					
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	83,11	76,64	93,25	99,14	84,43
Банківська система	86,96	83,85	88,82	91,01	96,52

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ«Райффайзен Банк Аваль» [64] та Національного Банку України [65]

Відповідно до показників, зазначених у таблиці 2,11, спостерігаємо ситуації, що нормативи ліквідності по АТ «Райффайзен Банк Аваль» та по банківській системі в цілому перевищують нормативні значення, хоча нормативи ліквідності по банківській системі є вищими, ніж по АТ «Райффайзен Банку Аваль». Дана ситуація свідчить про те, що проблеми з надлишковою ліквідністю притаманні не лише АТ «Райффайзен Банк Аваль», а і всій банківській системі в цілому.

Слід також зазначити, що нормативи ліквідності, встановлені Національним банком України, мають недолік, тобто не повністю відображають ситуацію на ринку із ліквідними коштами. Дані нормативи розраховується на певно визначену дату, тобто впродовж визначеного часу банк може не виконувати нормативів ліквідності, а на звітну банк може поповнити свої ресурси ліквідними коштами здійснивши операції з купівлі необхідної кількості ліквідних коштів на міжбанківському ринку.

Окрім коефіцієнтів ліквідності розраховуються також показники локального та кумулятивного розриву ліквідності (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Розрахунок розривів ліквідності АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017 (станом на 31.12), 2 кв 2018 (станом на 30.06)*

Часовий період	Активи, млн. грн	Зобов'язання, млн. грн	Локальний розрив, млн. грн	Кумулятивний розрив, млн. грн
1	2	3	Гр. 4 = гр.2–гр 3	Гр. 5 = построкова $\sum$ гр 4
2013				
до 1 року	27110	32172	-5062	-5062
більше 1 року	18256	4076	14181	9118
2014				
до 1 року	25806	35894	-10088	-10088
більше 1 року	19134	4634	14500	4413
2015				
до 1 року	37806	42824	-5018	-5018
більше 1 року	13434	2148	11286	6268
2016				
до 1 року	42855	45888	-3033	-3033
більше 1 року	13145	40	13105	10072
2017				
до 1 року	46521	55339	-8818	-8818
більше 1 року	19776	53	19723	10905

*Примітка: розраховано автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен Банк Аваль» [64]

Отже, відповідно до розрахованих значень, можемо зробити наступні висновки, що розрив ліквідності, локального та кумулятивного з від'ємним значенням спостерігається в активах та зобов'язаннях з погашенням до 1 року. Від'ємний розрив ліквідності свідчить про дефіцит коштів у банку, тобто про порушення фінансової рівноваги банку та можливості виникнення проблем із своєчасним погашенням зобов'язань до 1 року. Протилежну ситуацію спостерігаємо у розрахунку локального та кумулятивного розриву за активами та зобов'язаннями більше 1 року, де спостерігається позитивне значення даних показників, що свідчить про надлишок коштів у банку, що дає можливість банку проводити операції з інвестуванням коштів.

Взаємодія депозитної та кредитної політики знаходить своє відображення в показниках маржі та спреду (табл.2.13).

Таблиця 2.13

**Розрахунок показників маржі та спреду АТ «Райффайзен Банку Аваль» за
2013-2017 (станом на 31.12)***

Показник \ Період	2013	2014	2015	2016	2017
Підпроцентні активи	29337	28377	31655	38175	45381
Підпроцентні зобов'язання	15191	16726	14879	10481	10486
Середні підпроцентні активи	28849	28857	30016	34915	41778
Процентні доходи	5314	5683	6219	6584	7044
Процентні витрати	1919	1664	2250	1651	1283
Процентна маржа	3395	4018	3969	4933	5761
Чиста процентна маржа, %	11,77	13,93	13,22	14,13	13,79
Спред, %	5,48	10,08	4,52	1,49	3,29

*Примітка: розраховано автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен Банк Аваль» [64]

Показник чистої відсоткової маржі характеризує основну здатність банку мати прибуток від процентної різниці стосовно середніх активів, слугує для покриття витрат банку і ризику, у тому числі інфляційного, створення прибутку, покриття договірних угод. Оптимальним значенням даного показника є 4,5%. Показник спреда характеризує рівень узгодженості процентної політики банку за кредитними і депозитними операціями, визначається необхідна мінімальна різниця між ставками за активними й пасивними операціями, яка дасть змогу банкові покращити витрати, але не принесе прибутку (мінімальне значення показника 0). Оптимальним значенням має становити не менше 1,25%. Із отриманих результатів бачимо, розраховані показники спреда та маржі перевищують рекомендовані значення, що свідчить про те, що процентна політика АТ «Райффайзен банк Аваль» із залучення та розміщення коштів є узгодженою та виваженою.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

3.1. Світовий досвід управління залученими коштами

Так як на сьогодні світова банківська система є ризикоорієнтованою, то управління залученими коштами відбувається з позиції управління ризиками.

До 2007 року не було приділено достатньо уваги важливості питанню ефективного управління залученими коштами. Останні світові фінансові потрясіння зумовили необхідність перегляду даної позиції. З того часу світова банківська діяльність зазнала суттєвих змін: регулюючі органи та фінансові спостерігачі почали застосовувати нові підходи щодо регуляторної діяльності. І на сьогоднішній час вартість ліквідності стає все більш важливим чинником, ніж це було раніше. [88] Основоположувачем впровадження змін в банківській діяльності на світовому рівні є Базельський комітет.

Основне завдання Комітету полягає у впровадженні високих та єдиних стандартів в сфері банківського регулювання та нагляду. З цією метою, Комітет випускає директиви та рекомендації для органів нагляду держав-членів.

Головними документами Базельського комітету вважаються «Основні принципи ефективного нагляду» 1997 року (переглянуті в 2006 році), «Базель I» 1988 року, «Базель II» в 2004 році та «Базель III» в 2010 році.

«Базель III» було розроблено у відповідь на кризу 2008 року, яка показала необхідність посилити вимоги до капіталу банків, збільшуючи їх ліквідність та знижуючи леверидж. Його метою є посилення регулювання, нагляду та управління ризиками банківського сектору.

Однією з головних впроваджень у «Базелі III» були показники ліквідності - коефіцієнт покриття короткострокової ліквідності (liquidity coverage ratio) та коефіцієнт чистого стабільного фондування (net stable funding ratio).

У країнах-учасників Базельського комітету впровадження даних коефіцієнтів покриття короткострокової ліквідності є обов'язковим із

01.01.2015 року на рівні 60%, у 2017 році – 80%, у 2018 – 90%, а з 01.01.2019 на рівні 100%. Коефіцієнт чистого стабільного фондування є обов’язковим з початку 2018 року на рівні мінімального значення 100%.

У 2015 році Національним банком України було прийнято «Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року», яка передбачає заходи щодо імплементації законодавства ЄС, в тому числі посилити вимоги до платоспроможності та ліквідності учасників фінансового сектору.

Метою запровадження показника LCR в Україні є вдосконалення системи управління ризиками ліквідності в банках та підвищення ефективності регулятивних вимог, запровадження загальноприйнятої у світі метрики ліквідності, зрозумілої міжнародним інвесторам [80].

Норматив LCR впроваджено Постановою Правління НБУ №13 «Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» та рішенням Правління НБУ № 101-рш «Про схвалення методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) від 15 лютого 2018 року. Дані нормативно-правові акти набули чинності 01 березня 2018 року. Характеристика та наслідки введення показника наведено у Додатку Ф.

Показник LCR моделює ліквідну позицію банку за умов реалістичного стресу, оперує очікуваним майбутніми грошовими потоками, де різні складові мають різну вагу в залежності від їхньої ліквідності.

З 01 червня по завершення листопада 2018 року показник LCR банки розраховують в тестовому режимі та проводять кількісний аналіз впливу і визначають графік виходу LCR на 100%. З 01.12.2018 року виконання показника LCR буде обов’язковим як одного з економічних нормативів та буде діяти одночасно з нормативами миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6).

Впродовж наступних 12 місяців буде запроваджено ще один норматив – коефіцієнт чистого стабільного фондування (NSFR), для початку його розрахунок також відбудуватиметься в тестовому режимі.

Головна мета впровадження показника NSFR - створити стимули для банків збільшувати терміновість пасивів, щоб довгі кредити не фінансувалися за рахунок коротких депозитів.[54] (Додаток Ф).

Слід зазначити, що нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) поступово будуть скороченні, відповідно до ситуації із виконанням банками України показника LCR. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) буде скасовано тільки після впровадження NSFR до виконання.

Слід розглянути рівень виконання показників LCR та NSFR групою Райффайзен Банк Інтернаціональ (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

Рівень виконання показників LCR та NSFR групою Raiffeisen Bank International за 2015-2017pp (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.06), %*

Показник ліквідності	2015	2016	2017	2кв 2018
Коефіцієнт покриття короткострокової ліквідності, %	181	184	139	138
Коефіцієнт чистого стабільного фондування, %	-	117	133	133

*Примітка: Складено автором за даними офіційного сайту Raiffeisen Bank International [74]

Відповідно до показників, зазначених у таблиці, можемо підсумувати, що материнська група АТ «Райффайзен Банк Аваль» виконує та навіть перевищує нормативні показники коефіцієнтів LCR та NSFR, що свідчить про ефективне керування ліквідністю та забезпеченість достатнім рівнем ліквідних коштів для розрахунку за своїми зобов'язаннями.

Зарубіжна банківська система характеризується як досить міцна структура, довіра до якої з боку населення непохитна навіть в економічну кризу. В Україні послуги банківської системи також міцно увійшли в життя більшої частини населення, але довіра людей до банків знижується з кожним роком. З 2014 р. почався масовий відтік депозитів з банків України через високий ризик втрати своїх грошей.

Для користувача банківськими послугами найбільш вагомим критерієм при виборі банку для розміщення своїх коштів є відсоткова ставка. На сьогодні за даним критерієм умови зберігання залучених коштів в банках України дещо відрізняються порівняно з іншими країнами світу, що зображено в Додатку Х.

Доцільно розглянути місце України у світовій банківській діяльності, та порівняти ставки залучення коштів вітчизняними банками із іноземними. Проте, на нашу думку, для більш коректного співставлення слід враховувати

також рівень інфляції, адже відсоткові ставки по залученим коштам встановлюються відповідно до ринкового середовища в країні, а також депозитні вклади є інструментом захисту коштів населення від інфляції.

Отже, як видно з Додатку Х, відсоткові ставки по обраних досліджуваних країнах різняться між собою, найменші відсоткові ставки закладами спостерігаємо в Японії та Німеччині, 0,1%, а найбільшу – в Аргентині – 32,76%. Для більш коректного співставлення слід враховувати також рівень інфляції, адже відсоткові ставки по залученим коштам встановлюються відповідно до ринкового середовища в країні, а вклади є інструментом захисту коштів населення від інфляції. Відсоткові ставки закладами перевищують темпи інфляції в таких країнах, як: Велика Британія, Туреччина, США, Аргентина, Колумбія, Індія, Казахстан. Мешканці даних країн можуть використовувати депозитні продукти як інструмент захисту від інфляції та отриманні доходу. В інших досліджуваних країнах спостерігаємо протилежну ситуацію, тобто темпи інфляції в деяких країнах значно перевищують розмір відсоткових ставок закладами.

Слід також звернути увагу на рівень ключових ставок, встановлених центральними банками, які є відображенням економічної ситуації в країні. Варто зазначити, що на сьогодні спостерігається тенденція на встановлення центральними банками зарубіжних країн негативних значень ключових ставок, що відповідно відображається на визначенні умов фондування банками.

Так, найнижчі облікові ставки спостерігаються у Швейцарії (-0,75%), Данії (-0,65%), Швеції (-0,5%), Японії (-0,1%).[87] Скорочення депозитної ставки до негативних значень робить невигідним для банків розміщення коштів на рахунках Центробанку – замість того щоб отримувати дохід, вони змушені платити регулятору. Передбачається, що в такому разі кошти, замість того, щоб поступати на рахунки ЦБ, будуть інвестовані в економіку. [89]

Слід зазначити, що встановлення негативних ключових ставок впливає на діяльність зарубіжних банків, які мають дочірні компанії в Україні. Так, АТ «Райффайзен Банк Аваль» починаючи із 27.12.2017 року не залучає кошти на

строкові рахунки у євро, так як у материнській компанії RBI розміщує кошти на коррахунку за від'ємною відсотковою ставкою.

Важливою умовою, яка підтверджує довіру населення до банківської системи є наявність фонду гарантування вкладів населення у країні.

Варто зазначити, що ССД (Система страхування депозитів) є дієвим елементом банківського нагляду, що покликана підвищувати суспільну довіру до банківської системи, захищати дрібних, менш інформованих вкладників, котрі не володіють достатніми знаннями, щоб оцінити ризикову діяльність банку. На сьогодні ефективність системи гарантування вкладів пов'язана із її розвитком та вдосконаленням через призму зарубіжного досвіду інших країн [79].

Для України слід порівняти умови захисту вкладів населення із європейськими умовами (Додаток Ц).

Варто зазначити, що з початку кризи до кінця жовтня 2016 року до Фонду гарантування вкладів було передано близько 80 неплатоспроможних банків. Фонд виплатив вкладникам цих банків 80,2 млрд. грн. На таке навантаження не розрахована жодна система гарантування вкладів у світі. Тому фонд звертався по допомогу до уряду та НБУ, позики яких майже повністю компенсували зазначену суму виплат. На сьогодні Фонд намагається відшкодувати витрати, у тому числі за рахунок продажу активів збанкрутілих банків [63].

Отже, порівнюючи умови до системи страхування депозитів у європейських країнах, можемо виявити шляхи вдосконалення для вітчизняної системи гарантування вкладів. Перш за все слід розширити гарантії на депозитні вклади юридичних осіб, що надасть можливість збільшення надходжень до Фонду. Також необхідно переосмислити роль ФГВФО, так як неефективність Фонду визначається й тим, що дана структура відірвана від інших елементів системи забезпечення фінансової стабільності.

3.2. Удосконалення інструментарію управління залученими коштами

В Україні в умовах дефіциту кредитних та депозитних ресурсів найважливішою є проблема ефективного управління наявними залученими ресурсами. Банк напряму залежить від залучених ресурсів, їх кількісні і якісні характеристики визначають потенціал банку, впливають на його ліквідність і стійкість.

Залучені кошти визначаються потенціалом банку, тому в сучасних умовах велике значення має не тільки аналіз та планування залучених коштів, але й прийняття ефективних рішень щодо їх управління.

До основних цілей залучення банком депозитних ресурсів відносяться:

- підтримка банком власної ліквідності;
- задоволення попиту клієнтів на кредитні ресурси;
- отримання прибутку, достатнього для виплати дивідендів в розмірах, що задовольняють акціонерів, і для розвитку банку.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» — один із лідерів за обсягом залучених коштів населення серед усіх банків країни. За версією рейтингового агентства «Стандарт-рейтинг» депозитні продукти АТ «Райффайзен Банку Аваль» за підсумками всіх кварталів 2017 року та за результатами другого півріччя 2018 року було визнано як найнадійніші [43].

Для того, щоб оцінити конкурентну позицію Банку на ринку та оцінити його переваги та недоліки його діяльності необхідно провести SWOT-аналіз. За допомогою SWOT-аналізу можна буде виділити шляхи вдосконалення інструментарію залучення коштів. Результати наведено в Додатку III.

В попередніх розділах було досліджено цінові та нецінові методи управління залученими коштами. Головним інструментом при використанні цінового методу є відсоткова ставка та умови використання депозитного вкладу. Активним застосуванням цінового методу, а саме підвищення відсоткової ставки по вкладах, користуються банки, які не мають репутації

надійної та стабільної установи на ринку або ж мають проблеми з ліквідністю. Постійне підвищення відсоткової ставки за вкладами за відсутності збалансованої цінової політики між депозитними та кредитними політиками може призвести до від'ємних значень спреду та збиткової діяльності банку.

В попередньому розділі було визначено, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» має нижчі за середньоринкові відсоткові ставки за вкладами та з початку 2018 року не залучає вклади за валютою євро, що є слабкою стороною Банку, так як більшість населення здебільшого обирає банківську установу для розміщення своїх коштів з точки зору прибутковості, а не надійності збереження вкладень. Однак, незважаючи на дану ситуацію, на нашу думку, для залучення більшої кількості строкових вкладів не рекомендуємо Банку використовувати ціновий метод та збільшувати відсоткові ставки за вкладами.

На нашу думку, в умовах економічної нестабільності, волатильності банківського ринку та загострення конкурентної боротьби слід використовувати та вдосконалювати саме нецінові методи управління залученими коштами. Дані методи базуються на маркетингових дослідженнях ринків, які обслуговуються банком, вивчення потреб клієнтів.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» має чималу кількість переваг, що виділяє його серед інших банків, які представлені на українському банківському ринку. Банк має тривалу історію на ринку банківських послуг України та забезпечений підтримкою материнської компанії RBI, що лише підтверджує надійність Банку. Банк не вперше за останні роки демонструє найбільші показники прибутковості діяльності, що свідчить про зважену політику управління Банку та компетентність його працівників.

Використовуючи результати SWOT-аналізу, можемо запропонувати шляхи удосконалення нецінових методів АТ «Райффайзен Банк Аваль» (табл.3.2)

Таблиця 3.2

**Шляхи вдосконалення нецінових методів управління залученими
коштами АТ «Райффайзен Банк Аваль»***

№	Неціновий метод управління залученими коштами	Шляхи вдосконалення
1.	Реклама	• Пожвавлення рекламної кампанії, яка орієнтована на закріплення та підтримку іміджу АТ «Райффайзен Банку Аваль» як найнадійнішого Банку; • Пожвавлення діяльності банку в соціальних мережах та на YouTube-каналі; • Реклама, спрямована на більшу поінформованість клієнтів про депозитні продукти та конкурентні переваги даного виду послуг;
2.	Рівень і комплексність обслуговування	• Продовження вдосконалення відділень та впровадження діджитал-продуктів; • Вдосконалення роботи мобільного додатку; • Збільшення кількості банкоматів з можливістю внесення готівки;
3.	Асортимент банківських продуктів	• Створення депозитної лінійки продуктів, які орієнтовані на різні сегменти клієнтів;
4.	Надання додаткових безкоштовних послуг	• Вдосконалення системи бонусів та поінформованість клієнтів;
5.	Пристосування графіку роботи до потреб клієнтів	• Встановлення робочих днів для ключових відділень по вихідним дням та в робочі дні продовження роботи опісля 18:00;

*Примітка: Розроблено автором

Отже, відповідно до таблиці 3.2, можемо зробити наступні висновки, що для заохочення клієнтів до розміщення строкових вкладів слід вдосконалювати маркетингові заходи Банку. Варто зазначити, що реклама – є одним з найефективнішим інструментом із залучення коштів та підтримки позитивної репутації банківської установи. Тому, перш за все, слід активно проводити рекламну кампанію, використовуючи різноманітні канали інформації, а саме: вдосконалення роботи на YouTube-каналі, телебаченні, та створювати ролики більш інформативними, акцентуючи увагу на конкурентні переваги продукту та враховуючи вікову категорію населення, а також проводити анкетування клієнтів Банку з метою врахування думки клієнтів Банку при вдосконаленні лінійки депозитних продуктів та стосовно оптимізації роботи.

Слід також проводити імідж-рекламу АТ «Райффайзен Банк Аваль», тобто рекламу, яка спрямована на підтримку сприятливого іміджу банку та його

послуг. Основним завданням даного типу реклами в умовах кризи є формування у споживача позитивного сприйняття банку. Найбільш ефективними інструментами даного типу реклами є рекламні біл-борди, замітки та статті у газетах і журналах про діяльність Банку, участь Банку у благодійних заходах.

Варто сказати, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» зайняв активну позицію у впровадженні нових високотехнологічних інновацій та діджитал-трансформації. У третьому кварталі 2017 року було відкрито новий підрозділ Raiffeisen Digital HUB, який націлений виключно на розробку та вдосконалення digital-продуктів та який буде оперативно реагувати на нові тенденції та генерувати свіжі ідеї, переймаючи інноваційний досвід материнської Групи Райффайзен та зарубіжних ринків [86]. Також було відкрито оновлені відділення, вдосконалено функціонал мобільного додатку «Райффайзен Онлайн» та впроваджено оновлену версію сайту Банку.

У сучасних умовах недовіри населення до банківської системи одним із важливих напрямків АТ «Райффайзен Банк Аваль» є сприяння підвищенню фінансової обізнаності громадян, так як це надасть змогу розширити коло потенційних клієнтів Банку, а також сприяти поширенню обізнаності клієнтів про правильність використання інноваційних засобів, впроваджених Банком.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» має розширену мережу відділень, проте починаючи з 2008 року спостерігається тенденція до скорочення даної філійної мережі, станом на 01.01.2018 було нараховано 503 відділення по всій Україні, проте Банк займає 3тє місце за кількістю відділень, поступаючись місцем державним банкам АТ «Ощадбанк» – 3 205 відділень та АТ КБ «Приватбанк» – 2243 відділення [75]. На нашу думку, для більшої лояльності клієнтів Банку та потенційних користувачів послуг, Банку слід бути більш пристосованим до графіку роботи клієнтів та для ключових відділень Банку встановити робочі дні по вихідним дням та в робочі дні продовжити графік роботи опісля 18:00. Також, базуючись на відгуках клієнтів щодо оцінки роботи Банку, радимо Банку збільшити кількість банкоматів із можливістю внесення готівки. Також, чимало відгуків були наповненні скаргами про нав'язування персоналом Банку додаткових продуктів. Тому пропонуємо Банку переглянути умови нарахування

заробітної плати, яка була б орієнтована на якість залучених клієнтів, а не на їх масовість. Для більшої привабливості депозитних продуктів слід застосовувати системи стимулів у вигляді бонусів для клієнтів Банку та не менш важливим є інформування клієнтів про наявність даних переваг.

Слід також зазначити, що строкові вклади фізичних осіб вважаються більш стабільними, ніж строкові вклади юридичних осіб. Дане підтвердження знаходимо навіть при розрахунку стрес-тестування Банку, так як при моделюванні кризової ситуації коефіцієнт відтоку по строковим коштам юридичних осіб є набагато більшим, ніж по відтоку строкових вкладів фізичних осіб. Тому, на нашу думку, особливу увагу слід приділити вдосконаленню депозитних продуктів для фізичних осіб, використовуючи сучасні прийоми точкового маркетингу, який орієнтується на клієнтів конкретної цільової аудиторії. Тому, враховуючи наявну пропозицію депозитних продуктів АТ «Райффайзен Банк Аваль», пропонуємо запровадити наступні депозитні продукти:

- «Ощадливий господар» - строковий вклад з можливістю пролонгації та із правом поповнення, щомісячною виплатою відсотків на поточний або картковий рахунок; Цільова аудиторія – громадяни віком
- «Турботливі батьки» - строковий вклад з мінімальним терміном 1 рік з можливістю пролонгації та із правом поповнення та капіталізацією відсотків. Цільова аудиторія – громадяни віком 34-55 років з дітьми віком 14-17 років. Метою даного вкладу – є заощадження коштів батьками на навчання своєї дитини;
- «На відпустку» - короткостроковий вклад терміном на 1 місяць з правом 5-ти пролонгацій, правом поповнення, щомісячною виплатою відсотків на поточний або картковий рахунок або капіталізацією відсотків. Цільова аудиторія – громадяни, які мають зарплатні картки у АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- «На мрію» - строковий вклад з можливістю пролонгації та із правом поповнення та капіталізацією відсотків. Мета вкладу – створення додаткової мотивації для громадян щодо відкриття вкладів у Банку. Цільова аудиторія – громадяни, віком 20-60 років.

Дане впровадження оновлених депозитних продуктів забезпечує індивідуальний підхід до клієнтів Банку та створюють додаткову мотивацію відкриття вкладів громадянами. Окрім цього, дані депозитні продукти покликані підтримати позитивне враження клієнтів про Банк та представлені клієнтам як продукт, який тільки створює додатковий прибуток, а як засіб для досягнення мети клієнтами Банку.

Слід звернути особливу увагу на міжнародний досвід у вдосконаленні обслуговування клієнтів з метою застосування даних методик в АТ «Райффайзен Банк Аваль». Так, корисним буде застосувати технологію, яка розроблена банком Індії, та яка дозволяє взаємодіяти з клієнтами через соціальні мережі, HDFC BankOnChat – чат-платформа, побудована на платформі штучного інтелекту на базі технології Natural Language Processing (NLP). Дана програма розуміє намір користувача на основі текстового вводу та надає комерційні послуги (оплата рахунків за комунальні послуги, оплата векселів та інше).

Слід взяти до уваги розроблену інновацію Bank Millennium та PKO Bank Polski (Польща), яка дозволяє мільйонам клієнтів отримувати доступ до широкого кола публічних послуг через веб-сайти електронного банкінгу. Перевагою послуг електронного банкінгу є можливість створення надійних профілів, зберігаючи при цьому високий рівень якості та безпеки [84].

Впровадження інноваційних технологій є одним із найважливіших інструментів для ефективної діяльності банківської установи. Запровадження новітніх підходів та продуктів сприяють зниженню собівартості послуг, скорочуються витрати на персонал Банку, обладнання робочих місць, оренду приміщень, відбувається підвищення якості обслуговування клієнтів, інтеграція банків у соціальні мережі, що сприяє максимальному охопленню клієнтської бази.

3.3. Прогноз залучених коштів АТ «Райффайзен Банк Аваль»

У банківській діяльності важливе значення має постійне планування та прогнозування діяльності банку. За допомогою методів економіко-математичного прогнозування буде проведено прогнозування величини залучених коштів і кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» на 1 квартал 2019 р.

Аналітичне рівняння ряду динаміки за прямою визначається за формулою [59]:

$$y_t = a + bt, \quad (3.1)$$

де t – порядковий номер періодів або моментів часу.

Параметри a і b прямої розраховуються за методом найменших квадратів. Система нормальних рівнянь у цьому випадку має вигляд:

$$\begin{cases} \sum_{t=1}^n y_i = an + b \sum_{t=1}^n t, \\ \sum_{t=1}^n y_i t_i = a \sum_{t=1}^n t + b \sum_{t=1}^n t^2. \end{cases} \quad (3.2)$$

З даних рівнянь можемо знайти параметри a та b . Формули для знаходження даних параметрів матиме наступний вигляд:

$$a = \frac{\sum_{t=1}^n y * \sum_{t=1}^n t^2 - \sum_{t=1}^n y_i t_i * \sum_{t=1}^n t}{n * \sum_{t=1}^n t^2 - \sum_{y=1}^n t * \sum_{t=1}^n t}, \quad (3.3)$$

$$b = \frac{n * \sum_{t=1}^n y_i t_i - \sum_{t=1}^n y_i * \sum_{t=1}^n t_i}{n * \sum_{t=1}^n t^2 - \sum_{t=1}^n t * \sum_{t=1}^n t}, \quad (3.4)$$

Для прогнозування майбутніх результатів діяльності банківської установи, а саме, його залучених та кредитних коштів, у першу чергу, проведемо аналітичне вирівнювання за прямою ряду динаміки величини залучених коштів. Розрахунок параметрів буде проведений на підставі даних Національного банку України за період 2012 - 3 квартал 2018 року.

При розрахунках для отримання найбільш точних результатів будемо використовувати дані щодо залучених коштів за кварталами в період з 2012

року по 3 квартал 2018 року. Кожному кварталу (періоду) привласнимо нумерацію: 1 квартал 2012 р. – 1, 2 квартал 2012 р. – 2 і т.д., відповідно 3 квартал 2018 р. – номер 27.

Таблиця 3.3

**Результати розрахунку параметрів рівняння прямої за період 2012-2018 рр
(щоквартально)***

№	Період	Всього залучених коштів, млрд. грн., y_i	Умовні позначення періодів, t_i	t^2	$y_i t_i$	Вирівняні рівні ряду динаміки, млрд грн, y_t	$y_i - y_t$	$(y_i - y_t)^2$
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1 кв 2012	28,29	1	1	28,29	21,41	6,88	47,27
2	2 кв 2012	27,51	2	4	55,03	22,57	4,94	24,40
3	3 кв 2012	27,62	3	9	82,87	23,74	3,89	15,11
4	4 кв 2012	27,80	4	16	111,22	24,90	2,90	8,44
5	1 кв 2013	28,97	5	25	144,87	26,06	2,91	8,47
6	2 кв 2013	28,76	6	36	172,56	27,23	1,54	2,36
7	3 кв 2013	28,74	7	49	201,15	28,39	0,35	0,12
8	4 кв 2013	26,42	8	64	211,35	29,55	-3,13	9,81
9	1 кв 2014	23,85	9	81	214,66	30,71	-6,86	47,10
10	2 кв 2014	25,77	10	100	257,68	31,88	-6,11	37,31
11	3 кв 2014	26,45	11	121	290,97	33,04	-6,59	43,39
12	4 кв 2014	28,80	12	144	345,60	34,20	-5,40	29,18
13	1 кв 2015	32,56	13	169	423,31	35,37	-2,80	7,86
14	2 кв 2015	34,19	14	196	478,70	36,53	-2,34	5,45
15	3 кв 2015	35,32	15	225	529,79	37,69	-2,37	5,62
16	4 кв 2015	39,21	16	256	627,42	38,85	0,36	0,13
17	1 кв 2016	37,74	17	289	641,60	40,02	-2,28	5,18
18	2 кв 2016	41,93	18	324	754,67	41,18	0,75	0,56
19	3 кв 2016	40,65	19	361	772,38	42,34	-1,69	2,86
20	4 кв 2016	43,73	20	400	874,59	43,51	0,22	0,05
21	1 кв 2017	44,26	21	441	929,38	44,67	-0,41	0,17
22	2 кв 2017	47,56	22	484	1046,25	45,83	1,73	2,98
23	3 кв 2017	48,65	23	529	1119,02	46,99	1,66	2,75
24	4 кв 2017	52,28	24	576	1254,73	48,16	4,12	17,01
25	1 кв 2018	50,42	25	625	1260,41	49,32	1,10	1,20
26	2 кв 2018	52,94	26	676	1376,42	50,48	2,46	6,04
27	3 кв 2018	55,83	27	729	1507,47	51,65	4,19	17,53
Всього		986,26	378	6930	15712,4	950666,64		348,35

*Примітка: Розраховано автором.

Використовуючи дані із табл. 3.3, визначимо параметри рівняння прямої за формулою:

$$a = \frac{986,26 \cdot 6\,930 - 15\,712,4 \cdot 378}{27 \cdot 6\,930 - 378 \cdot 378} = 20,25,$$

$$b = \frac{27 \cdot 15\,712,4 - 986,26 \cdot 378}{27 \cdot 6\,930 - 378 \cdot 378} = 1,16,$$

За розрахованими параметрами записуємо рівняння прямої ряду динаміки, яке характеризує суму залучених коштів:

$$y_t = 20,25 + 1,16 t$$

Використовуючи наведене рівняння, проводиться розрахунок теоретичних значень, залучених коштів для кожного кварталу (період 2012-3 квартал 2018). Розрахунок наведено у табл. 3.3 у графі 7.

Продовження в майбутнє тенденції, що спостерігалася в минулому, має назву екстраполяція. Екстраполюючи при $t = 28$ знаходимо суму залучених коштів на 1 квартал 2019 року:

$$y_{28} = 20,25 + 1,16 \cdot 28 = 52,81 \text{ млрд грн}$$

Розрахункові значення зображено на рисунку 3.1.

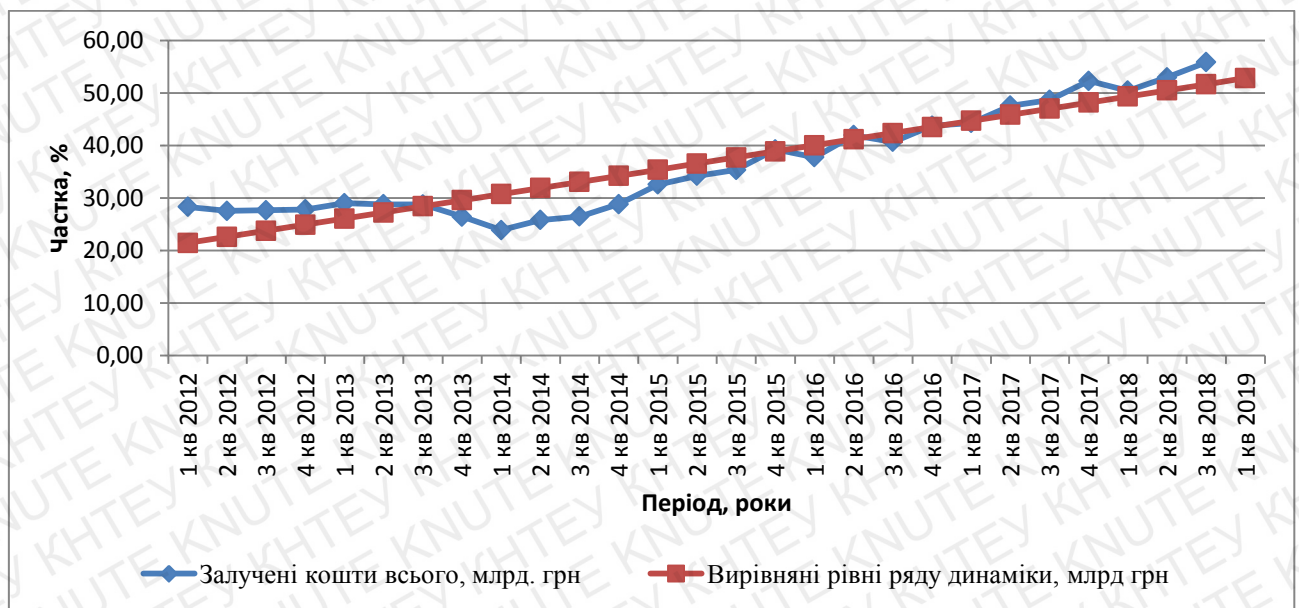

Рис. 3.1. Залучені кошти за період 2012 – 3 квартал 2018 та розрахункове прогнозне значення на 1 квартал 2019 року, млрд. грн.*

*Примітка: Розраховано автором.

При складанні прогнозів оперують не точковою, а інтервальною оцінкою, визначаючи довірчі інтервали прогнозу. Величина довірчого інтервалу визначається в загальному виді наступним чином:

$$y_{t+K} \pm t_{1-\varepsilon} * S_p, \quad (3.5)$$

де S_p – похибка прогнозу;

$t_{1-\varepsilon}$ – табличне значення t-критерію Ст'юдента.

Величина S_p визначається за формулою:

$$S_p = S_e * \sqrt{1 + \frac{1}{n} + \frac{3(n+2K-1)^2}{n(n^2-1)}}, \quad (3.6)$$

Де S_e – похибка трендової функції;

K – період прогнозу.

Величина S_e визначається за формулою:

$$S_e = \sqrt{\frac{1}{n-m-1} * \sum_{t=1}^n (y_t - \hat{y}_t)^2}, \quad (3.7)$$

де m – кількість параметрів.

Використовуючи дані таблиці 3.1, розраховуємо похибку трендової функції (S_e):

$$S_e = \sqrt{\frac{1}{27-2-1} * 348.35} = 3,81 \text{ млрд грн.},$$

Використовуючи дані таблиці 3.1, розраховуємо похибку прогнозу (S_p):

$$S_p = 3,81 * \sqrt{1 + \frac{1}{27} + \frac{3(27+4-1)^2}{27(729-1)}} = 4,13 \text{ млрд. грн.},$$

Відповідно прогноз суми залучених коштів на 1 квартал 2019 рік за рівнянням прямої відбувається у такий спосіб:

$$52,81 - 4,13 * 1 \leq 52,81 \leq 52,81 + 4,13 * 1;$$

$$46,68 \leq 52,81 \leq 56,94.$$

Отже, 46,68 млрд. грн – нижня межа прогнозного значення, а 56,94 млрд. грн – верхня межа прогнозного значення (рис 3.2).

Таким чином, можна припустити, що сума залучених коштів в 1 кварталі 2019 році буде становити не менше 46,68 млрд грн., але не більше 56,94 млрд грн.

Аналогічним чином спрогнозуємо й майбутні кошти за кредитними операціями. Але для визначення прогнозу суми наданих кредитів необхідно спершу розрахувати коефіцієнт кореляції. Даний показник показує, яка частка

загальної варіації результативної ознаки визначається досліджуваним фактором, тобто яка частка наданих кредитів визначається обсягом залучених коштів.

Коефіцієнт кореляції розраховується наступним чином:

$$r_{xy} = \frac{\sum(x-\bar{x})(y-\bar{y})}{\sqrt{\sum(x-\bar{x})^2 * \sum(y-\bar{y})^2}}, \quad (3.8)$$

де r_{xy} – лінійний коефіцієнт кореляції.

Результати розрахунку необхідних даних для розрахунку коефіцієнту кореляції наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Результати розрахунку необхідних даних для розрахунку коефіцієнту кореляції за період 2012-2018 (щоквартально)*

№	Період	Залучені кошти (x), млн грн	Кредити (y), млн грн	$(x - \bar{x})$	$(y - \bar{y})$	$(x - \bar{x})x$ $(y - \bar{y})$	$(x - \bar{x})^2$	$(y - \bar{y})^2$	$x*y$
1	1 кв 2012	28,29	18,85	-8,24	-10,65	87,74	67,93	113,33	533,16
2	2 кв 2012	27,51	27,47	-9,02	-2,02	18,22	81,27	4,08	755,87
3	3 кв 2012	27,62	26,70	-8,90	-2,79	24,87	79,29	7,80	737,59
4	4 кв 2012	27,80	26,07	-8,72	-3,42	29,86	76,11	11,72	724,88
5	1 кв 2013	28,97	25,87	-7,55	-3,63	27,41	57,08	13,17	749,41
6	2 кв 2013	28,76	26,62	-7,77	-2,88	22,34	60,33	8,27	765,55
7	3 кв 2013	28,74	26,35	-7,79	-3,15	24,52	60,73	9,90	757,12
8	4 кв 2013	26,42	27,05	-10,11	-2,45	24,74	102,19	5,99	714,55
9	1 кв 2014	23,85	29,67	-12,68	0,17	-2,19	160,71	0,03	707,58
10	2 кв 2014	25,77	28,84	-10,76	-0,66	7,07	115,77	0,43	743,08
11	3 кв 2014	26,45	28,45	-10,08	-1,05	10,54	101,53	1,10	752,50
12	4 кв 2014	28,80	29,71	-7,73	0,21	-1,63	59,72	0,04	855,52
13	1 кв 2015	32,56	31,31	-3,97	1,81	-7,19	15,73	3,29	1019,43
14	2 кв 2015	34,19	27,19	-2,34	-2,31	5,39	5,45	5,33	929,54
15	3 кв 2015	35,32	25,96	-1,21	-3,53	4,27	1,46	12,48	916,93
16	4 кв 2015	39,21	25,27	2,69	-4,22	-11,35	7,21	17,85	990,91
17	1 кв 2016	37,74	24,68	1,21	-4,81	-5,84	1,47	23,14	931,58
18	2 кв 2016	41,93	24,82	5,40	-4,67	-25,20	29,14	21,80	1040,81
19	3 кв 2016	40,65	25,72	4,12	-3,78	-15,58	17,00	14,27	1045,41
20	4 кв 2016	43,73	28,00	7,20	-1,49	-10,73	51,86	2,22	1224,59
21	1 кв 2017	44,26	29,11	7,73	-0,38	-2,97	59,72	0,15	1288,31
22	2 кв 2017	47,56	30,86	11,03	1,37	15,06	121,63	1,87	1467,60
23	3 кв 2017	48,65	36,64	12,13	7,14	86,63	147,02	51,05	1782,60
24	4 кв 2017	52,28	37,80	15,75	8,30	130,76	248,14	68,91	1975,95

Продовження таблиці 3.4

25	1 кв 2018	50,42	38,55	13,89	9,06	125,82	192,88	82,07	1943,73
26	2 кв 2018	52,94	42,26	16,41	12,76	209,47	269,32	162,91	2237,10
27	3 кв 2018	55,83	46,54	19,30	17,05	329,13	372,65	290,70	2598,66
Усього		986,26	796,34	-	-	1101,17	2363,35	933,89	30190

*Примітка: Розраховано автором.

Відповідно до даних таблиці 3.4 розраховуємо середні значення залучених коштів та наданих кредитів:

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n} = \frac{986.26}{27} = 36.53;$$

$$\bar{y} = \frac{\sum y}{n} = \frac{796.34}{27} = 29.49,$$

Отже, розраховуємо коефіцієнт кореляції:

$$r_{xy} = \frac{\sum(x-\bar{x})(y-\bar{y})}{\sqrt{\sum(x-\bar{x})^2 \cdot \sum(y-\bar{y})^2}} = \frac{1101.17}{\sqrt{3563.35 \cdot 933.89}} = \frac{1101.17}{1547.2} = 0.7117,$$

Відповідно до розрахованого показника кореляція, можемо зробити висновок, що зв'язок між показниками залучених коштів та кредитів є прямим та сильним, що дає підстави спрогнозувати значення виданих кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» на 1 квартал 2019 року.

Для цього побудуємо рівняння залежності наданих кредитів від залучених коштів. Таку залежність побудуємо на підставі методів економіко-математичного моделювання.

Метод економіко-математичного моделювання дозволяє визначити кількісне вираження взаємозв'язків між фінансовими показниками й факторами, що впливають на їхню величину. Даний взаємозв'язок виражається через економіко-математичну модель, яка являє собою точний опис економічних процесів за допомогою математичних символів і прийомів (рівнянь, нерівностей, графіків, таблиць тощо). У модель включаються тільки основні (визначальні) фактори. Вона може базуватися на функціональному або кореляційному зв'язку. Функціональний зв'язок виражається рівнянням виду [59]:

$$y = F(x), \quad (3.9)$$

y – відповідний показник;

F(x) – функціональний зв'язок виходячи з показника «x».

Таблиця 3.5

Результати розрахунку залежності суми наданих кредитів від суми залучених коштів за період 2012-2018 (щоквартально)*

№	Період	Залучені кошти (х), млрд. грн	Кредити (у), млрд. грн	ху	х ²
1	2	3	4	5	6
1	1 кв 2012	28,29	18,85	533,16	800,12
2	2 кв 2012	27,51	27,47	755,87	756,97
3	3 кв 2012	27,62	26,70	737,59	763,07
4	4 кв 2012	27,80	26,07	724,88	773,07
5	1 кв 2013	28,97	25,87	749,41	839,45
6	2 кв 2013	28,76	26,62	765,55	827,18
7	3 кв 2013	28,74	26,35	757,12	825,72
8	4 кв 2013	26,42	27,05	714,55	697,97
9	1 кв 2014	23,85	29,67	707,58	568,86
10	2 кв 2014	25,77	28,84	743,08	664,00
11	3 кв 2014	26,45	28,45	752,50	699,71
12	4 кв 2014	28,80	29,71	855,52	829,46
13	1 кв 2015	32,56	31,31	1019,43	1 060,29
14	2 кв 2015	34,19	27,19	929,54	1 169,16
15	3 кв 2015	35,32	25,96	916,93	1 247,47
16	4 кв 2015	39,21	25,27	990,91	1 537,73
17	1 кв 2016	37,74	24,68	931,58	1 424,41
18	2 кв 2016	41,93	24,82	1040,81	1 757,79
19	3 кв 2016	40,65	25,72	1045,41	1 652,55
20	4 кв 2016	43,73	28,00	1224,59	1 912,25
21	1 кв 2017	44,26	29,11	1288,31	1 958,61
22	2 кв 2017	47,56	30,86	1467,60	2 261,66
23	3 кв 2017	48,65	36,64	1782,60	2 367,14
24	4 кв 2017	52,28	37,80	1975,95	2 733,26
25	1 кв 2018	50,42	38,55	1943,73	2 541,81
26	2 кв 2018	52,94	42,26	2237,10	2 802,56
27	3 кв 2018	55,83	46,54	2598,66	3 117,25
Усього		986,26	796,34	30189,99	38 589,53

*Примітка: Розраховано автором.

Розв'язання економіко-математичної моделі полягає в знаходженні параметрів a_0 і a_1 . Вони визначаються методом найменших квадратів. Дані параметри розраховуються за наступними формулами:

$$\begin{cases} \sum y = a_0 * n + a_1 * \sum x \\ \sum yx = a_0 * \sum x + a_1 * \sum x^2 \end{cases} \quad (3.10)$$

За даними таблиці 3.2 система нормативних рівнянь для знаходження параметрів a_0 і a_1 має вигляд:

$$796,34 = a_0 * 27 + a_1 * 986,26;$$

$$30\,189,99 = a_0 * 986,26 + a_1 * 38\,589,53.$$

Визначається параметр a_0 з першого рівняння:

$$a_0 = \frac{796,34 - a_1 * 986,26}{27},$$

Дане рівняння підставляємо в друге рівняння:

$$30\,189,99 = 986,26 * \frac{796,34 - a_1 * 986,26}{27} + a_1 * 38\,589,53$$

Тоді:

$$a_1 = \frac{29\,731,66}{69\,210,49} = 0,43;$$

$$a_0 = \frac{796,34 - 0,43 * 986,26}{27} = 13,79.$$

Таким чином, модель має вигляд:

$$y(x) = 13,79 + 0,43 * x,$$

де параметр $a_1 = 0,43$ свідчить, що при зростанні залучених коштів на 1 грн, сума кредитів збільшується на 0,46 грн. Параметр $a_0 = 13,79$ млрд. грн. відображає середню суму кредитів, яка визначається дією інших факторів, крім залучених коштів – відсотками за кредит, строком надання та ін..

Отже, знайшовши прогнозовану суму залучених коштів, можна на підставі рівняння, наведеного у формулі вище, можна визначити прогнозовану суму наданих кредитів за той же період.

$$y_{28} = 13,79 + 0,43 * 52,81$$

$$y_{28} = 36,49 \text{ млрд. грн}$$

Знайдемо нижчу та верхню межу прогнозного значення:

$$13,79 + 0,43 * 46,68 \leq 36,49 \leq 13,76 + 56,94;$$

$$33,86 \leq 36,49 \leq 38,27$$

Таким чином, можна очікувати, що сума наданих кредитів у 1 кварталі 2019 року становитиме не менше 33,86 млрд. грн., але не більше 38,27 млрд. грн..

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження у даній роботі та аналізу теоретичної сутності та складових системи залучених коштів, можемо сказати, що система залучених коштів являє собою комплекс взаємопов'язаних елементів, взаємодія яких відбувається через процес формування, прийняття та реалізацію стратегічних та тактичних рішень щодо заходів залучення та розміщення тимчасово вільних грошових коштів фізичних та юридичних осіб з метою отримання прибутку банківською установою, та яка базується на виконанні основних функцій менеджменту – плануванні, організації, мотивації, контролю та регулювання. Суб'єктами управління в системі управління залученими ресурсами банку виступають всі ланки та рівні організаційної структури банку, на які покладено відповідальність за формування цих ресурсів. До об'єктів системи управління відносимо кошти на поточних рахунках юридичних та фізичних осіб, строкові кошти юридичних та фізичних осіб, кошти на поточних та строкових рахунках інших банків. Під механізмом управління залученими ресурсами банку слід розуміти сукупність важелів впливу (принципів, методів, функцій, інструменти), які використовуються у процесі управління залученими ресурсами банку і які забезпечують взаємодію між двома підсистемами: керуючою та керованою.

Для дослідження системи управління залученими коштами було обрано АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Суб'єктами управління залученими коштами у АТ «Райффайзен Банк Аваль» є Правління, Спостережна рада, Казначейство, Підрозділ управління ризиками, Служба внутрішнього аудиту. Управління залученими коштами Банку методично входить до загального процесу управління ризиками Банку, який являє собою зважений та системний підхід до оцінки ризиків, які найбільше притаманні даному виду ресурсів банку, а саме ризику ліквідності. Суб'єкти управління залученими коштами у АТ «Райффайзен Банк Аваль» є потужною структурою, яка ефективно здійснює вплив на керуючу підсистему, розроблені методичні рекомендації щодо управління залученими ресурсами є виваженими та враховують вимоги як Національного банку України так і вимоги материнської компанії «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ», які

розроблені для діяльності Банку як у стабільних умовах функціонування ринку так і у кризових.

У ході дослідження об'єктів управління залученими коштами було виявлено, що у структурі зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль» найбільшу питому вагу займають саме залучені кошти, частка яких впродовж досліджуваного періоду коливалася від 90,47% до 97,98%. Досліджуючи залучені кошти у розрізі клієнтів банку, було виявлено, що переважають кошти клієнтів, питома вага яких у загальній структурі залучених коштів станом на 3 квартал 2018 року становила 97,35%. Питома вага коштів банків є незначною – 2,65%. Серед клієнтів банку найбільшу питому вагу у структурі залучених коштів займають кошти юридичних осіб – 55,36%. За терміном залучення розподіляють залучені кошти на вимогу та строкові кошти. Відповідно, впродовж досліджуваного періоду у структурі залучених коштів переважають кошти на вимогу, частка яких впродовж досліджуваного періоду 2013 – 3 квартал 2018 року переважають кошти до запитання, частка яких на останній досліджуваний період досягла 74,43%, з переважанням коштів юридичних осіб – 47,98%, у той час як у строкових коштах переважають строкові кошти фізичних осіб та становлять 11,44% у загальній структурі залучених коштів. Дана ситуація з переважанням коштів до запитання не є характерною виключно для АТ «Райффайзен Банку Аваль», проте перевищує показники по банківській системі в цілому та по групі банків іноземних банківських груп; частка даного виду залучених коштів становить 47,25% та 56,1%.

Проте, незважаючи на значну частку коштів до запитання у структурі залучених коштів, АТ «Райффайзен Банк Аваль» здійснює ефективне управління даним видом ресурсів, яке відображено у розрахованих показниках маржі та спреду, які перевищують рекомендовані значення. Хоча розраховані показники кумулятивного гепу вказують на незбалансованість кредитних та операцій із залучення коштів у строковості до 1 року.

Варто зазначити, що до 2007 року не було приділено достатньо уваги важливості питанню ефективного управління залученими коштами. Останні світові фінансові потрясіння зумовили необхідність перегляду даної позиції. На сьогоднішній час вартість ліквідності стає все більш важливим чинником, ніж

це було раніше. У ході реалізації «Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року», яка була прийнята Національним банком України у 2015 році, та яка передбачає заходи щодо імплементації законодавства ЄС, було запроваджено показник LCR в Україні. З 01 червня по завершення листопада 2018 року показник LCR банки розраховують в тестовому режимі та проводять кількісний аналіз впливу і визначають графік виходу LCR на 100%. З 01.12.2018 року виконання показника LCR буде обов'язковим як одного з економічних нормативів та буде діяти одночасно з нормативами миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6). Метою впровадження даного показника є вдосконалення системи управління ризиками ліквідності в банках та підвищення ефективності регулятивних вимог, запровадження загальноприйнятної у світі метрики ліквідності, зрозумілої міжнародним інвесторам. Показник LCR моделює ліквідну позицію банку за умов реалістичного стресу, оперує очікуваним майбутніми грошовими потоками, де різні складові мають різну вагу в залежності від їхньої ліквідності.

Дослідивши структуру, динаміку та показники ефективності управління залученими коштами та врахувавши умови управління залученими коштами, було визначено, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» слід орієнтуватися на залучення строкових коштів фізичних осіб у зв'язку з їх більшою надійністю в порівнянні з іншими видами залучених коштів. Відповідно до вище зазначеного було сформовано шляхи удосконалення інструментарію управління залученими коштами АТ «Райффайзен Банку Аваль». Було запропоновано удосконалення нецінових методів управління залученими коштами, так як використання цінових методів, а саме збільшення відсоткової ставки за вкладками є неефективним та зможе призвести до втрати необхідної дохідності Банку від операцій із залучення та розміщення коштів, а також може призвести до зростання відсоткових ставок за вкладками у конкурентів. Тому за проведеним SWOT-аналізом діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» було запропоновано наступні заходи: підвищення рекламної кампанії, яка була б орієнтованою на закріплення та підтримку іміджу АТ «Райффайзен Банку Аваль» як надійного Банку, пожвавлення діяльності та реклами Банку в

соціальних мережах та на YouTube-каналі, яка була б спрямована на більшу поінформованість клієнтів про вкладні продукти Банку та конкурентні переваги даного виду послуг, також збільшити кількість банкоматів з можливістю внесення готівки, вдосконалення системи бонусів для клієнтів Банку, встановлення робочих днів по вихідним дням для ключових відділень Банку та в робочі дні продовження роботи опісля 18:00. Слід вдосконалити лінійку депозитних продуктів для фізичних осіб, використовуючи сучасні прийоми точкового маркетингу, який орієнтується на клієнтів конкретної цільової аудиторії і запровадити наступні вклади: «Ощадливий господар», «Турботливі батьки», «На відпустку», «На мрію». Дані вклади забезпечують індивідуальний підхід до клієнтів Банку та створюють додаткову мотивацію відкриття строкових вкладів громадянами саме у АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Удосконалення нецінових методів управління залученими коштами є одним із найважливіших інструментів для ефективної діяльності банківської установи та запровадження новітніх підходів та продуктів сприяють зниженню собівартості послуг, скорочуються витрати на персонал Банку, обладнання робочих місць, оренду приміщень, відбувається підвищення якості обслуговування клієнтів, інтеграція банків у соціальні мережі, що сприяє максимальному охопленню клієнтської бази, а відповідно і збільшення прибутковості роботи Банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43515?find=1&text=%E4%E5%EF%EE%E7%E8%F2#w111>.
2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 №2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page>.
3. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України 10.11.2018 № 4452-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.
4. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : Постанова Правління НБУ №516 від 03.12.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>.
5. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи : Постанова Правління НБУ №615 від 17.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>.
6. Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп: Постанова Правління НБУ №254 від 20.06.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1178-12>.
7. Положення про порядок розрахунку, нарахування і сплати зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб: Рішення виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб №1 від 02.07.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1273-12>.
8. Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні : Постанова Правління НБУ від 11.12.2014 № 806 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14>.

9. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Постанова Правління НБУ №17 від 27.02.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18>.
10. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України: Постанова Правління НБУ №129 від 01.03.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0129500-16>.
11. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України: Постанова Правління НБУ №14 від 21.02.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18/stru#Stru>.
12. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Постанова Правління НБУ №492 від 12.11.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління НБУ №89 від 11.09.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17>.
14. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
15. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Правління НБУ №373 від 24.10.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.
16. Методичні рекомендації щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України: Постанова Правління НБУ №965 від 29.12.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0965500-15>.

17. Правила надання звітності учасниками Фонду гарантування вкладів фізичних осіб: Рішення виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб №4 від 09.07.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1269-12>.
18. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
19. Банківська справа : навч. посібник / О. М. Петрук ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинця. – К. : Кондор, 2004. – 461 с.
20. Банківський маркетинг: Підручник / За ред. І.О.Лютого, О.О. Солодкої. – К.: Центр учбової літератури, 2009 – 776 с
21. Банківський менеджмент: Підручник / За ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенка. – К.: Знання, 2005. – 831с.
22. Банківські операції I частина: Підручник. / А.Л. Вікоренко, Л.Б. Петіна, Л.А. Сковира, Ю.С. Гулюк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://192.162.132.48:555/elektr%20pidr/finansy/Банківськи%20операції/Golovna/Golovna.htm>.
23. Банківські операції: навч. посіб. / за ред. О.В. Васюренко. – 2-ге вид, випр. і доп. – К.: Т-во «Знання» КОО, 2001. – 255 с.
24. Банківські операції: навчальний посібник / А.В. Череп., О.Ф. Андросова. – К.: Кондор, 2007. – 410 с.
25. Банківські операції: навчальний посібник / Л. М. Рябініна, Н. Ю. Няньчук, Л. І. Ухлічева; за ред. Л. М. Рябініної. – О.: ОДЕУ, 20011. – 536с.
26. Банківські операції: Навчальний посібник та практикум. / С.П. Прасолова, О.С. Вовченко. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 568с.
27. Банківські операції: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 372 с.

- 28.Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., випр. і доп. / А.М.Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. Наук, проф. А.М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2002. – 476 с.
- 29.Герасимович А.М. Коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу банку / А.М. Герасимович // Вісник КЕФ КНЕУ імені В.Гетьмана. – 2017. - №1 – с. 11-17.
- 30.Глосарій банківської термінології офіційного сайту Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124577&cat_id=123119.
- 31.Денежное обращение, кредит и банки / Н. Г. Антонов, М. А. Пессель. – М. : АО Финстатинформ, 1995. – 272 с.
- 32.Джерела формування та зміцнення ресурсної бази комерційних банків в Україні / О.П. Присяжнюк // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – 2011.- №31.
- 33.Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан; пер. с англ. В. Лукашевича и др. ; под общ. ред. В. Лукашевича, М. Ярцева. – СПб. : «Санкт-Петербург оркестр», 1996. – 496с.
- 34.Ілляш В.Ю., Чаленко Н.В. Депозитна політика комерційного банку та інструменти її реалізації / В.Ю. Ілляш, Н.В. Чаленко // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. - №1 (11).
- 35.Карнаух А.С. Напрями підвищення ефективності депозитної політики банків / А. С.Карнаух // Управління розвитком. – 2011. – С. 44-45.
- 36.Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / С.Л. Коваль // Фінанси України. — 2004. - №7. – С. 110-115.
- 37.Лавров Р.В. Депозитна політика банку в сучасних умовах / Р.В. Лавров // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – 2010. – № 4(8) . – С. 182–187.
- 38.Маринчак Л.Р, Сич Р.П., Волочій В.Т. Оптимізація депозитної політики в процесі формування ресурсного потенціалу вітчизняними банками /

- Л.Р.Маринчак, Р.П. Сич, В.Т. Волочій // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем». – 2015.
- 39.Основи менеджменту: Підручник / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Кондор, 2008. – 664 с.
- 40.Фондування.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фондування>.
- 41.Банківська справа: Навчальний посібник / за ред. Р. І. Тиркала. – Тернопіль : Карт-бланш, 2001. – 316 с.
- 42.Банківський менеджмент: Навчальний посібник / О.А. Кириченко, І.В. Гіленко, С. Роголь, С.В. Сиротян, О.К. Немой: Знання-Прес, 2002.- 438 с.
- 43.Банківський сектор увійшов у фазу впевненого зростання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/bankovskiy-sektor-voshel-fazu-uverenno-go-1536572409.html>.
- 44.Банківські операції: Навчальний посібник. / В. І. Капран, М. С. Кривченко, О.К. Коваленко, С.І. Омельченко - К: Центр навчальної літератури, 2006. - 208 с.
- 45.Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
- 46.Банківські операції: підручник / О.Я. Стойко. — К.: Знання, 2002. — 355 с.
- 47.Банковское дело : толковый словарь / О. М. Островская. – 2-е изд. – М. : Гелиос АРВ, 2001. – 400 с.
- 48.Банковское дело : учебник / под ред. Г.Г. Коробовой. – М. : Юристъ, 2002. – 751 с.
- 49.Банковское дело : учебник / под ред. О.И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 672 с.

- 50.Бова Н.В. Особливості формування ресурсної бази банків України [Електронний ресурс] / Н.В. Бова. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4060>.
- 51.Борисенко І.І. Логістичний підхід до управління фінансовими ресурсами банку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / І.І. Борисенко; Українська академія банківської справи Національного банку України. — Суми, 2010. — 19 с.
- 52.В Україні помітно зросли зарплати – Держстат від 30.08.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/v-ukraine-zametno-vyrosli-zarplaty-gosstat-1158508.html> .
- 53.Васюренко О. В. Ресурсний потенціал комерційного банку / О. Васюренко, І. Федосік //Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 58–64.
- 54.Віталій Ваврищук: «Банки мають бути готові до кризи постійно» від 07.03.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finclub.net/ua/analytics/vitalii-vavryshchuk-banky-maiut-buty-hotovi-do-kryzy-postiino.html>.
- 55.Волохата К.О. Сутність і значення ресурсної бази банків / К.О. Волохата, В.Є. Волохата // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. - № 1(10). – С. 147-154.
- 56.Вядрова І. М. Системний підхід в управлінні залученими ресурсами банку / І.М. Вядрова // Економічна наука. – 2017. - №10. - С. 43-48.
- 57.Гроші та кредит : підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за ред. М. І. Савлука. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : КНЕУ, 2002. – 598 с.
- 58.Гроші та кредит: Навчальний посібник. / А. В. Демківський. – К. : Дакор, 2007. – 528 с.
- 59.Економіко-математичні методи та моделі у фінансах: Навчальний посібник Л.В. Бережна, О.І. Снитюк; за ред. Л.В. Бережної, О.І. Снитюк. – К: Кондор, - 2009. – 301 с.

60. Економічна енциклопедія : у трьох томах / за ред. С. В. Мочерний. – К. : Вид. Центр «Академія», 2001. – Т. 2. – 848 с.
61. Заруба, О. Д. Банківський менеджмент та аудит / О. Д. Заруба. – К. : Видавництво «Лібра», 1996. – 224 с.
62. Заславська О. І. Залучені кошти як вагоме джерело ресурсного забезпечення кредитно-інвестиційної діяльності банків / О. І. Заславська // Економічна наука. – 2012. – №7. – С. 66-69.
63. Звіт про фінансову стабільність // Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40819104>.
64. Квартальна фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2018 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.aval.ua/ru/about/bank_reports/
65. Квартальна фінансова звітність Національного банку України за 2013-2018 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
66. Коваль Л.С. Система контролю в управлінні діяльністю комерційних банків: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.02 / Л.С. Коваль; Київський державний торговельно-економічний університет. — К., 1998. — 19 с.
67. Корнилюк Р. В. Ставки зроблено: тренди депозитного ринку за сім місяців 2017 року. - Режим доступу: <https://mind.ua/openmind/20175127-stavki-zrobleno-trendi-depozitnogo-rinku-za-sim-misyaciv-2017-roku>
68. Коцовська Р.Р. Банківські операції: навч. посібник / Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль. — К.: УБС НБУ, 2010. — 390 с.
69. Кредит і банківська справа: навч. посіб. / О. Д. Вовчак, Н. М. Рушишин, Т. Я. Андрейків; за ред. О.Д. Вовчака – К. : Знання, 2008. – 564 с.
70. Маслак Н. Г. Ціноутворення на банківські продукти: монографія / Н. Г. Маслак, О. А. Криклій. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. -121 с.

- 71.Матлага Л. О., Васелина П. В. Проблеми та тенденції розвитку депозитної політики банківських установ України / Л. О. Матлага, П. В. Васелина // Економічний аналіз. – 2014. – Том 15. – №1 – 274-283.
- 72.Мельникова І. М. Маркетингові аспекти формування депозитної бази комерційного банку /І. М. Мельникова // Банківська справа. — 2010. — №3. — стр 20.
- 73.Обов'язкові резерви.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68708.
- 74.Офіційний сайт Raiffeisen Bank International [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.rbinternational.com/eBusiness/01_template1/826124957350877869-NA-NA-NA-1-NA.html.
- 75.Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
- 76.Офіційний сайт АТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.aval.ua/>
- 77.Рисін, В. В. Формування та розміщення довгострокових ресурсів банків в Україні: монографія / В. В. Рисін, М. В. Рисін. – К. : УБС НБУ, 2008. – 234 с.
- 78.Система управління, її функції та елементи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studies.in.ua/polit-men-shpora/2565-sistema-upravlnnya-yiyi-funkcyi-ta-elementi.html>.
- 79.Скірка А. Зарубіжний досвід функціонування світової системи гарантування вкладів: Уроки для України. / А. Скірка // Світ фінансів. Банківська система і монетарна політика. – 2016. - №1. – 74-85 с.
- 80.Стандарти управління ліквідністю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69900831>.
- 81.Структура залучення фінансових ресурсів комерційним банком: деформація під впливом світової фінансової кризи / Л.С. Кутідзе, О.А. Гранько // Економічний простір. – 2009. - №23/2. – С. 131-139.

82. Управління ризиками банку : навч. посіб. / Н. П. Шульга, Т. М. Гордієнко, М. В. Мельничук та ін.; за ред. Н.П. Шульги. – Київ : КНТЕУ, 2016. – 628 с.
83. Фурсова В.А., Капелюшна М.О. Формування ресурсної бази комерційних банків: сучасний стан та перспективи розвитку / В.А. Фурсова, М.О. Капелюшна // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии. – 2011. - №50. – С.118-124.
84. BAI. Global Innovation Awards Celebrating the World's Leading Innovators in Financial Services. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bai.org/globalinnovations>.
85. Europe Deposit Rates [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europe.deposits.org/>.
86. Raiffeisen Digital HUB приймає цифрові виклики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://raiffeisen-bank-aval.blogspot.com/2017/09/raiffeisen-digital-hub.html>.
87. The 5 Countries with the Lowest Interest Rates. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/051415/5-countries-lowest-interest-rates.asp>.
88. The new trend of Deposit Modelling in Banks – a global study of current practices. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.financemalta.org/sections/banking/members-articles/detail/new-trend-deposit-modelling-in-banks/>.
89. Банк Японии ввел отрицательную процентную ставку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ru/finances/29/01/2016/56aaf54b9a79471b775fe329>.

Систематизація наукових джерел до розуміння економічної сутності залучених коштів науковцями*

№	Джерело	Тлумачення поняття
1.	Рябініна Л. М.	Залучений кошти або залучений капітал – це кредиторська заборгованість банку, що виникла внаслідок його попередніх операцій і має бути погашена у визначений термін. Включає в себе: кошти на депозитних рахунках клієнтів банку, кошти, отримані від випуску та продажу боргових зобов'язань банку (облігацій та векселів), кошти, отримані від інших комерційних банків, позички, отримані від ЦБ та інших кредитних установ. Джерела формування залучених коштів можна розділити на депозитні та не депозитні. [25]
2.	Дзюблюк О.В.	Залучені ресурси банку – це кошти, що акумулюються банком на певних умовах на різних видах рахунків клієнтів. Залучені ресурси є кредиторською заборгованістю банку, яка виникла внаслідок попередніх операцій і яка має бути погашена у визначений термін. Залучені ресурси банку охоплюють кошти на депозитних рахунках банківських клієнтів, залишки коштів на поточних рахунках клієнтів; кошти на рахунках банків-кореспондентів. Комерційні банки залучають вільні грошові кошти юридичних та фізичних осіб шляхом виконання депозитних операцій, у процесі яких використовують різні види банківських рахунків. [45]
3.	Косова Т.Д., Циганов О.Р.	Банки залучають вільні кошти юридичних і фізичних осіб шляхом учинення депозитних операцій, у процесі яких використовують різноманітні види банківських рахунків. Операції з формування залучених ресурсів називають пасивними депозитними операціями. [27]
4.	Череп А.В, Андросова О.Ф.	Залучені кошти банку – кошти, які банк залучає на вклади і депозити. Залучені ресурсів називають пасивними депозитними операціями. [24]
5.	Арбузов С.Г, Колобов Ю.В, Міщенко В.І, Науменкова С.В,	Залучені кошти – грошові кошти, які банки одержують шляхом приймання вкладів (депозитів). Таке залучення коштів називають депозитним. [18]
6.	Коцовська Р.Р, Павлишин О.П., Хміль Л.М.	Залучені ресурси – кошти підприємств, організацій, установ та населення на рахунках у банку. [69]
7.	Капран В.І, Кривченко М.С., Коваленко О.К, Омельченко С.І	Залучені ресурси розглядаються як депозитні кошти. [44]
8.	Прасолова С.П.	Залучені кошти – тимчасово вільні кошти вкладників - фізичних та юридичних осіб, які мобілізовані банком на певних умовах і на певний термін чи до запитання. [26]
9.	Вікоренко А.Л, Петіна Л.Б, Сковира Л.А, Гулюк. Ю.С.	Залучені кошти - це кредиторська заборгованість банку, що виникла в результаті попередніх операцій і яка має бути погашена у визначений термін. Включають в себе: залишки грошових коштів на поточних рахунках, вклади, боргові зобов'язання банку (векселі, облігації, що емітовані банком) та інші. [22]
10.	Демківський А.В.	Залучені кошти банку – сукупність коштів, які акумулюються банком на різних рахунках клієнтів у вигляді депозитів, або придбані на грошовому ринку міжбанківські кредити чи централізовані ресурси. [58]
11.	Карнаух А.С.	Виділяє три типи залучення коштів комерційними банками: вклади – фінансові зобов'язання перед клієнтами банку; отримані кредити – фінансові зобов'язання перед іншими банками; емісія – акції, облігації та ощадні сертифікати. [35]

*Складено автором за джерелами: [18;22;24;25;26;27;35;44;45;58;69]

Систематизація наукових джерел до розуміння економічної сутності запозичених коштів науковцями*

№	Запозичені кошти	Тлумачення поняття
1.	Дзюблюк О.В.,	Запозичені ресурси банківських установ – це кошти, отримані банком на умовах кредитування для здійснення необхідної діяльності на принципах платності, строкowości, забезпеченості, поверненості та цільового характеру. Основними елементами запозичених ресурсів банківських установ є міжбанківські кредити, кредити Національного банку України і випуск власних боргових зобов'язань. [45]
2.	Косова Т.Д., Циганов О.Р.	До позиченого капіталу комерційного банку належать кошти, отримані від емісії та продажу облігацій, та кредити, отримані в інших банків, у тому числі в НБУ. [27]
3.	Череп А.В., Андросова О.Ф.	Запозичені кошти – це кошти, які банк залучає шляхом випуску облігацій або одержанням міжбанківського кредиту. [24]
4.	Мороз А.М.	До позиченого капіталу комерційного банку належать кошти, отримані від емісії та продажу облігацій, та кредити, отримані в інших банків, у тому числі в НБУ. [28]
5.	Прасолова С.П.	Запозичені ресурси – це грошові кошти кредиторів та інвесторів, мобілізовані банками на певних умовах на міжбанківському та фондовому ринках. Тобто, це кошти, які банк отримує у вигляді позики від інших банківських установ, в тому числі НБУ, а також шляхом продажу власних боргових зобов'язань на грошовому ринку. [26]
6.	Капран В.І., Кривченко М.С., Коваленко О.К., Омельченко С.І.	Запозичені кошти банку – це головним чином позики на грошовому ринку, які залучаються у формі міжбанківських кредитів і кредитів центрального банку, операцій з цінними паперами на вторинному фондовому ринку. [44]
7.	Васюренко О.В.	До запозичених коштів автор відносить кошти, отримані у вигляді міжбанківських кредитів, рефінансування в Національному банку України, операції РЕПО, емісія цінних паперів власного боргу. [23]
8.	Коцовська Р.Р., Павлишин О.П., Хміль Л.М.	Запозичені кошти – це кредити, одержані в інших банках, кредити Національного банку України та кошти, отримані від емісії та продажу облігацій банків. [68]

*Складено автором за джерелами: [23;24;26-28;45;68]

Визначення сутності депозиту*

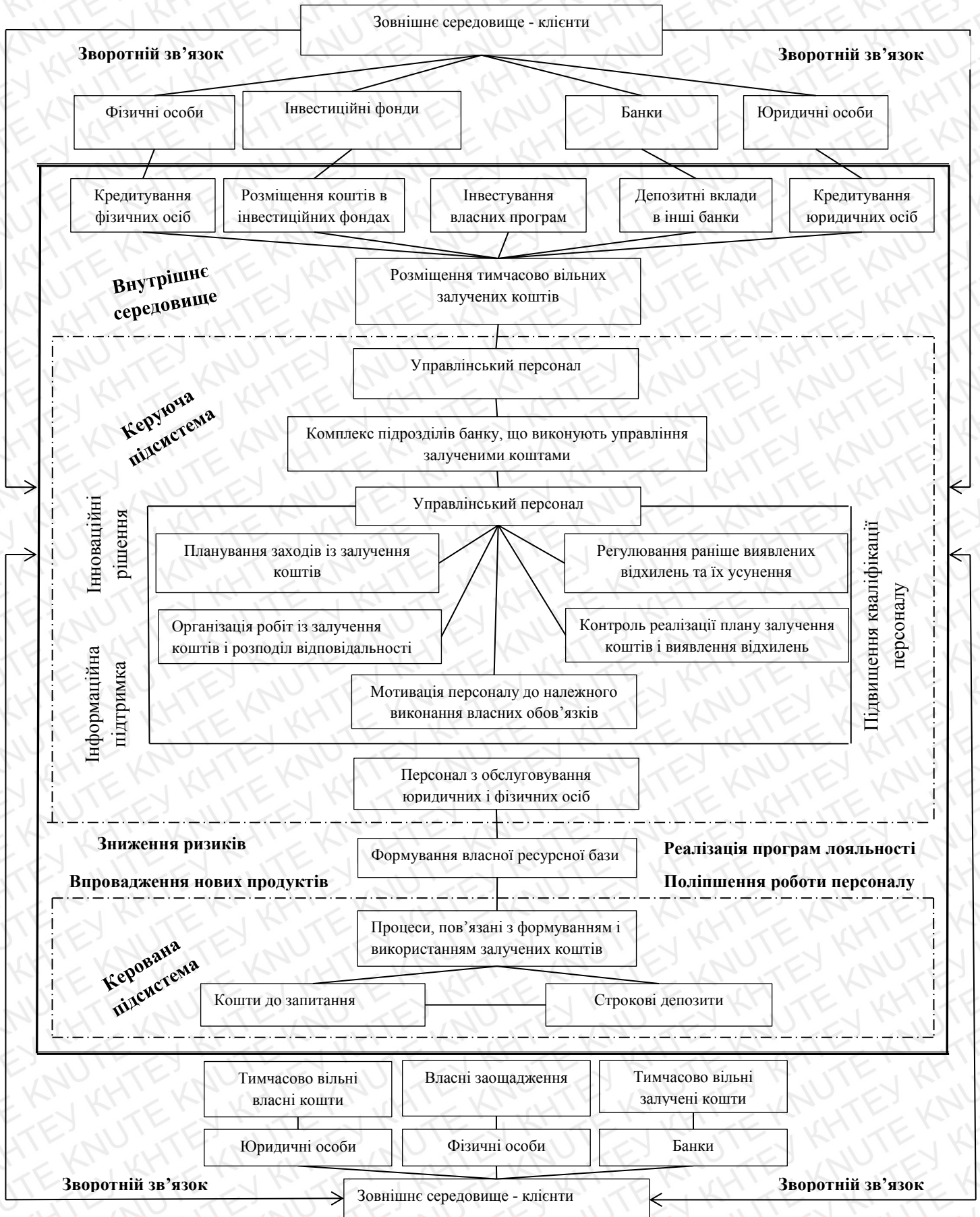
№	Джерело	Тлумачення поняття
1.	Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Депозит - кошти в готівковій або в безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладникові відповідно до законодавства України та умов договору. [2]
2.	Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами №516 від 03.12.2003	Вклад (депозит) - це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [4].
3.	Економічна енциклопедія	Депозити – грошові засоби, які вносять у банк у формі вкладів, за які банк виплачує проценти, а депозитні ресурси пояснюються як засоби, поміщені в банк для зберігання, які використовуються для подальшої виплати процентів вкладників. [60]
4.	Дзюблук О. В.	Депозит – це грошові кошти, які внесені в банк клієнтами, зберігаються на їхніх рахунках і використовуються згідно з укладеною угодою та банківським законодавством [45, с. 101].
5.	Васюренко О. В.	Депозит – гроші, передані в банк їхнім власником для зберігання, та які залежно від умов зберігання числяться на тому чи іншому банківському рахунку. [23]
6.	Коцовська Р.Р. Павлишин О.П. Хміль Л.М.	Депозит – це грошові кошти або банківські метали, розміщені вкладниками в банку на визначений договором строк [68]
7.	Островська О. М.	Банківський депозит потрібно розглядати як грошові кошти фізичних і юридичних осіб, які розміщені на тимчасове зберігання в банк [47]
8.	Петрук О. М.	Депозит – це кошти, що надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією згідно із чинним законодавством України, нерезиденту на чітко визначений строк та під процент і оформлюються відповідною угодою [19]
9.	Тиркало Р. І.	Депозит – грошові кошти в готівковій або безготівковій формі, у національній або іноземній валюті, що передані банку їх власником або третьою особою за дорученням та за рахунок власника для зберігання на певних умовах. [41]
10.	Герасимович А. М.	Депозитом є не що інше, як зобов'язання банку за тимчасово залученими коштами фізичних та юридичних осіб або цінними паперами за відповідну плату.
11.	Савлук М. І.	Депозит – кошти, які розміщені в банку на певний строк не менше від одного місяця і можуть бути знятими після закінчення цього терміну або після попереднього повідомлення банку. [57]

*Складено автором за джерелами: [2;4;19;23;41;47;57;60]

Класифікація залучених коштів банку*

№	Класифікаційна ознака	Види залучених коштів
1.	За категорією вкладників (клієнтів)	- депозити банків - депозити небанківських фінансових установ - депозити за рахунок бюджетних коштів - депозити суб'єктів господарювання - депозити фізичних осіб - депозити кредитних установ
2.	За строками використання коштів	- депозити до запитання - строкові депозити (овернайт, короткострокові, довгострокові)
3.	За валютою, у якій номіновано депозит	- депозити у національній валюті - депозити у іноземній валюті (у неконвертованій валюті, у вільно конвертованій валюті) - мультивалютні депозити
4.	За способом юридичного оформлення	- депозити, що оформляються договором банківського рахунку - депозити, що оформляються договором банківського вкладу (депозиту) з видачею ощадної книжки - депозити, що оформляються договором банківського вкладу (депозиту) з видачею ощадного (депозитного) сертифіката - депозити, що оформляються договором банківського рахунку або вкладу (депозиту) з видачею платіжної картки
5.	За формою визначення власника депозиту	- іменні депозити - депозити на пред'явника
6.	За формою грошового обігу	- готівкові депозити - безготівкові депозити
7.	За видами відсотків, що сплачуються	- депозити з фіксованою процентною ставкою - депозити з плаваючою процентною ставкою
8.	В залежності від цільового призначення	- гарантійні депозити - дохідні депозити
9.	За ознакою резидентності	- депозити резидентів - депозити нерезидентів
10.	За можливістю капіталізації	- депозити з простими відсотками - депозити зі складними відсотками
11.	За умовою виплати відсотків	- депозити, відсотки за якими сплачуються авансом - депозити, відсотки за якими сплачуються періодично - депозити, відсотки за якими сплачуються в кінці терміну
12.	За умовами вкладання та вилучення коштів	- депозити без можливості поповнення та часткового зняття коштів - депозити без можливості поповнення - депозити з можливістю поповнення - депозити з можливістю поповнення та часткового зняття коштів
13.	За рівнем стабільності	- найбільш стабільні депозити - стабільні депозити - нестабільні депозити

*Складено автором за джерелами: [28;68;8; 26;27;19]

Характеристика інструментів цінового методу управління строковими залученими коштами юридичних і фізичних осіб*

Вид інструмента	Параметри, які застосовуються інструментом
1. Лімітування суми залучених коштів	1.1. Мінімальна сума депозиту 1.2. Мінімальна сума до вкладень 1.3. Мінімальна сума часткового зменшення депозиту
2. Управління термінами депозитів	2.1. Термін депозиту по договору 2.2. Можливість автоматичної пролонгації терміну договору 2.3. Термін до кінця дії депозитного договору, після якого поповнення депозитного рахунку припиняється 2.4. Термін повідомлення банку про дострокове повернення грошових коштів на вимогу клієнта
3. Управління відсотковою ставкою	3.1. Вид процентної ставки: фіксована чи плаваюча процентна ставка 3.2. Спосіб нарахування процентів(прості чи складні) 3.3. Розмір процентної ставки за договором 3.4. Розмір процентної ставки у разі дострокового розірвання договору клієнтом
4. Управління періодичністю сплати процентів	4.1. Авансова сплата 4.2. Періодична (щомісячна, шоквартальна, річна) 4.3. Сплата по закінченню договору

*Примітка: складено автором за джерелом [70]

Характеристика інструментів цінового методу управління коштами на вимогу юридичних і фізичних осіб*

Вид інструмента	Параметри, які застосовуються інструментом
1. Лімітування суми залучених коштів	1.1. Мінімальна сума залишку на рахунку
2. Управління відсотковою ставкою	2.1. Вид процентної ставки: фіксована чи плаваюча процентна ставка 2.2. Спосіб нарахування процентів(прості чи складні) 2.3. Розмір процентної ставки за договором
3. Управління періодичністю сплати процентів	3.2. Періодична (щомісячна, шоквартальна, річна)

*Примітка: складено автором за джерелом [70]

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Структура пасивів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Зобовязання						
Заборгованість перед Національним банком України	403	0	0	0	0	0
частка, %	0,89	-	-	-	-	-
Торгові зобовязання	0	0	0	0	5	1,52
частка, %	-	-	-	-	0,00070	0,00002
Заборгованість перед кредитними установами	5610	5379	2300	622	2533	3318
частка, %	12,37	11,97	4,49	1,11	3,78	4,66
Заборгованість перед клієнтами	27185	29829	39945	44377	52272	55621
частка, %	59,92	66,37	77,96	79,24	78,00	78,07
Субординований борг	2378	4727	2101	0	0	0
частка, %	5,24	10,52	4,10	-	-	-
Поточні зобовязання з податку на прибуток	96	0	0	0	0,7	32
частка, %	0,21	-	-	-	0,001	0,04
Резерви	25	48	26	53	80	107
частка, %	0,06	0,11	0,05	0,10	0,12	0,15
Інші зобовязання	553	544	599	876	1285	1618
частка, %	1,22	1,21	1,17	1,56	1,92	2,27
Всього зобовязання	36248	40528	44971	45928	56176	60697
частка, %	79,90	90,18	87,77	82,01	83,82	85,19
Капітал						
Статутний капітал	3003	3003	6155	5165	6155	6153
частка, %	6,62	6,68	12,01	9,22	9,18	8,64
Додатково сплачений капітал	3033	3033	3033	3033	3033	3031
частка, %	6,69	6,75	5,92	5,42	4,53	4,25
Резерви переоцінки	965	894	1000	937	890	808
частка, %	2,13	1,99	1,95	1,67	1,33	1,13
резервні та інші фонди	280	317	317	317	510	731
частка, %	0,62	0,71	0,62	0,57	0,76	1,03
(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток	1837	-2835	-4236	-370	301	-174
частка, %	4,05	-6,31	-8,27	-0,66	0,45	-0,24
Всього кпітал, що належить акціонерам Банку	9118	4413	6268	10072	10888	10549

Продовження таблиці Ж.1

частка, %	20,10	9,82	12,23	17,99	16,25	14,81
Частка неконтролюючих акціонерів	0	0	0	0	-47	0
частка, %	-	-	-	-	-0,07	-
Всього капітал	9118	4413	6268	10072	10841	10549
частка, %	20,10	9,82	12,23	17,99	16,18	14,81
Всього капітал і зобов'язання	45367	44941	51239	56000	67017	71246
частка, %	100	100	100	100	100	100

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Таблиця Ж.2

Динаміка пасивів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Зобов'язання						
Заборгованість перед Національним банком України	403	0	0	0	0	0
у млн до попереднього року		-403	0	0	0	0
темп приросту, %		-100	0	0	0	0
Торгові зобов'язання	0	0	0	0	5	1,52
у млн до попереднього року		0	0	0	5	-3,2
темп приросту, %		0	0	0	0	-67,65
Заборгованість перед кредитними установами	5610	5379	2300	622	2533	3318
у млн до попереднього року		-231	-3079	-1678	1912	785
темп приросту, %		-4,12	-57,24	-72,96	307,35	-30,98
Заборгованість перед клієнтами	27185	29829	39945	44377	52272	55621
у млн до попереднього року		2644	10116	4432	7896	3349
темп приросту, %		9,73	33,91	11,09	17,79	6,41
Субординований борг	2378	4727	2101	0	0	0
у млн до попереднього року		2350	-2626	-2101	0	0
темп приросту, %		98,82	-55,55	-100,00	0	0
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	96	0	0	0	0,7	32
у млн до попереднього року		-96	0	0	1	31
темп приросту, %		-100	0	0	0	4398,87
Резерви	25	48	26	53	80	107
у млн до попереднього року		23	-22	28	27	27

Продовження таблиці Ж.2

темп приросту, %		89,20	-46,34	106,47	49,86	33,28
Інші зобов'язання	553	544	599	876	1285	1618
у млн до попереднього року		-8	55	276	410	333
темп приросту, %		-1,49	10,09	46,12	46,78	25,88
Всього зобов'язання	36248	40528	44971	45928	56176	60697
у млн до попереднього року		4280	4444	956	10249	4521
темп приросту, %		11,81	10,96	2,13	22,31	8,05
Капітал						
Статутний капітал	3003	3003	6155	5165	6155	6153
у млн до попереднього року		0	3152	-990	990	-1
темп приросту, %		0	104,96	-16,09	19,17	-0,02
Додатково сплачений капітал	3033	3033	3033	3033	3033	3031
у млн до попереднього року		0	0	0	0	-2
темп приросту, %		0	0,0	0,0	0,0	-0,1
Резерви переоцінки	965	894	1000	937	890	808
у млн до попереднього року		-70	105	-62	-47	-82
темп приросту, %		-7,28	11,75	-6,24	-5,04	-9,21
резервні та інші фонди	280	317	317	317	510	731
у млн до попереднього року		37	0	0	193	221
темп приросту, %		13,06	0	0	60,85	43,40
(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток	1837	-2835	-4236	-370	301	-174
у млн до попереднього року		-4672	-1401	3866	670	-475
темп приросту, %		-254,27	49,44	-91,28	-181,33	-157,89
Всього кпітал, що належить акціонерам Банку	9118	4413	6268	10072	10888	10549
у млн до попереднього року		-4706	1855	3804	816	-339
темп приросту, %		-51,61	42,04	60,69	8,10	-3,11
Частка неконтролюючих акціонерів	0	0	0	0	-47	0
у млн до попереднього року		0	0	0	-47	47
темп приросту, %		0	0	0	0	-100,00
Всього капітал	9118	4413	6268	10072	10841	10549
у млн до попереднього року		-4706	1855	3804	768	-292
темп приросту, %		-51,61	42,04	60,69	7,63	-2,69
Всього капітал і зобов'язання	45367	44941	51239	56000	67017	71246
у млн до попереднього року		-426	6299	4760	11017	4229
темп приросту, %		-0,94	14,02	9,29	19,67	6,31

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності

АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

**Структура зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр
(станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Заборгованість перед Національним банком України	403	0	0	0	0	0
частка, %	1,11	0	0	0	0	0
Торгові зобов'язання	0	0	0	0	5	1,52
частка, %	0	0	0	0	0,0083	0,0025
Заборгованість перед кредитними установами	5610	5379	2300	622	2533	3318
частка, %	15,48	13,27	5,11	1,35	4,51	5,47
Заборгованість перед клієнтами	27185	29829	39945	44377	52272	55621
частка, %	75,00	73,60	88,82	96,62	93,05	91,64
Субординований борг	2378	4727	2101	0	0	0
частка, %	6,56	11,66	4,67	0	0	0
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	96	0	0	0	0,7	32
частка, %	0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05
Резерви	25	48	26	53	80	107
частка, %	0,07	0,12	0,06	0,12	0,14	0,18
Інші зобов'язання	553	544	599	876	1285	1618
частка, %	1,52	1,34	1,33	1,91	2,29	2,67
Всього зобов'язання	36248	40528	44971	45928	56176	60697
частка, %	100	100	100	100	100	100

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Таблиця 3.2

**Динаміка зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр
(станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	2 кв 2018
Заборгованість перед Національним банком України	403	0	0	0	0	0
у млн до попереднього року		-403	0	0	0	0
темپ приросту, %		-100	0	0	0	0
Торгові зобов'язання	0	0	0	0	5	1,52
у млн до попереднього року		0	0	0	5	-3,2
темп приросту, %		0	0	0	0	-67,58
Заборгованість перед кредитними установами	5610	5379	2300	622	2533	3318
у млн до попереднього року		-231	-3079	-1678	1912	785
темп приросту, %		-4,12	-57,24	-72,96	307,35	30,97
Заборгованість перед клієнтами	27185	29829	39945	44377	52272	55621
у млн до попереднього року		2644	10116	4432	7896	3349
темп приросту, %		9,73	33,91	11,09	17,79	6,41
Субординований борг	2378	4727	2101	0	0	0
у млн до попереднього року		2350	-2626	-2101	0	0
темп приросту, %		98,82	-55,55	-100,00	0	0
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	96	0	0	0	0,7	32
у млн до попереднього року		-96	0	0	1	31
темп приросту, %		-100	0	0	0	4413,4
Резерви	25	48	26	53	80	107
у млн до попереднього року		23	-22	28	27	27
темп приросту, %		89,20	-46,34	106,47	49,86	33,67
Інші зобов'язання	553	544	599	876	1285	1618
у млн до попереднього року		-8	55	276	410	333
темп приросту, %		-1,49	10,09	46,12	46,78	25,91
Всього зобов'язання	36248	40528	44971	45928	56176	60697
у млн до попереднього року		4280	4444	956	10249	4521
темп приросту, %		11,81	10,96	2,13	22,31	8,05

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Частка залучених коштів у зобов'язаннях та пасивах банків групи «Банки іноземних банківських груп» станом на 31.12.2013, млн. грн*

№	Назва банку	Сума залучених коштів всього, млн	Питома вага залучених коштів у всій банківській системі, %	Частка залучених коштів у зобов'язаннях банку, %	Частка залучених коштів у пасивах банку, %
1	ПАТ "Промінвестбанк"	30 274	3,32	88,13	76,19
2	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	32 996	3,62	95,95	76,63
3	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	32 431	3,56	89,53	74,62
4	ПАТ "ВТБ БАНК"	19 848	2,18	89,90	78,50
5	ПАТ "КРЕДОБАНК"	3 341	0,37	89,35	76,24
6	ПАТ "ВіЕс Банк"	1 572	0,17	93,72	70,90
7	ПАТ "МАРФІН БАНК"	1 858	0,20	97,59	73,43
8	ПАТ "БТА Банк"	3 357	0,37	73,89	54,89
9	АТ "УкрСиббанк"	16 832	1,85	78,43	69,81
10	ПАТ "Ідея Банк"	2 325	0,26	91,94	81,12
11	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	3 128	0,34	92,23	69,45
12	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	11 570	1,27	92,73	81,81
13	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	1 650	0,18	78,31	65,54
14	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	20 439	2,24	81,45	69,77
15	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	7 935	0,87	98,93	82,09
16	АТ "ОТП БАНК"	10 019	1,10	65,22	53,52
17	ПАТ "СІТІБАНК"	4 691	0,51	92,42	78,02
18	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	1 891	0,21	87,94	76,07
19	ПАТ "СБЕРБАНК"	29 850	3,27	94,98	85,06
20	АТ "БМ БАНК"	2 132	0,23	88,51	79,65
21	ПАТ "БАНК ФОРВАРД"	0	0	0	0
22	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	875	0,10	72,85	56,24
23	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	341	0,04	88,10	66,76
24	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	1 617	0,18	99,17	87,44
25	ПАТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	641	0,07	99,21	69,50
Всього по групі		241 614	26,50	88,09	74,64
Всього по банківській системі		911 768	100,00	84,04	71,37

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Таблиця II.2

Частка залучених коштів у зобов'язаннях та пасивах банків групи «Банки іноземних банківських груп» станом на 31.12.2014, млн. грн.*

№	Назва банку	Сума залучених коштів всього, млн	Питома вага залучених коштів у всій банківській системі, %	Частка залучених коштів у зобов'язаннях банку, %	Частка залучених коштів у пасивах банку, %
1	ПАТ "Промінвестбанк"	40705	4,13	87,39	77,30
2	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	38323	3,89	91,20	81,78
3	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	34179	3,47	83,95	72,94
4	ПАТ "ВТБ БАНК"	27891	2,83	88,78	76,41
5	ПАТ "КРЕДОБАНК"	4639	0,47	83,80	76,94
6	ПАТ "ВіЕс Банк"	1773	0,18	88,29	67,00
7	ПАТ "МАРФІН БАНК"	1916	0,19	92,31	73,51
8	ПАТ "БТА Банк"	1176	0,12	96,90	42,25
9	АТ "УкрСиббанк"	17585	1,79	71,61	66,77
10	ПАТ "Ідея Банк"	2367	0,24	92,79	81,62
11	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	3714	0,38	90,29	75,57
12	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	18589	1,89	94,53	88,19
13	АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	2362	0,24	87,48	73,17
14	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	23183	2,35	69,86	63,18
15	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	9447	0,96	92,40	78,09
16	АТ "ОТП БАНК"	14476	1,47	71,91	67,32
17	ПАТ "СІТІБАНК"	7374	0,75	84,32	69,93
18	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	3437	0,35	84,58	76,79
19	ПАТ "СБЕРБАНК"	39169	3,98	91,44	83,80
20	АТ "БМ БАНК"	2037	0,21	79,00	59,27
21	ПАТ "БАНК ФОРВАРД"	1676	0,17	83,25	72,70
22	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	1267	0,13	69,08	56,11
23	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	399	0,04	76,17	60,12
24	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	404	0,04	65,58	46,80
25	ПАТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	1007	0,10	86,18	68,26
Всього по групі		299097	30,38	84,71	75,06
Всього по банківській системі		984431	100	84,24	74,76

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Таблиця ІІ.3

Частка залучених коштів у зобов'язаннях та пасивах банків групи «Банки іноземних банківських груп» станом на 31.12.2015, млн. грн.*

№	Назва Банку	Сума залучених коштів всього, млн	Питома вага залучених коштів у всій банківській системі, %	Частка залучених коштів у зобов'язаннях банку, %	Частка залучених коштів у пасивах банку, %
1	ПАТ "Промінвестбанк"	43004	4,80	79,75	103
2	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	37505	4,18	92,65	69
3	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	41514	4,63	92,31	81
4	ПАТ "ВТБ БАНК"	19075	2,13	77,00	74
5	ПАТ "КРЕДОБАНК"	6812	0,76	91,53	82
6	ПАТ "ВіЕс Банк"	2484	0,28	88,25	68
7	ПАТ "МАРФІН БАНК"	2720	0,30	99,21	87
8	ПАТ "БТА Банк"	726	0,08	91,33	30
9	АТ "УкрСиббанк"	33304	3,72	80,03	77
10	ПАТ "Ідея Банк"	2326	0,26	88,17	83
11	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	3016	0,34	94,04	61
12	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	19669	2,19	92,97	85
13	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	2559	0,29	96,07	81
14	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	28255	3,15	71,10	67
15	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	12060	1,35	99,20	80
16	АТ "ОТП БАНК"	18386	2,05	94,25	87
17	ПАТ "СІПІБАНК"	12983	1,45	95,29	81
18	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	6545	0,73	90,39	84
19	ПАТ "СБЕРБАНК"	49155	5,48	99,22	95
20	АТ "БМ БАНК"	1551	0,17	66,54	49
21	ПАТ "БАНК ФОРВАРД"	1282	0,14	97,88	78
22	ПАТ "КРЕДИТ СВРОПА БАНК"	965	0,11	59,26	46
23	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	708	0,08	80,00	66
24	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	1228	0,14	96,71	74
25	ПАТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	603	0,07	92,77	59
Всього по групі		348434	38,88	87,30	81
Всього по банківській системі		896196	100,00	77,41	72

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Таблиця II.4

Частка залучених коштів у зобов'язаннях та пасивах банків групи «Банки іноземних банківських груп» станом на 31.12.2016, млн. грн.*

№	Назва Банку	Сума залучених коштів всього, млн	Питома вага залучених коштів у всій банківській системі, %	Частка залучених коштів у зобов'язаннях банку, %	Частка залучених коштів у пасивах банку, %
1	ПАТ "Промінвестбанк"	17721	1,88	59,78	53,35
2	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	28388	3,01	98,47	76,52
3	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	44351	4,70	96,57	79,20
4	ПАТ "ВТБ БАНК"	16808	1,78	97,46	83,75
5	ПАТ "КРЕДОБАНК"	9219	0,98	92,96	83,77
6	ПАТ "ВіЕс Банк"	2686	0,28	89,23	68,71
7	ПАТ "МАРФІН БАНК"	3105	0,33	99,22	88,41
8	ПАТ "БТА Банк"	392	0,04	73,47	17,90
9	АТ "УкрСиббанк"	36437	3,86	88,30	80,32
10	ПАТ "Ідея Банк"	2860	0,30	93,12	85,23
11	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	3047	0,32	93,01	69,19
12	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	25602	2,71	93,37	85,64
13	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	2697	0,29	95,87	81,03
14	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	33167	3,51	93,05	85,14
15	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	13510	1,43	99,19	77,83
16	АТ "ОТП БАНК"	21803	2,31	97,89	87,80
17	ПАТ "СІТІБАНК"	16969	1,80	97,67	87,22
18	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	9728	1,03	89,62	80,28
19	ПАТ "СБЕРБАНК"	44268	4,69	99,18	91,72
20	АТ "БМ БАНК"	965	0,10	93,12	75,53
21	ПАТ "БАНК ФОРВАРД"	1545	0,16	97,09	79,72
22	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	1091	0,12	63,27	48,66
23	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	812	0,09	88,71	69,34
24	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	2097	0,22	99,33	85,02
25	ПАТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	1543	0,16	98,66	77,28
Всього по групі		340811	36,12	92,26	80,11
Всього по банківській системі		943602	100,00	82,61	74,97

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Таблиця II.5

Частка залучених коштів у зобов'язаннях та пасивах банків групи «Банки іноземних банківських груп» станом на 31.12.2017, млн. грн.*

№	Назва Банку	Сума залучених коштів всього, млн	Питома вага залучених коштів у всій банківській системі, %	Частка залучених коштів у зобов'язаннях банку, %	Частка залучених коштів у пасивах банку, %
1	ПАТ "Промінвестбанк"	9357	0,94	67,10	46,57
2	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	21878	2,21	90,81	74,80
3	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	53975	5,45	88,19	74,85
4	ПАТ "ВТБ БАНК"	9968	1,01	97,64	86,69
5	ПАТ "КРЕДОБАНК"	12228	1,23	95,50	85,46
6	ПАТ "ВіЕс Банк"	1212	0,12	74,47	45,81
7	ПАТ "МАРФІН БАНК"	3547	0,36	94,86	84,29
8	ПАТ "БТА Банк"	301	0,03	61,28	27,74
9	АТ "УкрСиббанк"	35845	3,62	87,42	76,96
10	ПАТ "Ідея Банк"	2962	0,30	93,85	82,75
11	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	3947	0,40	94,19	75,54
12	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	24998	2,52	90,30	80,78
13	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	2447	0,25	97,13	79,94
14	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	42028	4,24	92,26	84,85
15	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	6015	0,61	96,73	60,32
16	АТ "ОТП БАНК"	25267	2,55	96,09	84,72
17	ПАТ "СІТІБАНК"	16891	1,70	98,32	88,89
18	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	12457	1,26	83,74	73,79
19	ПАТ "СБЕРБАНК"	36376	3,67	97,98	85,87
20	АТ "БМ БАНК"	819	0,08	91,15	71,36
21	ПАТ "БАНК ФОРВАРД"	1908	0,19	97,05	105,42
22	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	1309	0,13	99,06	71,76
23	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	1037	0,10	82,69	64,45
24	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	1703	0,17	98,55	81,58
25	ПАТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	1335	0,13	95,49	71,66
Всього по групі		329807	33,28	90,99	78,06
Всього по банківській системі		991095	100,00	83,25	73,39

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Додаток К
Таблиця К.1

**Структура залучених коштів по банківській системі за 2013-2017рр
(станом на 31.12), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017
Кошти клієнтів, у тому числі:	702914	718206	760295	854832	930004
Частка, %	77,09	72,96	84,84	90,59	93,84
Кошти юридичних осіб, у тому числі	261022	295473	360454	423318	427479
Частка, %	28,63	30,01	40,22	44,86	43,13
Кошти фізичних осіб, у тому числі	441892	422733	399842	431514	480001
Частка, %	48,47	42,94	44,62	45,73	48,43
Кошти банків, у тому числі	208854	266225	135901	88770	61090
Частка, %	22,91	27,04	15,16	9,41	6,16
Всього залучених коштів	911768	984431	896196	943602	991095

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Додаток К
Таблиця К.2

**Структура залучених коштів по групі банків іноземних банківських груп
за 2013-2017рр (станом на 31.12), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017
Кошти клієнтів, у тому числі:	171 912	185 210	249 638	278 494	287 569
Частка, %	71,15	61,92	71,65	81,71	87,19
Кошти юридичних осіб, у тому числі	76 728	92 476	145 539	162 116	167 053
Частка, %	31,76	30,92	41,77	47,57	50,65
Кошти фізичних осіб, у тому числі	95 183	92 734	104 099	116 378	120 053
Частка, %	39,39	31,00	29,88	34,15	36,40
Кошти банків, у тому числі	69 703	113 887	98 796	62 318	42 238
Частка, %	28,85	38,08	28,35	18,29	12,81
Всього залучених коштів	241 614	299 097	348 434	340 811	329 807

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Додаток Л
Таблиця Л.1

**Структура залучених коштів за терміном залучення по банківській системі
за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017
Кошти до запитання, у тому числі:	219 870	271 182	345 689	416 041	457 602
Частка, %	24,11	27,55	38,57	44,09	47,25
Кошти юридичних осіб до запитання	137 341	173 925	238 134	301 220	303 929
Частка, %	15,06	17,67	26,57	31,92	31,38
Кошти фізичних осіб до запитання	82 528	97 258	107 555	114 821	153 673
Частка, %	9,05	9,88	12,00	12,17	15,87
Строкові кошти, у тому числі:	691 898	713 249	550 507	527 561	510 968
Частка, %	75,89	72,45	61,43	55,91	52,75
Строкові кошти юридичних осіб	123 681	121 548	122 320	122 098	123 550
Частка, %	13,56	12,35	13,65	12,94	12,76
Строкові кошти фізичних осіб	359 364	325 476	292 286	316 693	326 328
Частка, %	39,41	33,06	32,61	33,56	33,69
Кошти банків	208 854	266 225	135 901	88 770	61 090
Частка, %	22,91	27,04	15,16	9,41	6,31
Всього залучених коштів	911 768	984 431	896 196	943 602	968 570

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Таблиця Л.1

**Структура залучених коштів за терміном залучення по групі банків
іноземних банківських груп за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом
на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017
Кошти до запитання, у тому числі:	72 444	91 121	133 860	162 819	184 762
Частка, %	29,98	30,47	38,42	47,77	56,10
Кошти юридичних осіб до запитання	46 731	63 028	97 826	119 579	129 024
Частка, %	19,34	21,07	28,08	35,09	39,18
Кошти фізичних осіб до запитання	25 713	28 093	36 034	43 240	55 739
Частка, %	10,64	9,39	10,34	12,69	16,92
Строкові кошти, у тому числі:	99 468	94 089	115 777	115 674	102 344
Частка, %	41,17	31,46	33,23	33,94	31,07
Строкові кошти юридичних осіб	29 997	29 448	47 713	42 536	38 029
Частка, %	12,42	9,85	13,69	12,48	11,55
Строкові кошти фізичних осіб	69 470	64 640	68 065	73 138	64 314
Частка, %	28,75	21,61	19,53	21,46	19,53
Кошти банків	69 703	113 887	98 796	62 318	42 238
Частка, %	28,85	38,08	28,35	18,29	12,83
Всього залучених коштів	241 614	299 097	348 434	340 811	329 344

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

Додаток М

Таблиця М.1

Структура активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Грошові кошти та їх еквіваленти	6311	6679	12580	10293	10297	11909
Частка, %	13,91	14,86	24,55	18,38	15,53	16,72
Торгові цінні папери	211	169	225	809	1127	1430
Частка, %	0,46	0,38	0,44	1,44	1,70	2,01
Заборгованість кредитних установ	30	0	6386	10169	8032	3470
Частка, %	0,07	0,00	12,46	18,16	12,12	4,87
Кредити клієнтам	29306	28377	25269	28004	36845	45783
Частка, %	64,60	63,14	49,32	50,01	55,57	64,26
Активи призначені для продажу	13	0	1	55	56	29
Частка, %	0,03	0,00	0,00	0,10	0,08	0,04
Інвестиційні цінні папери	5691	4925	2009	2094	5727	4937
Частка, %	12,54	10,96	3,92	3,74	8,64	6,93
Інвестиції в дочірні підприємства	206	206	206	49	49	49
Частка, %	0,45	0,46	0,40	0,09	0,07	0,07
Інвестиційна нерухомість	163	146	169	128	122	108
Частка, %	0,36	0,32	0,33	0,23	0,18	0,15
Основні засоби	2279	2059	2136	1973	2038	2062
Частка, %	5,02	4,58	4,17	3,52	3,07	2,89
Нематеріальні активи	462	447	425	383	409	385
Частка, %	1,02	0,99	0,83	0,68	0,62	0,54
Поточні активи з податку на прибуток		212	210	375	535	0
Частка, %	0	0,47	0,41	0,67	0,81	0,00
Відстрочені активи з податку на прибуток	20	956	1108	743	32	46
Частка, %	0,05	2,13	2,16	1,33	0,05	0,06
Інші активи	673	766	513	925	1028	1038
Частка, %	1,48	1,70	1,00	1,65	1,55	1,46
Всього активи	45367	44941	51239	56000	66297	71246
Частка, %	100	100	100	100	100	100

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Продовження Додатку М

Таблиця М.2

Динаміка активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Показник \ Період	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Грошові кошти та їх еквіваленти	6311	6679	12580	10293	10297	11909
у млн до попереднього року	-	368	5901	-2288	4	1612
темپ приросту, %	-	5,84	88,36	-18,18	0,04	15,66
Торгові цінні папери	211	169	225	809	1127	1430
у млн до попереднього року	-	-41	56	584	319	303
темп приросту, %	-	-20	33	259	39	27
Заборгованість кредитних установ	30	0	6386	10169	8032	3470
у млн до попереднього року	-	-30	6386	3783	-2137	-4563
темп приросту, %	-	-100,00	-	59,24	-21,01	-56,80
Кредити клієнтам	29306	28377	25269	28004	36845	45783
у млн до попереднього року	-	-930	-3107	2735	8841	8938
темп приросту, %	-	-3,17	-10,95	10,82	31,57	24,26
Активи призначені для продажу	13	0	1	55	56	29
у млн до попереднього року	-	-13	1	55	1	-27
темп приросту, %	-	-100,00	-	7482,30	1,62	-47,77
Інвестиційні цінні папери	5691	4925	2009	2094	5727	4937
у млн до попереднього року	-	-766	-2915	85	3633	-790
темп приросту, %	-	-13,47	-59,20	4,22	173,46	-13,79
Інвестиції в дочірні підприємства	206	206	206	49	49	49
у млн до попереднього року	-	0	0	-157	0	0
темп приросту, %	-	0,00	0,00	-76,15	0,00	0
Інвестиційна нерухомість	163	146	169	128	122	108
у млн до попереднього року	-	-17	23	-42	-6	-13
темп приросту, %	-	-10,61	16,03	-24,58	-4,86	-10,81
Основні засоби	2279	2059	2136	1973	2038	2062
у млн до попереднього року	-	-220	77	-164	65	25
темп приросту, %	-	-9,65	3,76	-7,67	3,30	1,21
Нематеріальні активи	462	447	425	383	409	385
у млн до попереднього року	-	-16	-22	-41	26	-24
темп приросту, %	-	-3,43	-4,93	-9,73	6,70	-5,89
Поточні активи з податку на прибуток	0	212	210	375	535	0
у млн до попереднього року	-	212	-2	165	160	-535
темп приросту, %	-	-	-0,91	78,43	42,63	-100,00
Відстрочені активи з податку на прибуток	20	956	1108	743	32	46

Продовження Додатку М

Продовження таблиці М.2

у млн до попереднього року	-	935	153	-365	-712	14
темپ приросту, %	-	4574,23	16,00	-32,94	-95,74	43,81
Інші активи	673	766	513	925	1028	1038
у млн до попереднього року	-	92	-253	412	104	9
темп приросту, %	-	14	-33	80	11	1
Всього активи	45367	44941	51239	56000	66297	71246
у млн до попереднього року	-	-426	6299	4760	10298	4949
темп приросту, %	-	-0,94	14,02	9,29	18,39	7,46

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності
АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Таблиця М.3

Структура кредитного портфелю АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн*

Період Показник	2 013	2014	2 015	2 016	2 017	3 кв 2018
Великі підприємства	20502,55	25325,59	28367,99	31693,92	31688,08	37855,66
Частка, %	54,55	52,20	51,27	59,09	72,26	73,45
Малі підприємства	3000,735	3735,351	4060,636	3533,481	2803,73	3618,281
Частка, %	7,98	7,70	7,34	6,59	6,39	7,02
Фізичні особи	11946,88	16642,7	20707,89	16447,12	7825,106	7757,691
Частка, %	31,78	34,31	37,43	30,66	17,84	15,05
Мікро-підприємства	2138,113	2809,978	2188,778	1965,022	1535,086	2309,995
Частка, %	5,69	5,79	3,96	3,66	3,50	4,48
Всього кредитів	37588,27	48513,62	55325,29	53639,54	43852	51541,63
Частка, %	100	100	100	100	100	100
Мінус - Резерв під очікувані кредитні збитки/зменшення корисності	8281,999	20136,96	30055,94	25635,58	7007,333	5759,114
Кредити клієнтам	29306,27	28376,66	25269,36	28003,97	36844,67	45782,51

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності
АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

**Структура залучених коштів в іноземній валюті за термінами строковості
АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017 рр (станом на 31.12), 2018
(станом на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2013	2014	2015	2016	2017	3 кв 2018
Кошти до запитання, у тому числі	4 468	4 783	6 334	7 951	11 474	13 420
частка, %	13,78	13,99	15,26	17,93	21,26	22,69
кошти юридичних осіб	3 226	2 962	3 458	4 363	6 643	8 835
частка, %	9,95	8,67	8,33	9,84	12,31	14,94
кошти фізичних осіб	1 242	1 821	2 877	3 588	4 830	4 585
частка, %	3,83	5,33	6,93	8,09	8,95	7,75
Строкові кошти, у тому числі	3 412	4 939	4 563	3 606	3 620	3 654
частка, %	10,52	14,45	10,99	8,13	6,71	6,18
кошти юридичних осіб	150	694	265	58	64	269
частка, %	0,46	2,03	0,64	0,13	0,12	0,45
кошти фізичних осіб	3 262	4 245	4 298	3 549	3 556	3 385
частка, %	10,06	12,42	10,35	8,00	6,59	5,72
Кошти банків	5 109	5 055	2 196	412	212	563
частка, %	15,75	14,79	5,29	0,93	0,39	0,95
Всього залучених коштів юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті	12 990	14 777	13 094	11 970	15 306	17 636
частка, %	40,05	43,23	31,54	26,99	28,36	29,82
Всього залучених коштів у всіх валютах	32 431	34 179	41 514	44 351	53 975	59 141

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

**Структура залучених коштів в іноземній валюті АТ «Райффайзен Банк
Аваль» за 2013-2017 рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), млн. грн***

Показник \ Період	2013	2014	2015	2016	2017	3 кв 2018
Кошти клієнтів, у тому числі:	7 881	9 722	10 898	11 557	15 094	17 073
Частка, %	24,30	28,44	26,25	26,06	27,96	28,87
Кошти юридичних осіб, у тому числі	3 376	3 656	3 723	4 420	6 708	9 104
Частка, %	10,41	10,70	8,97	9,97	12,43	15,39
Кошти фізичних осіб	4 504	6 066	7 175	7 137	8 386	7 969
Частка, %	13,89	17,75	17,28	16,09	15,54	13,48
Кошти банків	5 109	5 055	2 196	412	212	563
Частка, %	15,75	14,79	5,29	0,93	0,39	0,95
Всього залучених коштів в ін валюті	12 990	14 777	13 094	11 970	15 306	17 636
Частка залучених коштів в іноземній валюті у загальній структурі залучених коштів	40,05	43,23	31,54	26,99	28,36	29,82
Всього залучених коштів у всіх валютах	32 431	34 179	41 514	44 351	53 975	59 141

*Примітка: складено автором за даними офіційного сайту Національного банку України [75]

**Структура залучених коштів за сегментами клієнтів АТ «Райффайзен
Банк Аваль» за 2013-2017рр (станом на 31.12), млн. грн.***

Сегмент	2013		2014		2015		2016		2017	
	Обсяг, млн	Частка, %	Обсяг, млн	Частка, %	Обсяг, млн	Частка, %	Обсяг, млн	Частка, %	Обсяг, млн	Частка, %
Фізичні особи	14219	52,3	13604	45,6	15659	39,2	16365	36,9	19316	36,9
Торгівля	3578	13,2	5453	18,3	7469	18,7	8939	20,1	12013	23,0
Сільське господарство	1612	5,9	1735	5,8	4454	11,2	5267	11,9	4953	9,5
Медіа та ІТ	580	2,1	2503	8,4	1749	4,4	2120	4,8	2597	5,0
Виробництво	748	2,8	1220	4,1	1766	4,4	1688	3,8	2105	4,0
Соціальна інфраструктура	570	2,1	862	2,9	1062	2,7	1365	3,1	1680	3,2
Будівництво	506	1,9	520	1,7	811	2,0	1241	2,8	1492	2,8
Консалтинг	340	1,3	468	1,6	677	1,7	1034	2,3	1203	2,3
Транспорт і зв'язок	306	1,1	518	1,7	719	1,8	807	1,8	1049	2,0
Хімічна промисловість	286	1,1	329	1,1	573	1,4	590	1,3	1033	2,0
Видобувна промисловість та металургія	1921	7,1	268	0,9	595	1,5	791	1,8	938	1,8
Машинобудування	740	2,7	348	1,2	620	1,6	1100	2,5	915	1,7
Операції з нерухомим майном	293	1,1	326	1,1	1566	3,9	590	1,3	767	1,5
Фінансові послуги	761	2,8	827	2,8	658	1,6	1092	2,5	731	1,4
Інше	724	2,7	849	2,8	1567	3,9	1387	3,1	1547	3,0
Всього	27185	100	29829	100	39945	100	44377	100	52339	100

*Примітка: складено автором за даними фінансової звітності
АТ «Райффайзен банк Аваль» [64]

Додаток Р

Таблиця Р.1

Динаміка процентних ставок за вкладами по банківській системі у розрізі валют та терміном залучення за 2013-2017рр (станом на 31.12), 2018 (станом на 30.09), %*

Період	гривня				долар США				євро			
	3 місяця	6 місяців	9 місяців	12 місяців	3 місяця	6 місяців	9 місяців	12 місяців	3 місяця	6 місяців	9 місяців	12 місяців
2012	19,73	19,39	18,75	19,57	5,92	6,91	7,31	7,99	4,80	5,64	6,22	6,88
2013	16,84	17,56	17,34	18,11	6,04	6,83	7,04	7,88	5,27	5,54	5,88	6,68
2014	19,20	19,78	20,62	20,61	7,51	8,06	8,69	8,94	6,26	6,74	7,39	7,59
2015	19,67	20,39	19,97	21,22	7,26	7,93	6,92	7,88	6,36	7,06	6,07	6,97
2016	15,63	16,73	16,25	17,46	4,05	4,96	4,35	5,65	3,20	4,00	3,06	4,80
2017	13,63	14,43	14,14	14,33	2,49	3,13	3,20	3,68	1,59	1,96	2,16	2,58
30.09.2018	13,81	14,75	14,87	15,02	2,12	2,90	3,21	3,53	1,09	1,58	1,93	2,08

*Примітка: складено автором на основі даних офіційного сайту Національного Банку України [75]

Характеристика коефіцієнтів ефективності*

Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика коефіцієнту
Стабільність ресурсної бази	$\frac{\text{Строкові депозити}}{\text{Кошти до запитання}}$	Більше 1
Коефіцієнт розвитку клієнтської бази	$\frac{\text{Кошти до запитання}}{\text{Зобов'язання}}$	Не нижче 0,15 Максимальна межа 0,3-0,4
Коефіцієнт співвідношення капіталу та строкових депозитів	$\frac{\text{Капітал}}{\text{Строкові депозити}}$	0,15-0,2
Коефіцієнт надійності	$\frac{\text{Капітал}}{\text{Зобов'язання}}$	0,25-0,3
Коефіцієнт депозитної бази	$\frac{\text{Строкові депозити}}{\text{Залучені кошти}}$	Показує скільки гривень поточних депозитних коштів припадає на 1 гривню залучених коштів
Коефіцієнт використання депозитів	$\frac{\text{Середній залишок кредитів}}{\text{Середній залишок депозитів}}$	Показує, який відсоток від загального обсягу депозитів розміщений у кредити
Витратність строкових депозитів	$\frac{\text{Сплачені проценти за депозити}}{\text{Середній залишок депозитів}}$	Показує, скільки банк витрачає коштів на кожну гривню залучених ресурсів у вигляді строкових депозитів
Коефіцієнт співвідношення позик і депозитів	$\frac{\text{Надані кредити}}{\text{Строкові депозити}}$	0,7-0,8
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\frac{\text{Активи всього}}{\text{Зобов'язання}}$	Не менше 1 Дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яка сума активів припадає на одну гривню зобов'язань
Співвідношення власного капіталу до зобов'язань	$\frac{\text{Капітал}}{\text{Зобов'язання}}$	0,25-0,3 Динаміка показника свідчить про фінансовий стан банку: у разі зростання показника, стійкість підвищується і знижується, якщо падає його значення.
Співвідношення високоліквідних активів до робочих активів	$\frac{\text{Високоліквідні активи}}{\text{Робочі активи}}$	Не менше 0,2 Недотримання свідчить про втрату банком майбутніх доходів

*Примітка: складено автором за джерелами

Характеристика нормативів ліквідності*

Норматив ліквідності	Економічний зміст	Нормативне значення
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	Встановлюється для контролю за здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (коштів у касі та на кореспондентських рахунках). Характеризує мінімальний обсяг високоліквідних активів, необхідний для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня. Визначається як співвідношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань банку.	Не менше 20%
Норматив поточної ліквідності (5)	Цей норматив характеризує мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця. Визначається як співвідношення активів з кінцевим строком погашення до 31 дня до зобов'язань банку з кінцевим строком погашення до 31 дня.	Не менше 40%
Норматив короткострокової ліквідності (6)	Він визначає мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року. визначається як співвідношення ліквідних активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року	Не менше 60%

*Примітка: складено автором на основі даних офіційного сайту Національного Банку України [75]

Характеристика та наслідки введення показника покриття ліквідності (LCR)*

Характеристика	Наслідки введення
■ 30-денний коефіцієнт LCR, націлений на забезпечення короткострокової стійкості до потенційний розривів ліквідності. Допомогає впевнитися у тому, що банки мають достатню кількість високоякісних ліквідних активів, щоб витримати стресовий сценарій фондування, визначений регулюючими органами; ■ Для визначення коефіцієнта LCR величина високоякісних ліквідних активів порівнюється з очікуваними грошовими відтоками протягом 30-денного стресового сценарію. Очікувані грошові відтоки повинні повністю бути покриті достатньо ліквідними, високоякісними активами; ■ Активам присвоюються ваги в залежності від ліквідності, які варіюються від 100 % для державних облігацій і готівки до 0-50 % для корпоративних облігацій	■ Ризик вилучення депозитів повинен бути знижений, що у свою чергу покращить загальну стабільність фінансового сектору; ■ Введення коефіцієнта LCR вимагає від банків підтримання суттєво більш ліквідних низькодохідних активів для виконання вимог коефіцієнту покриття ліквідності, що матиме негативний вплив на рентабельність ■ Банки змінять свій профіль фінансування, який призведе до збільшення попиту на довгострокове фінансування. Залучення такого фінансування від інституційних інвесторів може бути недоступно, так як останні зазвичай намагаються знизити свої інвестиції у фінансовий сектор

*Примітка: складено автором за джерелами

Таблиця Ф.2.

Характеристика та наслідки введення показника чистого стабільного фондування (NSFR)*

Характеристика	Наслідки введення
■ За допомогою коефіцієнта NSFR порівнюються наявні джерела фінансування з потребами фінансування балансових активів; ■ Доступне стабільне фінансування більше необхідного стабільного фінансування; ■ Необхідні і доступні суми фінансування використанням зважених факторів, що відображують “стабільність” доступного фондування і дюрацію активу; ■ Зважені фактори для активів розрізняються від 0 % до 5 % для готівки і державних облігацій до 65 % для іпотечних кредитів, 85 % для роздрібних кредитів і 100 % для інших активів; ■ Для визначення доступного стабільного фінансування зобов’язань зважені фактори варіюються від 100 % для капіталу 1 рівня до 90 % для роздрібних депозитів і 50 % для повністю незабезпеченого фінансування. Фінансування від Європейського центрального банку зважується під 0 %	■ Коефіцієнт NSFR стимулює банки знизити їх залежність від короткострокового фондування і збільшити стабільність змішаного фінансування; ■ Банкам буде необхідно збільшити пропорцію міжбанківських і корпоративних депозитів зі строком більше одного року, але на сьогоднішній день апетит на строкову заборгованість обмежений; ■ Більшості банків буде складно збільшити питому вагу міжбанківських депозитів зі строком більше, ніж на один рік (обмежений попит на ринку), що, вірогідніше всього, призведе до збільшення витрат на фінансування; ■ Управління коефіцієнтом NSFR шляхом зміни складу активів призведе до збільшення питомої ваги короткострокових активів і зниження доходності ■ Більш сильні банки з високим коефіцієнтом NSFR будуть здатні впливати на ринкове ціноутворення на активи. Конкурентоспроможність слабких банків знизиться, а слід за нею і загальний рівень конкуренції

*Примітка: складено автором за джерелами

**Річна відсоткова ставка за вкладками у банках світу в національній валюті
за 2018 рік, % ***

Регіон/Країна	Відсоткова ставка за вкладами (термін вкладу - рік), в національній валюті країни, %	Темп інфляції, %
Європа		
Велика Британія	2,05	2
Німеччина	0,1	2,2
Італія	2,00	2,3
Іспанія	0,02	3,1
Туреччина	17,75	7,8
Україна	15,00	49
Північна Америка		
США	2,65	1,5
Канада	2,50	2,8
Південна Америка		
Аргентина	32,76	27,6
Колумбія	4,8	3,4
Чилі	3,24	3,3
Панама	2,4	5,9
Азія		
Японія	0,1	0,4
Китай	2,25	5,4
Індія	7,75	3,28
Казахстан	10,50	5,8
Росія	6,23	8,9

*Примітка: складено автором за джерелами [85]

Порівняльна характеристика законодавства про ССД у країнах ЄС та України*

Ознаки	Країни-члени ЄС	Україна
Законодавча база	Директива 2014/49/ЄС від 16.04.2014 р.	Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 2012
Правовий статус фонду	Може бути як державна, так і приватна установа	Державна юридична особа
Джерела фінансування створеного банку	Диференційовані авансові платежі, які залежать від рівня ризиковості установи	Початкові збори у розмірі 1% статутного капіталу новоствореного банку, квартальні авансові платежі (ex-ante фінансування), від бази нарахування (середньоарифметична сума щоденних балансових залишків на рахунках з обліку вкладів та відсотків за ними) – 0,5% у національній валюті та 0,8% в іноземній валюті. Інші збори, визначені ст. 19 ЗУ «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»
Об'єкти захисту	Усі депозити фізичних та юридичних осіб (окрім деяких випадків)	Лише депозити фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців
Обмеження щодо відшкодування	Кошти власного капіталу, боргові цінні папери, векселі, вклади, пов'язані із шахрайськими схемами відмивання грошей тощо	Пов'язаним із банком особам; за вкладом, підтвердженим ощадним (депозитним) сертифікатом на пред'явника; вкладом у банківських металах тощо.
Учасники	Обов'язкова участь усіх кредитно-фінансових установ	Обов'язкова участь банків
Встановлений ліміт розміру відшкодувань	100 000 євро	200 000 грн
Термін виплат	Впродовж 20 днів; з 01.01.2024 – 7 днів	Початок виплат не пізніше 20 або 30 робочих днів; впродовж дії тимчасової адміністрації та ліквідації

*Примітка: складено автором за джерелами [80]

SWOT-аналіз АТ «Райффайзен Банк Аваль»*

	Можливості 1.Поширення електронних платежів 2.Розширення діджитал продуктів 3.Впровадження міжнародного досвіду у застосуванні інновацій у банківську систему 4.Підвищення фінансової обізнаності населення	Загрози 1.Мінімальний час і пакет документів для оформлення кредиту у конкурентів 2.Недовіра до банківської системи 3.Зміна переваг клієнтів 4.Активна діяльність конкурентів на ринку депозитних послуг 5. Відсутність впевненості населення у стабільності політично-економічної ситуації в країні 6. Посилення інфляції
Сильні сторони 1.Тривала історія на ринку банківських послуг 2.Можливість додаткового фінансування від материнської компанії 3.Багатофільна мережа по всій території України 4.Впізнаваність бренду банку 5.Позитивні результати діяльності на ринку банківських послуг 6.Політика банку "Знай свого клієнта" 7.Створення підрозділу Raiffeisen Digital HUB 8.Встановлення вищих відсоткових вкладів закладами для тримачів зарплатних карток банку 9.Міжнародне визнання банку та отримання різноманітних нагород	1.Розширення кола потенційних клієнтів 2.Сприяння підвищенню фінансової грамотності населення 3.Орієнтація на залучення строкових вкладів від фізичних осіб 4.Удосконалення технологій дистанційного обслуговування для максимальної зручності клієнтів 5.Врахування специфіки регіонів при визначенні видів вкладів, що пропонуються 6.Зацікавлення тримачів зарплатних карток банку в перерахунку певних коштів на їх депозитний рахунок	1.Відстеження переваг клієнтів 2.Посилення робіт по створенню привабливого образу 3.Захист від дострокового вилучення вкладів 4.Сегментація клієнтської бази 5.Анкетування клієнтів з метою визначення їх мотивації при виборі банку
Слабкі сторони 1.Відсоткові ставки закладами нижчі середньоринкових 2.Недостатня кількість депозитних строкових продуктів 3.Нав'язування персоналом банку клієнтам продуктів 4.Недостатньо розвинений маркетинг вкладних продуктів 5.Велика затратність часу при оформленні вкладних продуктів 6.Недостатня кількість банкоматів	1.Розширення продуктової лінійки 2.Удосконалення мобільного додатку 3.Визначення оптимального терміну зберігання депозитних вкладів, який має бути логічно пов'язаним з терміном оборотності кредитних ресурсів 4.Пожавлення діяльності банку в соціальних мережах та на YouTube-каналі 5.Рекламування конкурентних переваг пакету банківських послуг	1.Перегляд умов виплати заробітних плат працівникам банку 2.Встановлення більшої кількості банкоматів з можливістю внесення готівки 3.Перегляд графіку роботи відділень банку, та встановлення робочих днів по вихідним дням та в робочим дням після 18:00 4.Підвищення привабливості вкладів шляхом застосування системи стимулів і бонусів для потенційних клієнтів

*Примітка: власна розробка автора